

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
PARA BANKA PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE KOBİ'LERİN FİNANSMAN
OLANAKLARI**

Mehmet KALKAN

Danışman
Doç. Dr. İsmail MAZGİT

2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Olanakları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Mehmet KALKAN

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

(Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Olanakları)

(Mehmet Kalkan)

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İktisat Anabilim Dalı
Para Banka Programı

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) ekonomiye önemli katkıları bulunmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde istihdamın ve üretimin önemli bölümünü sağlayan KOBİ’lerin büyüebilmesi ve rekabet güçlerinin artabilmesi için, özkaynakları dışında sağladıkları alternatif finansman olanaklarının bulunması gerekmektedir.

Çalışmada KOBİ’lerin ülke ekonomilerine yapmış oldukları katkılardan hareket edilerek KOBİ’lerin önemi ortaya koyulmuş; banka, sermaye piyasaları ve kamu kesimi ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir. KOBİ’lerin finansman sağlamada tercih ettikleri yöntemler ve alternatif finansman olanaklarına yer verilmiştir. Bu bağlamda yapılan literatür çalışması ile birlikte gelişmiş ülke örnekleri incelenerek Türkiye ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda Türkiye’de KOBİ’lerin bankalar ile olan ilişkilerinin artarak devam ettiği, KOBİ’lerin sermaye piyasalarından fon sağlayabilmeleri için çalışmalar yapıldığı, bu doğrultuda gelişmiş ülke uygulamalarının örnek alındığı tespit edilmiştir. İncelemede gelişmiş ülkelerde KOBİ’lerin özellikle sermaye piyasalarından sağladıkları fonlar aracılığı ile rekabet güçlerini arttırdıkları, Türkiye’de ise sermaye piyasaları ile ilgili yeterli düzeyde arz ve talebin yaratılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda verilen devlet destekleri de değerlendirilerek KOBİ’lerin finansman olanakları ile ilgili mevcut durum ele alınmış ve bu değerlendirmeler ışığında bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, KOBİ Finansmanı, KOBİ-Banka ilişkileri, KOBİ Borsası, KOBİ’lere sağlanan destekler.

ABSTRACT

Masters Thesis

(Funding Facilities of SMEs in Turkey)

(Mehmet Kalkan)

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department Of Economics
Money and Banking Program**

SMEs have great contributions to economy. Alternative financial facilities are required for SMEs which provide the important part of the employment and manufacturing especially in developing countries to improve and increase their competitiveness.

In this study the importance of SMEs is put forward starting from their contributions to the economy and their relations with banks, stock market and public administration are evaluated. Additionally the methods preferred by SMEs while funding and alternative funding facilities are taken into consideration. In this respect with the literature survey conducted, the examples of developed countries have been analyzed and compared with the examples of Turkey.

It has been ascertained that the relation of SMEs with banking continues increasingly and that studies are conducted for SMEs to make fund from stock market. It has been determined that applications done in developed countries are taken into consideration. In the study, it is seen that SMEs increase their competitiveness thanks to fund provided by stock market; however, in Turkey enough supply and demand can not be provided. In this context, the government support for SMEs in evaluating the current situation regarding funding opportunities has been discussed and some proposals have been developed in light of this assessment.

Key words: SME, SME Funding, SME-Banking Relation, SME Exchange, Supports to SMEs.

TÜRKİYE'DE KOBİ'LERİN FİNANSMAN OLANAKLARI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER (KOBİ)

1.1. KOBİ TANIMI.....	3
1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde KOBİ Tanımı.....	3
1.1.2. Avrupa Birliği'nde KOBİ Tanımı.....	4
1.1.3. Türkiye'de KOBİ Tanımı.....	5
1.1.4. KOBİ Tanımlarının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi.....	8
1.2. KOBİ'LERİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	9
1.2.1. KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri.....	10
1.2.2. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN FİNANSMAN OLANAKLARI

2.1. KREDİ AĞIRLIKLİ FİNANSMAN YÖNTEMLERİ.....	17
2.1.1. BANKACILIK.....	17
2.1.2. BANKA DIŞI KREDİ AĞIRLIKLİ FİNANSMAN YÖNTEMLERİ.....	21
2.1.2.1. Faktoring.....	21
2.1.2.2. Finansal Kiralama (Leasing).....	22

2.1.2.3. Satıcı Kredileri.....	23
2.2. SERMAYE PİYASALARI AĞIRLIKLİ FİNANSMAN YÖNTEMLERİ	23
2.2.1. KOBİ Borsaları.....	23
2.2.1.1 Genel Özellikleri ve İşleyişi.....	24
2.2.1.2. Uygulama Örnekleri.....	26
2.2.1.2.1. NASDAQ (National Association of Securities Dealers Automated Quotations)	26
2.2.1.2.2. KOSDAQ (Korean Securities Dealers Automated Quotations)	27
2.2.1.2.3. AIM (Alternative Investment Market)	28
2.2.2. Girişim Sermayesi	28
2.2.2.1 Genel Özellikleri ve İşleyişi.....	29
2.2.2.2. Uygulama Örnekleri.....	31
2.2.2.2.1. A.B.D.....	31
2.2.2.2.2. Güney Kore	33
2.2.2.2.3. İngiltere.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KOBİ'LERİN FİNANSMAN OLANAKLARI

3.1. BANKA KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI	35
3.1.1. Türkiye'de KOBİ-Banka İlişkisi	36
3.1.2. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların KOBİ'lere Sağladıkları Hizmetler.....	38
3.1.3. BASEL II ve Türkiye'de KOBİ'lere Muhtemel Etkileri.....	44
3.2. TÜRKİYE'DE BANKA DIŞI FİNANSMAN OLANAKLARI	45
3.2.1. Türkiye'de Banka Dışı Finansal Sektör	46
3.2.2. Türkiye'de Banka Dışı Finansal Sektörün Ekonomiye Olan Katkısı.....	47
3.3. SERMAYE PİYASASI KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI	49
3.3.1. KOBİ'lere Yönelik Hisse Senedi Piyasaları.....	49
3.3.1.1. İMKB	50
3.3.1.2. Gelişen İşletmeler Piyasası	53
3.3.2. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	60

3.3.2.1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Girişim Sermayesi Yatırım	
3.3.2.1.1. İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.	65
3.3.2.1.2. Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.	66
3.3.2.1.3. Türk Teknoloji Geliştirme Vakfı.....	67
3.3.2.1.4. Turkven Private Equity.....	68
3.3.2.1.5. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.	69
3.3.2.1.6. İstanbul Girişim Sermayesi Fonu (İVCI)	69
3.4. KAMU KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI	70
3.4.1. KOSGEB	70
3.4.2. Kredi Garanti Fonu A.Ş.....	76
3.4.3. Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank)	77
3.4.4. Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.....	78
SONUÇ	81
KAYNAKLAR	87

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
ATO	Ankara Ticaret Odası
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
GİP	Gelişen İşletmeler Piyasası
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
İAB	İstanbul Altın Borsası
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İTO	İstanbul Ticaret Odası
KGF	Kredi Garanti Fonu A.Ş.
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
MEKSA	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOSYÖV	Türkiye Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı
TSPAKB	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
TTGV	Türk Teknoloji Geliştirme Vakfı
TTK	Türk Ticaret Kanunu
VOB	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: AB’de KOBİ Tanımı	4
Tablo 2: Türkiye’de KOBİ Tanımı	6
Tablo 3: Türkiye’de Yıllar İtibariyle Sanayi ve Hizmet İstatistikleri	13
Tablo 4: İşletmelerinin Ölçeksel Dağılımı	13
Tablo 5: Türkiye’de İşletmelerin Sektörel Dağılımı	14
Tablo 6: Türkiye’de İmalat Sanayi Temel İstatistikleri	14
Tablo 7: Türkiye’de Faal İşletmelerin Yaratmış Oldukları Katma Değer	15
Tablo 8: Türkiye’de Yıllar İtibariyle İhracat Rakamları (1.000\$)	15
Tablo 9: Türkiye’de İhracat Yapan İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı (1000\$)	16
Tablo 10: Dünya Genelinde Faktoring Ciro Dağılımı	22
Tablo 11: ABD’de Girişim Sermayesi Yatırımlarının Yıllar İtibariyle Dağılımı	32
Tablo 12: Türlerine Göre Kredi Dağılımı (Milyon TL)	37
Tablo 13: Aktif Büyüklüklerine Göre İlk 10 Bankada KOBİ Bankacılığı	39
Tablo 14: Bankaların KOBİ’lere Sundukları Ürünler	41
Tablo 15: Türkiye’de Bankacılık Dışı Finans Sektörü	46
Tablo 16: Yıllar İtibariyle IMKB’de İşlem Gören Şirket Sayısı	53
Tablo 17: Çalışma Kapsamında İncelenen Ülkeler ile Türkiye KOBİ Borsaları Karşılaştırması	57
Tablo 18: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Bağlı Ortaklık ve İştirak Pay Oranı (%)	66
Tablo 19: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Ortaklık Yapısı	67
Tablo 20: KOSGEB Tarafından Sağlanan KOBİ Finansman Kredi Destekleri	74
Tablo 21: KGF’nin Yıllar İtibariyle Vermiş Olduğu Kefalet Tutarları	78

GİRİŞ

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) tüm dünyada ülke ekonomilerinin büyük kısmını oluşturmaktadır. KOBİ'lerin ülke ekonomilerine, üretime, ihracata, istihdam artışına ve gelir dağılımına olumlu etkileri, uygulanan ekonomik politikalar ve hazırlanan kalkınma planları içerisinde yerlerinin daimi olmasına neden olmaktadır. KOBİ'lerin özkaynakları dışında sağlayacağı finansman ile rekabet güçlerini arttıracakları ve bunun etkilerinin ekonomiye olumlu yansıtacağı düşünülerek, KOBİ'lere özellikle kamu kurumları tarafından sağlanan destekler ve hükümetlerin izlediği politikalar önem arz etmektedir. Teknoloji ve bilişim sektöründe faaliyet gösteren ve büyüme potansiyeline sahip işletmelere, sundukları projeler doğrultusunda finansman desteği sağlanması gerekmektedir.

Çalışmanın amacı, KOBİ'lerin finansman kaynaklarının tespiti ve mevcut durum incelemesi yapılarak, alternatif finansman olanaklarının KOBİ'ler açısından taşıdığı önemin ortaya konulmasıdır.

KOBİ'lerin finansman olanakları gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklılık göstermekte, sermaye piyasalarında derinliğin sağlanmadığı ülkelerde banka ve banka dışı finans sektörünün finansman sağlamada en önemli kaynak olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde KOBİ'lere yönelik sermaye piyasalarının oluşturulduğu, ilgili piyasalardan KOBİ'lerin fon sağlayabildiği ve ilgili piyasaların büyüklüklerinden kalıcı bir sermaye piyasası kültürü oluştuğu gözlemlenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde KOBİ'lerin tanımı, yapısal özellikleri ve ekonomiye olan katkıları, gelişmiş ülke örnekleri baz alınarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İkinci bölümde işletmelerin bankacılık sektörü, banka dışı finansman sektörü ve sermaye piyasaları ağırlıklı finansman sektörünün çalışma kapsamında seçilmiş gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki başarılı uygulamaları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Türkiye’de KOBİ’lere sağlanan finansman olanakları incelenmiş ve etkinliği tartışılmıştır. KOBİ’lerin mevcut durumda finansman sektörü içindeki payı ve alternatif finansman olanaklarından faydalanma oranı değerlendirilmiştir.

Son bölümde çalışma ile ilgili genel değerlendirme yapılarak, incelenen konular doğrultusunda KOBİ’lerin Türkiye’deki finansman olanakları hakkında değerlendirmeler yapılmış, görüş ve öneriler belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER (KOBİ)

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) global ekonomi içindeki payı ve önemi giderek artmaktadır. Dünya ülkeleri, ekonomilerinin önemli bir bölümünü oluşturan bu işletmeleri belirli standartlara göre sınıflandırmakta ve tanımlamalara tabi tutmaktadır.

1.1. KOBİ TANIMI

Ekonomiler ve ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılıklar KOBİ tanımlamalarının birbirinden farklı olmasına, işletmelerin farklı kriterlere göre sınıflandırılmalarına neden olmaktadır. Ülkeler bazında ağırlıklı olarak sayısal ölçütler üzerinden hareket edilerek yapılan sınıflandırmalar, sayısal olmayan ölçütlerle desteklenerek KOBİ tanımı elde edilmeye çalışılmaktadır. Bu bölümde Türkiye’de ve gelişmiş ülkelerdeki KOBİ tanımları üzerinde durulacak, tanımın gerekliliği ve ülkeler bazında farklılıkları değerlendirilecektir.

1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde KOBİ Tanımı

ABD’de KOBİ tanımı sektörler bazında firmaların yıllık satış hasılatı ve çalışan sayılarına göre belirlenmektedir. Small Business Administration (SMA) tarafından belirlenen temel iki kritere göre;¹

- İmalat sanayi sektöründe en fazla 500 çalışanı bulunan,
- Hizmet sektöründe en fazla 7 milyon USD ciro yapan işletmeler KOBİ tanımı içerisinde yer almaktadır.

Faaliyet gösterilen sektör bazında kriterler farklılaştırılmaktadır.² Kriterler her yıl 1 Ocak itibarıyla mevcut ekonomik koşullar doğrultusunda revize edilmektedir.

---

¹ Small Business Administration, **Size Standarts Methodology**, <http://www.sba.gov/contractingopportunities/officials/size/summaryofssi/index.html> (14.03.2010).

1.1.2. Avrupa Birliği'nde KOBİ Tanımı

KOBİ'lerin AB ülkeleri arasındaki tanım uyumunu sağlamak amacıyla 2005 yılında yayımlanmış olan tanım aşağıdaki gibidir;³

Tablo 1: AB'de KOBİ Tanımı

KOBİ	Çalışan	Net Satış Hasılatı veya Mali Bilanço	
	Sayısı		
Mikro İşletme	1-9 personel	<2.000.000 EUR	<2.000.000 EUR
Küçük Ölçekli İşletme	10-49 personel	<10.000.000 EUR	<10.000.000 EUR
Orta Büyüklükte İşletme	50-249 personel	<50.000.000 EUR	<43.000.000 EUR

Kaynak: The New SME Definition, User Guide And Model Declaration, European Commission, 2005, s.32.

Tabloda belirtilen ölçütlere ek olarak AB KOBİ tanımında bağımsızlık ölçütü yer almaktadır. Buna göre işletmenin KOBİ olarak tanımlanabilmesi için ortaklık yapısı içerisinde % 25 üzerinde pay sahibi ikinci bir işletmenin bulunmaması gerekmektedir. Ortaklık yapısı içinde;⁴

- Risk sermayesi yatırım ortaklıkları,
- İş melekleri,
- Kamu yatırım ortaklıkları,
- Üniversite ve kar amacı gütmeyen araştırma merkezlerinin

² Small Business Administration, **Table Of Small Business Size Standarts Matched To North American Industry Classification System Codes** , http://www.sba.gov/idc/groups/public/documents/sba_homepage/serv_sstd_tablepdf.pdf (14/03/2010).

³ European Commission, **The New SME Definition, User Guide And Model Declaration**, 2005, s.32. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_en.pdf (07/02/2010).

⁴ European Commission, **The New SME Definition**, s.18.

% 25'in üzerinde pay sahibi olması işletmenin KOBİ tanımına girmesini engellemektedir.

1.1.3. Türkiye'de KOBİ Tanımı

Türkiye'de çeşitli kurumlar tarafından kullanılan KOBİ tanımları genel olarak sektörler bazında; personel sayısı, ciro, yatırım tutarı vb. sayısal ölçütler ile sınırlamalar getirilerek yapılmıştır. Kurumların farklı tanımlar yaparak KOBİ tanımlamasına gitmesi, farklı değerlendirmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bakanlar Kurulu tarafından 19/10/2005 tarihinde alınan ve 18/11/2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile tüm kurum ve kuruluşların uygulamalarında esas alınmasını sağlamak üzere oluşturulan tanım üzerinden hareket edilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan tanım Avrupa Birliği (AB) tanımının ülkemize uyumlaştırılmış hali olarak nitelendirilmektedir. Ülkemizde tanım yapılırken göz önünde bulundurulan sayısal ölçütler aşağıdaki gibidir;

- Çalışan sayısı
- Ciro
- Bilanço

KOBİ tanımı, iki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmi beş milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ve kısaca KOBİ olarak adlandırılan ekonomik birimler şeklinde yapılmıştır.⁵

---

⁵ T.C. Resmi Gazete, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik**, 18/11/2005, Sayı: 25997.

Tablo 2: Türkiye’de KOBİ Tanımı

KOBİ	Çalışan Sayısı	Net Satış Hasılatı veya Mali Bilanço
Mikro İşletme	1-9 personel	<1.000.000 TL
Küçük Ölçekli İşletme	10-49 personel	<5.000.000 TL
Orta Büyüklükte İşletme	50-249 personel	<25.000.000 TL

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, Madde 5, Karar Sayısı:2005/9 Tarih ve No: 18.11.2005/25997.

KOBİ’ler, diğer işletmeler ile olan sermaye ve oy hakkı ilişkilerine göre ortaklık yapıları açısından incelenerek yönetimdeki hakim etki ve ortaklık payları açısından; bağımsız işletme, ortak işletme ve bağlı işletme olarak sınıflandırılmaktadır. Bir işletme;⁶

- Başka bir işletmenin % 25 veya daha fazlasına sahip değilse,
- Herhangi bir tüzel kişi veya kamu kurum ve kuruluşu veya birkaç bağlı işletme tek başına veya müştereken bu işletmenin % 25 veya daha fazla hissesine sahip değilse,
- Konsolide edilmiş hesaplar düzenlemiyorsa ve konsolide hesaplar düzenleyen başka bir işletmenin hesaplarında yer almıyorsa ve bu nedenle bağlı bir işletme değilse

bağımsız işletme olarak kabul edilir.

- Bir işletmenin tek başına veya bağlı işletmeleriyle birlikte hakim etki yaratmayacak şekilde, başka bir işletmenin oy hakları veya sermayesinin % 25'inden fazlasına ve % 50'sinden azına sahip olması, veya kendisinin oy hakları veya sermayesinin % 25'inden fazlasına ve % 50'sinden azına başka

⁶ T.C. Resmi Gazete, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik**, 18/11/2005, Sayı: 25997, Md. 7-8-9.

bir işletmenin hakim etki yaratmayacak şekilde sahip olması durumunda ortak işletme sayılır.

* Yönetmelikte belirtilen % 25 üzerindeki pay sahipliği oranı;⁷

- Kamu yatırım şirketleri, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve bir işletmedeki toplam yatırımları iki milyon TL'yi aşmamak şartıyla kendi fonlarını borsaya kote edilmemiş işletmelere yatıran ve düzenli olarak risk sermayesi yatırımlarında bulunan gerçek kişiler ve kişi grupları,
- Üniversiteler, üniversitelerin kurduğu vakıflar ve kar amacı gütmeyen araştırma merkezleri,
- Bölgesel kalkınma fonları da dahil kurumsal yatırımcılar,
- Yıllık bütçesi on sekiz milyon TL'den az olan ve nüfusu beş binden az olan yerlerdeki; belde belediyeleri dahil belediyeler ve köy tüzel kişilikler

tarafından aşılmış olsa dahi bağımsız işletme olarak sayılacaktır.

Bir işletme;

- Başka bir işletmenin sermaye veya oy haklarının çoğunluğuna sahip olma,
- Başka bir işletmenin yönetim, yürütme veya denetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu atama veya azletme yetkisine sahip olma,
- Başka bir işletmenin hissedarı veya ortağı olup, bu işletmenin diğer hissedarları veya ortaklarıyla yaptığı anlaşma ile bunların oy haklarının çoğunluğunu tek başına kontrol etme hakkına sahip olma,

şartlarından en az birini taşıması halinde bağlı işletme sayılır.

Bir işletmenin, sermayesinin veya oy haklarının % 25'inden fazlasının doğrudan veya dolaylı olarak, müştereken veya tek başına bir veya birden fazla kamu

---

⁷ T.C. Resmi Gazete, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik**, Md. 8.

kurum veya kuruluşunun kontrolünde olması durumunda işletmenin KOBİ olarak sayılmayacağı belirtilmiştir.⁸

1.1.4. KOBİ Tanımlarının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi

Türkiye’de 2005 yılına kadar KOBİ’ler ile ilgili çalışma yapan kuruluşların kendi bünyelerinde farklı KOBİ tanımları oluşturduğu ve belirledikleri kriterler üzerinden hareket ettikleri görülmektedir. Farklı tanımların olması yapılan devlet yardımlarının ve teşviklerin belirli bir standart sağlanamadan uygulamaya konması sonucunu doğurmaktaydı. 2005 yılında kabul edilen KOBİ tanımı ile birlikte işletmelerde tanım sorunu çözülmüş, uygulamada AB KOBİ tanımı baz alınarak ilgili tanımın ülkemize uyarlanmış şekli üzerinde mutabakata varılmıştır. İçinde bulunduğumuz coğrafya, AB’ye üyelik sürecimiz ve AB’ye uyum sürecinde gerçekleştirilmeye çalışılan değişiklikler göz önüne alındığında sayısal ölçütlerde değişikliğe giderek benzer bir tanımın kabul edilmiş olması anlaşılabilir. Bununla birlikte ekonomik kırılganlıkların arttığı dönemlerde sayısal ölçütlerde değişikliğe gidilmesi ve ölçütlerin güncellenmesinin doğru olacağı düşünülmektedir. ABD’de yıllık bazda kriterlerin belirlenmesi yoluyla oluşturulan tanım dikkate alınarak, ekonomik krizlerin sıklıkla yaşandığı ülkemizde de belirli periyotlarla kriterlerin güncellenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KOBİ tanımının belirtildiği yönetmelikte kamu kurum ve kuruluşlarının işletme üzerinde hak sahibi olmasının işletmenin KOBİ sayılmasına engel teşkil edeceği belirtilmektedir. Bununla birlikte işletme türlerinin sınıflandırıldığı, işletmenin bağlı işletme veya ortak işletme olmasının KOBİ olarak tanımlanmasına engel teşkil etmediği görülmektedir. KOBİ tanımının yapılarak belirli standartların sağlanmasının en önemli faydası, KOBİ’lere sağlanacak destek ve teşviklerin yerini bulmasıdır. Yapılan tanımda bağlı ve ortak işletmelerinde KOBİ tanımı içinde yer alması büyük holdinglerin ana sermayedar oldukları işletmelerinde ilgili desteklerden faydalanabileceği anlamına gelmektedir. Her ne kadar ilgili yönetmelikte “bağlı ve ortak işletmelerin ortalık ilişkileri göz önüne alınır” ibaresi bulunsa da işletmenin

---

⁸ T.C. Resmi Gazete, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik**, Md. 11.

bağlı veya ortak işletme olmasının KOBİ olarak sınıflandırılmasına engel teşkil etmesi gerektiği düşünülmektedir.

1.2. KOBİ'LERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Ülke ekonomilerinin önemli bir bölümünü oluşturan KOBİ'ler ile ilgili yapılan çalışmalar doğrultusunda aşağıda belirtilen genel özelliklere ulaşılabilir ;

- Yaratmış oldukları ürün çeşitlilikleri sayesinde büyük sanayi işletmelerinin tamamlayıcısı ve destekleyicisi konumundadırlar.⁹
- Ürün çeşitliliklerini pazarın ihtiyaçlarına göre hızla değiştirebilir, yeniliklere kolayca uyum sağlayabilirler.¹⁰
- Düşük sermaye ile emek yoğun teknoloji kullanarak faaliyet gösterirler.¹¹
- İstihdam yaratma gücü genel olarak kalifiye olmayan çalışanlardan ibarettir. Bu özelliği ile ekonominin alt tabakasına hitap eder ve bu kesime istihdam sağlayarak ülkenin gelişmesine ve gelir dağılımına katkıda bulunurlar.
- Sermayenin az veya yetersiz olması rekabet güçlerinin düşük olmasına sebebiyet vermektedir.
- Özsermaye yetersizliği nedeniyle otofinansman sağlamada zorluk çeken işletmeler mevcut yapılarını geliştirebilmek ve rekabet gücünü arttırabilmek için yabancı kaynak temin etmek zorundadırlar.¹² Sermaye piyasalarından fon sağlamada yetersiz kalan KOBİ'ler, finansal piyasalardan borçlanmayı tercih etmekte, fakat kredi maliyetinin yüksek oluşu ve teminat sağlamada yaşanan güçlükler KOBİ'lerin finansal piyasalardan borçlanmasını güçleştirmektedir.

---

⁹ Adnan Çelik ve Tahir Akgemci, **Girişimcilik Kültürü ve Kobi'ler**, Genişletilmiş 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007, s. 124-128.

¹⁰ İdil Özlem Koç, **Türk Kobileri Bugünü ve Geleceği**, Arıkan Yayın, İstanbul, 2008, s.15.

¹¹ Tamer Müftüoğlu, **Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Kobi'ler Sorunlar-Öneriler** , Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 58.

¹² Nevzat Aypek, **Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği**, Tübitak Matbaası, Ankara, 1998, s. 73.

- Yönetim ve organizasyon açısından profesyonel davranmamaktadırlar. Uzman bir yönetici istihdam etmek yerine, işin başında aile bireylerinden birinin bulunmasını tercih ederler.
- Vasıflı eleman istihdam edememeleri kurumsallaşmalarının önünde önemli bir engel teşkil eder.
- Yatırım yapacakları alanlar üzerinde fizibilite raporu hazırlamak yerine, sektörden aldıkları duyurular üzerinden hareket ederler. Bu durum yapılan yatırımların uzun dönemde başarı olasılığını azaltmaktadır.
- Teknolojik yenilikleri yakından takip edememeleri birtakım eğitsel teşviklerin verilmesini zorunlu hale getirmektedir.
- Finansman, pazarlama, yönetim gibi unsurlar üzerinde profesyonel davranmamaktadırlar.
- Yetersiz finansal planlama, işletme bölümleri arasındaki koordinasyon eksikliği, yöneticilerin uyguladıkları yanlış politikalar, finansman kaynakları hakkında yeterli bilgiye sahip olunmayışı, vade politikası vb. nedenler KOBİ'lerin finansman sağlamada yaşadığı sıkıntıyı arttırmaktadır.¹³
- Profesyonel yönetici anlayışının sınırlı oluşu nedeniyle; ekonomik koşullar doğrultusunda hareket ederek riskleri sezememek, rekabet gücünü sağlayacak fiyat politikası izleyememek, karşılaşılan dağıtım sorunları, alternatif pazarların oluşturulamaması, alacakların ve stokların takibi¹⁴ vb. KOBİ'lerin kendi işleyişi içinde yaşadıkları problemler nedeniyle risklere karşı kırılganlıkları üst seviyede olmaktadır.

1.2.1. KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri

Globalleşmenin etkisiyle bilginin kolaylıkla elde edilebildiği bir dünyada, işletmelerin piyasada varlıklarını devam ettirebilmeleri için verimliliklerini arttırmalarını zorunlu hale getirmektedir. Yaşanan teknolojik gelişmeler tüketici

¹³ Koç, s. 27.

¹⁴ Sezer Korkmaz, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Pazarlama ve Finansman Sorunlarının Çözümünde Risk Sermayesinin Kullanılabilirliği Üzerine Bir Araştırma, **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2003, <http://www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2003/Sayi2/233-258.pdf> (17/01/2010), s. 6.

tercihlerinin çok hızlı değişmesine neden olmakta, işletmelerin varlıklarının sürdürebilmesi için bu değişime ayak uydurabilmeleri gerekmektedir.

KOBİ'lerin yapısal özelliklerinden biri olarak tanımlanabilecek müşteri ihtiyaçları doğrultusunda üretim yaparak hizmet sağlayabilme özelliklerine sahip olmaları, işletmelerin mevcut ekonomik koşullar altında faaliyetlerini sürdürebilmeleri açısından olumlu bir etki yaratmaktadır. Her ne kadar değişimlere uyum sağlayabilseler de, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin yüksek olduğunu söyleyebilmek güçtür. Rekabet gücü yüksek çok uluslu işletmeler kar elde edebileceklerini düşündükleri yeni pazarlara girmekten çekinmemekte, teknolojik gelişme ile yakaladıkları maliyet avantajlarını kullanarak yeni pazarda kolayca pay sahibi olabilmektedirler.

KOBİ'lerin ekonomiye olan katkıları aşağıdaki gibi özetlenebilir;¹⁵

- Büyük ölçekli işletmelere ara malı temin etmek, büyük ölçekli işletmelerin yan sanayisini oluşturarak ekonomiye olan katkılarının arttırmak,
- Tüketici eğilimlerine kolayca uyum sağlayarak, ürün çeşitliliği sağlamak,
- İstihdam sağlama konusunda, özellikle eğitim seviyesinin daha düşük olduğu kesime hitap ederek, ekonomi içindeki gelir dağılımını dengeleyici bir rol oynamak,

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler incelendiğinde ekonomilerinin çok büyük bölümünü KOBİ tanımına giren işletmelerin oluşturduğu görülmektedir. AB'de bulunan yaklaşık 20 milyon işletmenin % 99'unu KOBİ tanımına giren işletmelerin oluşturduğu belirtilmektedir. 65 milyon kişiye istihdam sağlayan KOBİ'ler, AB'deki üretimin % 65'ini gerçekleştirmektedir.¹⁶ Yaratmış olduğu istihdam ve büyüme

---

¹⁵ Oktay Ertan ve Alptekin Güney, "Türkiye'de Kobi'lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri", **21. Yüzyılda Kobi'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu**, 2002, http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf (19/10/2009), s. 2.

¹⁶ European Commission, **Impact Assessment Of The SME-Specific Measures FP5 and FP6,2009**, 2010, http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/pdf/sme_impact_assess_2009-short.pdf (18/05/2010), s.6.

potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda KOBİ'lerin ekonomi içindeki önemi ortaya çıkmaktadır.

1.2.2. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

İçinde bulunduğumuz dönemde verimlilik artışını sağlayacak en önemli etken teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek, maliyetleri aşağıya çekmektir. Ülkemiz açısından bakıldığında uluslararası firmalarla rekabet edebilmenin en önemli yolu, sermaye yapısı güçlü, verimliliği yüksek, kalite bilinci yerleşmiş ve tüketici tercihlerini ve ihtiyaçlarını ön planda tutan işletmeler oluşturmaktan geçmektedir. Tüm dünyada teknolojik değişimlere ayak uydurabilen işletmeler varlığını sürdürmeye devam ederken, teknolojiyi yakalayamamış firmaların rekabet etmesi neredeyse olanaksızdır. Bu nedenle ülkemizin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi ve gelişmiş ülkelerin sermaye yapısı güçlü ve son teknolojiyi kullanan işletmeleriyle rekabet edebilmesi için ülkemizdeki işletmelerin verimliliğini arttıracak teknolojiyi sağlayabilmeleri zorunludur. Bu bağlamda KOBİ'lere sağlanacak destek son derece önem taşımaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de KOBİ tanımı içinde yer alan işletmelerin ekonomik alanda yaptıkları katkılar dışında sosyal yaşama yaptığı katkılar bulunmaktadır. Bölgesel gelişme sağlama, istihdam yaratarak gelir dağılımına yaptığı katkı KOBİ'lerin göz ardı edilemez katkılarındandır.¹⁷

Ülkemizde faaliyet gösteren işletme sayısı, çalışan sayısı, yıllık ihracat rakamları vb. temel göstergelerden hareket edilerek KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki yeri ve ekonomiye olan katkıları incelenecektir.

---

¹⁷ Tahir Akgemci, **Kobi'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, KOSGEB, Ankara, 2001,s.18.

Tablo 3: Türkiye’de Yıllar İtibariyle Sanayi ve Hizmet İstatistikleri

	Girişim Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
2002	1.720.598	6.325.036
2003	1.740.353	6.673.968
2004	2.002.834	7.541.452
2005	2.393.578	8.939.834
2006	2.473.841	9.419.476
2007*	2.567.644	9.807.707

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9 (22/05/2010).

* 2007 yılı istatistikleri için geçici veriler dikkate alınmıştır.¹⁸

Türkiye’de istihdamın ve faal işletme sayısının 2007 yılına kadar artış trendi içerisinde olduğu görülmektedir. İlgili artışı fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik izlenen başarılı para politikası sonuçlarına bağlamak mümkündür. Tablo 4’te Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerinin çalışan sayısı göz önünde bulundurularak ölçeksel dağılımına yer verilmiştir. Çalışan sayısı açısından bakıldığında, 2006 yılı içerisinde Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin % 79,37’sini KOBİ’lerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4: İşletmelerinin Ölçeksel Dağılımı

Çalışan Sayısı	2003	2004	2005	2006
1-19	3.791.595	4.323.514	5.049.299	5.197.171
20-49	546.531	658.936	973.836	959.511
50-99	361.287	392.792	483.528	536.764
100-249	550.490	600.847	696.000	782.588
250+	1.424.065	1.565.363	1.737.231	1.943.442
Toplam	6.673.968	7.541.452	8.939.894	9.419.476

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9 (22/05/2010).

2006 yılında faal olan girişimlerden % 45,78’i toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıt, motosiklet, kişisel ve ev eşyalarının onarımı; % 17,36’sı ulaştırma, depolama ve haberleşme; % 12,52’si imalat sanayi sektörlerinde faaliyet göstermişlerdir. Faaliyet gösteren işletmelerin sektörel dağılımı şu şekildedir;

¹⁸ TÜİK, **Haber Bülteni**, Sayı: 228, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8372> (22/05/2010).

Tablo 5: Türkiye’de İşletmelerin Sektörel Dağılımı

2006	Girişim Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%
Madencilik ve taşocakçılığı	2.164	0,09	93.956	1,00
İmalat	309.841	12,52	2.684.240	28,50
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	2.915	0,12	97.377	1,03
İnşaat	94.138	3,81	648.047	6,88
Toptan ve perakende ticaret	1.132.558	45,78	3.011.099	31,97
Oteller ve lokantalar	207.496	8,39	578.154	6,14
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	429.554	17,36	1.039.525	11,04
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	137.529	5,56	753.644	8,00
Eğitim	7.643	0,31	143.151	1,52
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	39.133	1,58	156.746	1,66
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	110.870	4,48	213.537	2,27
Toplam	2.473.841	100,00	9.419.476	100,00

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9 (22/05/2010).

Belirtilen istatistiklere göre imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin oranı toplam işletme sayısının % 12,52’lik kısmını oluştururken, istihdam açısından % 28,50 oranında paya sahip olduğu görülmektedir. İmalat sanayi verileri reel sektör açısından önemli bir gösterge olup, Türkiye’de yıllar itibariyle imalat sanayinde girişim ve çalışan sayısı verileri şu şekildedir;

Tablo 6: Türkiye’de İmalat Sanayi Temel İstatistikleri

	İmalat Sanayinde Girişim Sayısı	İmalat Sanayinde Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan İçindeki Payı (%)
2002	246.899	2.043.815	32,31
2003	236.725	2.181.718	32,69
2004	281.029	2.404.342	31,88
2005	302.459	2.583.747	28,9
2006	309.841	2.684.240	28,5
2007	316.590	2.777.543	28,32

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9 (22/05/2010).

Yaratılan katma değer açısından imalat sanayinin toplam işletmeleri içindeki payının % 35,45 olduğu görülmektedir. Faal işletmeler içindeki payının % 12,52 olduğu düşünüldüğünde ülke ekonomisine yaptığı katkı açısından imalat sanayinin önemi açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Türkiye’de Faal İşletmelerin Yaratmış Oldukları Katma Değer

2006	Yaratılan Katma Değer (1.000TL)	%
Madencilik ve taşocakçılığı	3.945.235,46	1,87
İmalat	74.797.613,22	35,45
Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı	8.295.351,59	3,93
İnşaat	14.645.609,99	6,94
Toptan ve perakende ticaret	56.546.917,18	26,80
Oteller ve lokantalar	4.589.324,01	2,18
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	25.418.844,69	12,05
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	14.710.090,60	6,97
Eğitim	2.483.486,01	1,18
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	3.245.979,89	1,54
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	2.297.988,82	1,09
Toplam	210976441,44	100,00

Kaynak: TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9 (22/05/2010).

Ülke ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunan en önemli kalemlerden biri de ihracat rakamlarıdır. KOBİ’lerin ihracat içindeki payları doğrultusunda ülke ekonomisine olan katkıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 8: Türkiye’de Yıllar İtibariyle İhracat Rakamları (1.000\$)

	Tarım	Sanayi	Madencilik	Toplam
2006	9.771.947	73.908.460	2.080.727	85.761.134
2007	11.357.288	91.852.710	2.715.489	105.925.487
2008	13.572.018	110.876.814	3.260.769	127.709.601
2009	13.260.372	81.306.928	2.507.373	97.074.673

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), http://www.tim.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=625&Itemid=135 (22/05/2010).

Yıllar itibariyle ihracat rakamları incelendiğinde ihracat rakamlarındaki artış trendinin yaşanan küresel ekonomik kriz ile birlikte gerilediği görülmektedir. Sanayi sektörünün ihracat içerisindeki payı % 80 ile % 90 arasında değişmektedir.

Tablo 9: Türkiye’de İhracat Yapan İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı (1000\$)

2009	Ortalama Çalışan Sayısı	Toplam İhracat	%
İlk 500 işletme	645	54.270.495,70	55,91
İkinci 500 işletme	272	9.265.585,99	9,54
Diğer	>250	33.538.591,31	34,55
Toplam		97.074.673,00	100,00

Kaynak: TİM İlk 1000 İhracatçı Araştırması 2009,

http://www.tim.org.tr/index.php?option=com_weblinks&view=category&id=60&Itemid=136
(22/05/2010).

TİM’in hazırlamış olduğu ilk 1000 ihracatçı raporu doğrultusunda hazırlanan Tablo 9, Türkiye’de 2009 yılı içerisinde ihracat yapan firmaların paylarını göstermektedir. Hazırlanan tablo ile KOBİ tanımı kriterlerinden çalışan sayısı göz önünde bulundurulurken Türkiye’de KOBİ’lerin ihracat rakamlarına olan katkısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda en fazla ihracat yapan ilk 1000 firmanın ortalama çalışan sayısının 250’nin üzerinde olduğu görülmekte olup, belirtilen firmaların 2009 yılı ihracatının % 65,45’ini gerçekleştirdiği görülmektedir. İlk 1000 ihracatçı dışında kalan firmaların payı % 34,55’tir. Ortalama çalışan sayısı açısından 250’nin altında kalan diğer işletmelerin ciro kriteri ve ortaklık yapıları göz önünde bulundurulurken KOBİ tanımı içerisinde yer alıp almadığı verilen istatistiklerden tam olarak tespit edilememektedir. Bununla birlikte diğer olarak belirtilen işletmelerin % 90’nın KOBİ tanımına girdiği ve Türkiye’de ihracat rakamlarının % 20 ile % 30’nin KOBİ’ler tarafından gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN FİNANSMAN OLANAKLARI

Büyük işletmeler ile karşılaştırıldığında KOBİ'lerin finansman sağlama olanaklarının kısıtlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu bölümde KOBİ'lerin farklı finansman yöntemlerinden yararlanabilmeleri hususunda yoğun tercih edilen ve daha az yararlanılan alternatif finansman olanaklarından bahsedilecektir.

2.1. KREDİ AĞIRLIKLI FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

Kredi ağırlıklı finansman yöntemleri, bankacılık ve bankacılık dışı finans sektörü olarak iki ayrı kısımda incelenecektir.

2.1.1. Bankacılık

Bankalar, yeterli özsermayeye sahip olmayan ve sermaye piyasalarından faydalanamayan KOBİ'ler için her zaman önemli bir finansman kaynağı olarak yer tutmuştur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik istikrarın sağlanamaması, KOBİ'lerin muhasebe standartlarına uygun mali tablolar düzenleyememesi sonucu mali şeffaflığın elde edilememesi vb. nedenlerden ötürü sermaye piyasalarının sınırlı büyüklükte olması, KOBİ'ler için bankaları öncelikli finansman kaynağı konumuna getirmektedir. Bankalar KOBİ tanımına giren firmalar ile mevcut yapıları itibariyle büyük ölçekli firmalara göre daha yüksek risk taşımaları nedeniyle daha dikkatli çalışmayı tercih etmektedirler. Kredi ilişkine girilirken istenen yüksek teminatlar ve KOBİ'lere sunulan kredi maliyetlerinin yüksek oluşu reel sektörün en önemli parçası olan KOBİ'lerin fon sağlama olasılığını minimuma indirmektedir.

Son yıllarda yaşanan gelişmeler bankaların KOBİ'lere yönelik çalışmalarını arttırdığını göstermektedir. Bankacılık sektöründe yaşanan rekabet ile birlikte reel sektörün temelini oluşturan KOBİ'lere sunulan özel bankacılık hizmeti giderek artmaktadır. Bankaların KOBİ'ler ile mevcut ilişkilerini arttırmaya çalıştıkları

gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda bankaların KOBİ'ler ile iletişim sağlamada proaktif davranarak sektörde mevcut paylarını arttırmaya çalıştıkları izlenmektedir.

Bankalar KOBİ'lere yönelik pazarlama stratejileri ile işletmelere cazip fırsatlar sunarak, pazar paylarını arttırmaya çalışmaktadırlar. İlgili durumdan daha fazla fayda sağlamak isteyen KOBİ'lerin bu bağlamda bankalardan birtakım beklentileri olduğu söylenebilir. KOBİ'ler;¹⁹

- KOBİ'ler bankaları iş ortağı gibi görerek, kendilerine pratik çözümler üreten, danışmanlık hizmeti alabileceği kurumlar olarak yaklaşmaktadır.
- Temelinde güven unsurunun yer aldığı, uzun ve istikrarlı bir ilişki içerisinde yol almak istemektedirler.
- Bankacılık sektöründeki rekabeti göz önünde bulundurarak minimum maliyet ile çalışabilecekleri finans kurumu ile çalışmayı tercih etmektedirler.
- Kaliteli hizmet anlayışının yanında süreçlerin en hızlı şekilde sonuçlanması işletmelerin önem verdiği noktalardandır.

Bankaların KOBİ'lere olan ilgisinin artması ve çeşitli ürün paketleri hazırlayarak işletmelere sunması ile birlikte yeni bir dönemin başladığı söylenebilir. Uzun dönemde iki tarafında bu ilişkiden karlı çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar banka ile işletme arasındaki ilişki süresi arttıkça kullanılan kredi miktarının arttığını, istenen teminatların ise azaldığını göstermektedir.²⁰ Çapraz satış ile diğer ürünlerin işletmeye sunulması bankanın firmadan elde ettiği kar rakamını arttırmaktadır.²¹

Son dönemde Banka-KOBİ ilişkileri artmakla birlikte uluslararası gelişmeler ve uygulamalar doğrultusunda, BASEL II sermaye yeterliliği düzenlemesi kapsamında belirlenen altyapının tamamlanmasına istinaden finans sektöründe

---

¹⁹ Hakan Çelikkol, Mediha M. Çelikkol ve Yasemin D. Koç, Ticaret Bankacılığında Yeni Bir Boyut: Kobi Bankacılığı ve Türkiye Değerlendirmesi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2008, sayı:21, <http://sbe.dpu.edu.tr/21/14-hakan.pdf> (17/01/2010) s.261-264.

²⁰ Çelikkol ve diğerleri, s. 260.

²¹ Çapraz satış, müşterinin satın alma eğilimi doğrultusunda birbiriyle ilişkili ürün ve hizmetlerin satılmasıdır.

önemli gelişmeler yaşanacaktır. BASEL II ile birlikte bankacılık sektörü ve KOBİ'lerin ilgili değişikliklerden önemli derecede etkilenmesi beklenmektedir. BASEL II'nin KOBİ'lere muhtemel etkileri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir;²²

- BASEL II ile bankanın kredilendirilen işletmeye karşı kendini koruması için derecelendirme veya risk notu belirlemesi amaçlanmaktadır. Derecelendirme sonucunda ortaya çıkacak risk notu sonucuna göre, bankanın işletme için ayıracağı karşılık tutarı değişecektir. Risk notu düşük olan işletme için banka daha fazla karşılık ayıracaktır. Bu da kredi maliyetinin işletme için artması anlamına gelmektedir.
- Derecelendirmeye göre oluşacak kredi notu üzerinden fiyatlama yapılacağı için kayıt dışı işlemlerin ortadan kalkması ve şeffaf bir yapının oluşması gerekmektedir.
- BASEL II'ye göre bir işletmenin bir bankadan kullanmış olduğu nakdi ve gayri nakdi kredi toplamı 1.000.000 Euro'nun altında ise işletme "Perakende KOBİ", 1.000.000 Euro üzerinde ise "Kurumsal KOBİ" olarak sınıflandırılacaktır. İşletme banka ile olan ilişkisine göre bir bankada "perakende" sınıfına girerken, bir başka bankada "kurumsal" sınıfına girebilecektir. İşletmelerin risk ağırlıklarına göre kredi maliyetleri değişeceğinden, yapılacak olan derecelendirme önem kazanmaktadır. Derecelendirme kuruluşları işletmeyi % 0 - % 150 arası risk ağırlığına tabi tutabilmektedir. Perakende KOBİ tanımına giren işletme derecelendirmeye tabi tutulmadığında risk ağırlığı % 75 olarak kabul edilmektedir. Kurumsal KOBİ için risk ağırlığı % 100'dür.²³ Bu durumda işletmenin banka ile olan kredi ilişkisini 1.000.000 Euro altında tutması ve herhangi bir dışsal derecelendirme kuruluşu tarafından risk ağırlığının belirlenmemesi durumunda, işletme otomatik olarak % 75 risk ağırlığına tabi tutulacak ve daha düşük maliyetle kredi kullanma imkanına sahip olacaktır.

²² Kerem Alkin ve Esin Okay, **Türkiye'de Kobilerin Basel II'ye Uyum Süreci ve Öneriler**, İTO Yayını, İstanbul, 2008, s. 37.

²³ Ahmet Turgut, Bankalar ve KOBİ'ler İçin Dönüm Noktası: BASEL II Standartları, **KMU İİBF Dergisi**, 2007, s.29-44, <http://iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/aralik2007/PDF/2.pdf> (08/11/2009) s.39.

- BASEL II'ye göre kredi riskinin hesaplanması standart yöntem ve içsel derecelendirme yöntemi olarak iki farklı hesaplama ile yapılmaktadır. Standart yöntem dışsal derecelendirme kuruluşlarının risk ağırlığını tespiti, içsel derecelendirme yöntemi ise bankaların kendi bünyelerinde kredi risk ağırlığının tespit etmesi olarak tanımlanabilir.²⁴

BASEL II ile yaşanacak olan önemli değişikliklerden biri de risk azaltıcı olarak kabul edilebilecek teminatlardır. Ülkemizde teminat olarak kabul edilen firma ortaklarının kefaleti, grup şirket kefaleti ve müşteri çek ve senetleri BASEL II ile birlikte risk azaltıcı teminatların içinde yer almamaktadır.²⁵ Teminat olarak kabul edilecek gayrimenkul ipoteği ikamet amaçlı veya ticari amaçlı olmasına göre, yatırım fonları içerisinde bulunan menkul kıymetlerin tipine göre, hisse senetleri ihraç eden kuruluşun ratingine göre farklı risk ağırlıklarında kabul edilecektir.

BASEL II'ye göre kabul edilebilecek teminatlar,²⁶

- Nakit,
- Altın,
- Hisse senetleri,
- Mevduat Sertifikası,
- Yatırım fonları,
- Borçlanma senetleri

---

²⁴ Güler Aras, **BASEL II Sürecinde KOBİ'ler İçin Yol Haritası**, Deloitte CEO/CFO Serisi, [http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local% 20Assets/Documents/turkey-tr_ceo_Basel2KOBiler_250707.pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey-tr_ceo_Basel2KOBiler_250707.pdf) (08/11/2009), s.9.

²⁵ Aras, BASEL II Sürecinde, s. 12.

²⁶ Ayhan Yüksel, **BASEL II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri**, BDDK Araştırma Raporları, Ankara, 2005-4, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1275Basel_II_SME.pdf (08/11/2009), s.22-23.

2.1.2. Banka Dışı Kredi Ağırlıklı Finansman Yöntemleri

Banka dışı kredi ağırlıklı finansman yöntemleri içerisinde faktoring, finansal kiralama ve satıcı kredileri üzerinde durulacak, ilgili konuların tanımı ve süreçlerin işleyişi hakkında bilgi verilecektir.

2.1.2.1. Faktoring

Faktoring, mal ve hizmet satışı sonucu doğmuş ve doğacak faturaya dayalı alacakları temlik olarak satıcı firmaya finansman, garanti ve tahsilat hizmetlerinden en az birinin sunulduğu finansal bir üründür. Faktoring; faktoring hizmetinden yararlanan (müşteri), temlik konusu alacağın borçlusunu (borçlu) ve faktoring hizmeti veren kuruluş (faktoring şirketi) arasında gerçekleştirilen bir işlemdir.

İşleyiş açısından faktoring kısaca şu şekilde özetlenebilir;²⁷

- Faktoring talebinde bulunan satıcı için faktoring şirketi tarafından limit belirlenir. Alınacak komisyon ve ücret konusunda mutabakata varıldıktan sonra faktoring şirketi ve satıcı arasında sözleşme imzalanır.
- Satıcı malları ve temlik edilmiş faturayı alıcıya, faturanın kopyasını faktoring şirketine yollar.
- Satıcının finansman talebi olması durumunda temlik edilmiş faturanın bir bölümü satıcıya ödenir.
- Alıcı fatura vadesinde faktoring şirketine ödeme yapar.
- Fatura bedelinden satıcıya ödenen tutar, faktoring ücreti ve BSMV düşüldükten sonra kalan kısım satıcıya ödenir.

İşlemin uluslararası gerçekleşmesi durumunda faktoring işleminde dört taraf bulunur. Yurt dışında faaliyet gösteren firma ile ilgili istihbarat çalışmasının yapılabilmesi için firma ile aynı ülkede faaliyet gösteren muhabir faktör ile irtibata geçilir. Bu durumda faktoring firması işlem ile ilgili faturanın kopyasını yurtdışında

---

²⁷ İş Factoring Finansal Hizmetleri A.Ş., www.isfaktoring.com.tr, (07/04/2010).

bulunan muhabir faktöre gönderir. Tahsilatı yapan muhabir faktör, satıcının faktörüne ödeme yapar.

Dünya genelinde önemli bir finansal enstrüman olarak talep gören faktoring ile ilgili yıllar itibariyle karşılaştırmalı ciro rakamlarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 10: Dünya Genelinde Faktoring Ciro Dağılımı

TOPLAM CİRO*	2006	2007	2008
AVRUPA	806.983	932.269	888.533
AMERİKA	140.944	150.219	154.450
AFRİKA	8.513	10.705	13.263
ASYA	149.945	174.617	235.619
AVUSTRALYA	27.853	33.780	33.246

Kaynak: Factors Chain International, www.factors-chain.com/statistics

* Milyon Euro

2.1.2.2. Finansal Kiralama (Leasing)

Finansal kiralama, şirketlerin yatırımları doğrultusunda satın alacakları makine ve ekipmanların finansal kiralama şirketi tarafından satın alınarak, yatırımcıya orta ve uzun vadede sağlanan finansman kaynağıdır. Leasing ile alımı gerçekleştirilecek makine ve ekipman finansal kiralama şirketi tarafından alınarak yatırımcıya kiralanır, kira süresi sonunda mülkiyet devri gerçekleştirilir.

Finansal kiralamanın şirketlere sunduğu avantajlar aşağıdaki gibidir;²⁸

- Orta ve uzun vadede borçlanma olanağı tanır.
- Satın alınacak ekipmanın tamamı için finansman sağlanabilir.
- Döviz üzerinden borçlanılabilir.
- Leasing ile alınan makine ve ekipmanlar için kiracı tarafından amortisman ayrılır.
- Geri ödemeler sözleşme süresi boyunca sabit kalmaktadır.

²⁸ İş Finansal Kiralama A.Ş., www.isleasing.com.tr/leasinavantajlari.asp, (07.04.2010.)

- Leasing sözleşmeleri ve bu sözleşmeler için alınan teminatlar her türlü resim, harç ve vergiden muaftır.

2.1.2.3. Satıcı Kredileri

Satıcı kredileri resmi olmayan, ağırlıklı olarak reel sektörde faaliyet gösteren işletmelerin tercih ettikleri bir finansman yöntemidir. Ana işletmeye bağlı üretim yapan küçük işletmeler, kısa vadede finansman açısından üretim yaptıkları işletmeye bağlıdırlar.²⁹ İşletmeler mal alımlarında nakit kullanmak yerine çek vermeyi tercih etmekte, çekin üzerinde belirtilen keşide tarihine kadar nakdi bünyelerinde tutarak bu yolla finansman sağlamaktadırlar. Sektörel bazda piyasada ortalama vade değişmekte, ortalama vadede yapılan bir satış satıcı ve alıcı arasında peşin satış olarak ifade edilmektedir. Reel sektörde yoğun olarak tercih edilen finansman yöntemi kriz dönemlerinde ödeme sıkıntısı yaşayan firmaların sayısının artması ile sektördeki likitide sıkıntısını arttırabilmektedir.

2.2. SERMAYE PİYASALARI AĞIRLIKLIL FİNANSMAN YÖNTEMLERİ

Sermaye piyasaları reel sektörde faaliyet gösteren, üretim yapan işletmeler için en önemli finansman kaynaklarından biridir. Sermaye piyasalarının ülkeler arasındaki gelişmişlik düzeyleri doğrultusunda büyüklüklerinin ve derinliklerinin arttığı görülmekte, bu bağlamda sermaye piyasalarının ülke ekonomisinin gelişimini önemli derecede etkilediği sonucuna varılabilmektedir.

2.2.1. KOBİ Borsaları

Dünya genelindeki uygulamalar incelendiğinde; ülkelerin KOBİ'lere yönelik ana borsa içerisinde ayrı bir yapılanmaya giderek veya ayrı bir tüzel kişiliğe sahip borsalar oluşturdukları görülmektedir. Ülkelerin KOBİ tanımına giren işletmeler için ayrı bir borsa oluşturmasının nedenleri aşağıdaki belirtilmiştir;

---

²⁹ Güler Aras ve Alövsat Müslümov, **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde KOBİ'lerin Yeri: Finansman, Ekonomik Sorunları ve Çözüm Önerileri**, http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf%5CBildiri_33.PDF (09/04/2010), s.19.

- Yatırımcılar, sermaye yapıları ve rekabet güçleri açısından KOBİ'leri daha riskli görmekte ve bu doğrultuda yatırımlarını riski makul bir seviyeye çekecek, hakkında daha çok bilgi edinebildikleri kurumsal şirketlere yönlendirmektedirler. İşlem hacmi yüksek borsayı KOBİ'lere açmak, yatırımcı tarafından piyasanın kalitesinin aşağıya çekilmesi olarak algılanabilir veya yorumlanabilir. Böyle bir durumda yatırımcı riskin artacağını düşünecektir. Bu yatırımcıların sermaye piyasasına olan ilgisini azaltması sonucunu doğurabilir.
- Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, borsada işlem hacmi ve derinliğin artırılması konusunda sorunlar yaşanması nedeniyle, farklı kotasyon koşulları oluşturarak işletmelerin sermaye piyasalarından pay almaları sağlanmaya çalışılmaktadır. KOBİ'lerin borsaya kote edilebilmeleri için mevcut kotasyon koşullarında değişiklikler yapılması gerekmektedir. Yasal mevzuatın buna izin vermemesi nedeniyle ayrı bir borsa altında oluşuma gitmek tercih edilmektedir.
- İşletmeler ve aracı kurumlar yeni kurulmuş bir borsada halka arzı gerçekleştirmek yerine, yatırımcı tarafından kabul edilmiş ana borsada halka arzı gerçekleştirmeyi tercih edeceklerdir.

2.2.1.1 Genel Özellikleri ve İşleyişi

KOBİ'lere yönelik bir borsanın başarılı olarak kabul edilebilmesi ve bu borsanın faaliyetini büyüterek sürdürebilmesi için işlem görecektir işletmelerin ve aracı kurumların bu oluşumun içinde bulunmaya istekli olması, bireysel yatırımcının tasarruflarını, kurumsal yatırımcının plasmanlarını kurulacak borsa içinde değerlendirme talebinin olması, kısacası piyasada arz ve talep koşullarının sağlanabilmesi gerekmektedir.

KOBİ borsasının oluşturulabilmesi için;³⁰

- Yatırımcının talebi,
- Şirketlerin talebi,
- Aracı kuruluşların talebi,
- Kotasyon koşullarında ana borsaya göre esneklik sağlanması,
- Ana borsa içinde veya ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olarak kurulması,
- Şeffaflığın sağlanabilmesi,
- İşleyiş açısından talep yaratacak nitelikte olması

koşulları sağlanmalıdır.

Ana borsa içinde KOBİ'lere yönelik bir piyasanın oluşturulması genel olarak ayrı bir borsa oluşturulması için yeterince talep olmadığı durumlarda söz konusu olmaktadır. Organize olmuş bir piyasada, kotasyon koşullarında birtakım esneklikler sağlayarak tezgahüstü piyasaların organize edilmesi mümkündür. Ancak yatırımcının güveninin sağlanabilmesi için işletmelerin yatırımcı talebini etkileyebilecek her türlü bilgiyi paylaşması gerekmektedir. KOBİ'lere yönelik oluşturulacak borsada, kotasyon koşullarında uygulanacak esnekliklere bilgi paylaşımında taviz verilmesi eklenirse, yatırımcının oluşturulacak piyasaya olan talebi azalacak, bu da borsanın başarısını olumsuz yönde etkileyecektir.

KOBİ'lere yönelik kurulacak sermaye piyasalarının başarılı olabilmesi için işletmelerin sermaye piyasalarından fon sağlamaya istekli olması ve aracı kuruluşların böyle bir piyasanın oluşumuna destek vermesi gerekmektedir.³¹

Piyasanın çalışmasına ilişkin işlem yöntemi mevcut talebi arttıracak nitelikte olmalıdır. İşlem yöntemi olarak piyasa yapıcılığı, müşteriler tarafından üyelere

---

³⁰ TSPAKB, **Dünya Uygulamaları Çerçevesinde Kobi Borsaları**, 2006, Ankara, s.40.

³¹ TSPAKB, **Dünya Uygulamaları**, s.42.

verilen emirlerin, ilgili piyasa yapıcılarına iletilmesini ve piyasa yapıcıların verdikleri kotasyonlar üzerinden emirlerin karşılanmasını ifade etmektedir.³²

Bir diğer işlem sistemi sürekli müzayede sistemidir. Koşullar doğrultusunda piyasa yapıcılığı ile sürekli müzayede sistemi aynı anda kullanılabilir.

2.2.1.2. Uygulama Örnekleri

Ana borsa içinde ve ayrı bir tüzel kişilik olarak yapılandırılmış KOBİ borsalarına örnek teşkil etmesi açısından başarılı uygulamalar incelenecektir.

2.2.1.2.1. NASDAQ (National Association of Securities Dealers Automated Quotations)

1961 yılında Merkezi Düzenleyici Otorite tarafından (SEC), tezgahüstü piyasaları organize etmek amacıyla Aracı Kuruluşlar Birliği'ne (NASD) yetki verilmiş, 1971 yılında elektronik işlem ağı olarak NASDAQ faaliyete geçmiştir.

Şirket hisselerinin tamamı 2000 yılında NASD'ye geçmiş, 2002 yılında ortaklık yapısı yönetim NASD'de olacak şekilde genişlemiş ve NASDAQ hisse senetleri tezgahüstü piyasada işlem görmeye başlamıştır.³³

İşlem hacmi, toplam piyasa değeri ve işlem gören firma sayıları açısından karşılaştırıldığında NYSE ile başa baş büyüklüğe sahip olduğu görülen NASDAQ'ın başarısı özellikle Avrupa ve Asya ülkeleri tarafından örnek alınmış ve benzer uygulamalar hayata geçirilmeye çalışılmıştır. NASDAQ, KOBİ borsası olarak nitelendirilmemekle birlikte bünyesinde çok fazla sayıda KOBİ tanımına giren şirket işlem görmektedir. NASDAQ ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olarak faaliyet göstermektedir.

---

³² SPK, **Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik**,

<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=89&fn=89.pdf> (08/11/2009), s.11.

³³ TSPAKB, **Kobi Finansmanı ve Borsa Dışı Teşkilatlanmış Piyasa Hakkında Rapor**, Ankara, 2003, s.10.

2.2.1.2.2. KOSDAQ (Korean Securities Dealers Automated Quotations)

1996 yılında kurulan KOSDAQ, 1999 yılında KOSDAQ borsası olarak faaliyete geçmiştir. Kuruluş amacı yüksek teknoloji şirketleri ve KOBİ'lere finansman sağlamaktır.

KOSDAQ elektronik sürekli müzayede işlem sistemi ile faaliyet göstermektedir. Piyasada menkul fiyatı alım-satım emirlerinin fiyat ve zaman önceliği göz önünde bulundurularak belirlenmektedir.

KOSDAQ , Kore borsasından ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olarak kurulmuştur. Kore borsasının kotasyon koşullarına göre daha esnek kotasyon koşullarına sahip KOSDAQ, en başarılı KOBİ borsası uygulamalarındandır. Bunun en önemli nedeni devletin piyasanın oluşumuna olan katkısıdır. 1990'lı yıllarda yaşanan ekonomik kriz sonrasında devlet KOBİ'lere yönelik teşvik paketi hazırlamış ve bu paketi aşağıda belirtilen sistem doğrultusunda uygulamaya koymuştur;³⁴

KOSDAQ ve risk sermayesi yatırım şirketleri üzerine kurulan sistem iki ayaklı çalışmaktadır. Devlet çeşitli teşviklerle (KOSDAQ'a kayıtlı şirketlerin yıllık gelirlerinin % 50'sini karşılık ayırmak suretiyle vergiden muaf tutmuştur vb.) KOSDAQ'a olan talebi arttırmaya çalışmış, risk sermayesi şirketlerinin KOBİ'lere yatırım yapmasını sağlayacak adımlar atmıştır. Yapılan yasal düzenlemeler ile devlet risk sermayesi şirketlerine yatırım yapabilir, fon sağlayabilir konuma gelmiştir. Bununla birlikte getirmiş olduğu sertifikasyon sistemiyle risk sermayesi şirketlerini sınıflandırmış, KOSDAQ'a kote olabilmeleri ve sermaye piyasasından fon sağlayabilmeleri için teşviklerde bulunmuştur.

Devletin sermaye piyasasına olan doğrudan katkısı ve yapılan teşvikler sonucunda kote şirket sayısı, toplam işlem hacmi göz önünde bulundurulduğunda KOSDAQ yatırımcı tarafından kabul edilmiş olan organize bir piyasaya dönüşmüştür. Güney Kore'nin büyüme stratejisi doğrultusunda 2005 yılında

---

³⁴ TSPAKB, Kobi Finansmanı,s. 19

KOSDAQ, KSE (Kore Menkul Kıymet Borsası) ve KOFEX (Kore Vedeli İşlemler Borsası), KRX (Kore Borsası) olarak birleştirilmiştir.³⁵

2.2.1.2.3. AIM (Alternative Investment Market)

Londra Borsasına bağlı olarak 1995 yılında kurulan AIM, KOBİ'lerin sermaye piyasalarından fon sağlayabilmesi için faaliyete geçirilmiştir. AIM'de piyasa yapıcılığı ve sürekli müzayede işlem sistemi bir arada kullanılmaktadır.

AIM kayıtlı olunabilmesi için şirketlerin sürekli olarak görevlendirilmiş bir danışmanı (nominated adviser) olması gerekmektedir. Danışmanın görevi şirketin AIM'ye katılması için görüş bildirmesi ve kotasyon sonrasında şirketin AIM'nin kurallarına uyup uymadığının kontrol edilmesidir.³⁶

AIM'ye kayıtlı olmak için herhangi bir mali koşul aranmamaktadır. Esas olarak üzerinde durulan yatırımcı kararlarını etkileyebilecek bilgilerin paylaşılmasıdır. AIM buradaki sorumluluğu şirket ile birlikte danışmana yüklemektedir. Bu nedenle bankalar, aracı kurumlar, bağımsız denetim şirketleri danışman olarak atanabilmektedir.³⁷

2.2.2. Girişim Sermayesi

KOBİ'lerin, bankalar ve sermaye piyasaları aracılığı ile finansman sağlamada güçlük çekmesi girişim sermayesi kavramını ortaya çıkarmıştır. Girişim sermayesi (venture capital); banka, finans kurumları ve sermaye piyasalarından yeterince kaynak sağlayamayan KOBİ'lere yönelik bir finansman türüdür. Bu bağlamda girişim sermayesi, yüksek büyüme potansiyeli bulunan işletmelere veya yatırım

---

³⁵ Sevinç Akbulak, **BRICS Ülkeleri ile Güney Kore Ekonomilerine ve Sermaye Piyasalarına İlişkin Temel Göstergeler ve Kısa Değerlendirmeler**, SPK, Ankara, 2008, <http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=956&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>. (10/04/2010), s.18.

³⁶ TSPAKB, Dünya Uygulamaları, s. 16

³⁷ TSPAKB, Dünya Uygulamaları, s. 15.

projelerine ortaklık kurarak, işletmelerin mevcut yapısının büyümesi ve gelişmesine katkıda bulunacak finansman ve yönetim desteği sağlamak olarak tanımlanabilir.³⁸

Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve özel sermaye şirketleri, sektörde geleceği olan firmalara finansman sağlamaktadır. Buradaki amaç şirket yönetiminde pay sahibi olmaktan ziyade, firmanın belirli bir büyüklüğe ve rekabet gücüne sahip olması ile birlikte halka arz yoluyla veya firma ana sahiplerine pay satışı yoluyla yatırımdan çıkmaktır. “Girişim sermayesi” kavramı literatürde “risk sermayesi” olarak da kullanılmaktadır. Ancak kavramın riskli yatırımları ifade etmekten çok, teknolojik yenilikleri yüksek getiriye dönüştürmeyi amaçlayan bir yatırım türü olarak nitelendirilmesi gerekir.

2.2.2.1 Genel Özellikleri ve İşleyişi

Girişim sermayesi ağırlıklı olarak yüksek teknolojiye yönelik fikir ve projeleri bulunan, büyüme potansiyeli yüksek küçük işletme ve girişimcilerin yatırımlarının finansmanında kullanılmaktadır.³⁹ Girişim sermayesi uygulamasında girişim sermayesi şirketi, proje sahibi işletme ve sermaye koyan yatırımcı olmak üzere üç taraf bulunmaktadır. Girişim sermayesi şirketlerinin en önemli finansman araçları hisse senedi ve hisse senetlerine dönüştürülebilir tahviller oluşturmaktadır.⁴⁰

Girişim sermayesi yatırım aşamaları taşıdığı risk doğrultusunda aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir;⁴¹

- Çekirdek yatırım (seed investment) finansman fiilen üretime geçmeyip, yalnızca fikir veya proje doğrultusunda yapılan yatırımlardır. Belirsizlikler nedeniyle en riskli yatırım aşamasıdır.

³⁸ Aypek, Sermaye Piyasası Aracı, s. 123.

³⁹ Tülay Zaimoğlu, **Risk Sermayesi ve Türkiye’de Uygulama Olanakları**, SPK Yayınları, Ankara, 1995, s.173.

⁴⁰ Mustafa H. Çolakoğlu, **Kobi Rehberi**, TOBB Yayınları, Ankara, 2002, s.173.

⁴¹ SPK, **Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6**, <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=71&fn=71.pdf>. (19/12/2009), s.6.

- Taşıdığı risk açısından, ürün geliştirme süreci ve pazara sunma aşamasına yapılan başlangıç sermayesi (start up investment) yatırımı ikinci sıradadır. Bu aşamada üretim ve satış için fon ihtiyacı bulunan işletmelere yatırım yapılır.
- Gelişme sermayesi (expension) ve destek (bridge finance) aşaması, halka arz olmayı amaçlayan faal bir işletmenin halka arz gerçekleşene kadar faaliyetlerinin sürdürülebilmesine yardımcı olmak için yapılan yatırımdır.
- Yatırımdan çıkış, girişim sermayesinin son aşamasını oluşturmaktadır. Yatırımdan çıkış hisse senetlerinin halka arz edilmesi, hisselerin başka bir şirkete satılması, girişim sermayesi şirketinin hisselerinin yatırımcı şirket tarafından geri alınması, şirket yapısının yeniden organize edilmesi veya şirketin tasfiye edilmesi şeklinde olabilir.

Uygulamada girişim sermayesi yatırımlarının gelişmesi için devletlerin çeşitli teşvik ve avantajlar sağladığı görülmektedir. Girişim sermayesi şirketinin yatırımdan çıkışının halka arz ile gerçekleşmesi sistemden temel beklentidir. Bu bağlamda sermaye piyasaları girişim sermayesi yatırımlarının önemli bir ayağını oluşturmakta, girişim sermayesi yatırımlarının artması sermaye piyasalarının gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Girişim sermayesi bir yatırım ortaklığı olarak düşünüldüğünde, kurumsal girişim sermayesi şirketinin yatırımcı firmaya yapmış olduğu katkı yalnızca finansman sağlamakla kalmayıp, yatırım yapılan işletmenin rekabet gücünün artırılması, işletmenin dünya pazarlarına açılması, kurumsallaşma ve operasyonel anlamda gelişimine katkıda bulunulması vb. bir işletmenin başarılı olabilmesi için gerekli her konuda iş ortaklığı şeklinde gerçekleşmektedir.

Yatırım süreci, yatırımcı işletmenin mevcut projesini, iş planını ve sektöre bakış açısını girişim sermayesi şirketine sunması ile başlar. Girişim sermayesi şirketi uzmanları tarafından yapılan proje, sektör, rekabet analizleri doğrultusunda detaylı

incelemeler yapılır. Yatırım kararı alınması durumunda talepte bulunan işletme ve girişim sermayesi şirketi arasında kurulacak ortaklık ile ilgili sözleşme yapılır.⁴²

Girişim sermayesinin sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;⁴³

- Sağlanan finansman yatırım geri ödemesiz, faizsiz ve uzun vadeli.
- Sağlanan finansman için garanti, kefalet, ipotek vb. teminat talep edilmemektedir.⁴⁴
- Amaç şirket yönetimini ele geçirmek değil, şirketin rekabet gücünü ve verimliliğinin artırması ile birlikte, girişim sermayesi şirketinin gerçekleştirilen iş ortaklığından belirli bir kar elde ederek ortaklığın sona erdirilmesidir.
- Yalnızca finansman desteğinden ibaret olmayan bu iş ortaklığı, işletmenin her açıdan gelişmesine ve büyümesine katkıda bulunacak desteğin girişim sermayesi şirketi tarafından verilmesi amaçlanmaktadır.

2.2.2.2. Uygulama Örnekleri

Dünya genelinde girişim sermayesi yatırımlarının ABD ve AB ülkelerinde yoğun olarak kullanılan bir finansman aracı olduğu görülmektedir.

2.2.2.2.1. A.B.D.

Girişim sermayesi yatırımlarının devlet tarafından çeşitli teşviklerle desteklenmesi uygulamasının ilk örneği ABD’de görülmüştür.⁴⁵ İkinci dünya savaşı sonrasında ekonomik gelişmeyi hızlandırmak adına 1953 yılında Amerikan hükümeti tarafından Small Business Administration (SBA) kurulmuştur. 1958 yılında Small Business Investment Act programı uygulamaya konulmuş, kurulan girişim sermayesi şirketleri Small Business Investment Company’ler (SBIC) ile küçük işletmelere uzun

⁴² İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., http://www.isgirisim.com.tr/TR/yatirim_sureci.asp (08/04/2010).

⁴³ KOBİ A.Ş., <http://www.kobias.com.tr>.

⁴⁴ Korkmaz, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Pazarlama, s.13.

⁴⁵ Zaimoğlu, Risk Sermayesi, s. 189

vadede fon sağlanması amaçlanmıştır.⁴⁶ İzlenen politika doğrultusunda işletmelere ortak olmak yerine kredi vermeyi tercih eden SBA, beklenen başarıyı sağlayamamış, bu doğrultuda 1978 yılında devletin emeklilik fonlarının doğrudan risk sermayesi şirketlerinin hisse senetlerini alabilmesi yönünde yapılan değişiklik ile başarılı sonuçlar elde edilmiştir. 1978-1981 yılları arasında hisse senetlerine kazançlarına uygulanan vergi oranı % 49'tan % 20'ye çekilmiş, yapılan teşvik doğrultusunda piyasaya olan talepte önemli artışlar gerçekleşmiştir.⁴⁷

Girişim sermayesi finansman modelinin ABD'de bu denli başarılı ve uygulanabiliyor olmasının en önemli nedenlerinden biri, sistemin işleyişi açısından KOBİ'lerin işlem görebileceği borsanın (NASDAQ) kurulmuş olmasıdır.⁴⁸ Girişim sermayesi şirketlerinin ve yapmış oldukları yatırımların sermaye piyasaların gelişimine katkıda bulunduğu açıktır. Fakat sermaye piyasasının yeterli düzeyde talep görmediği ve gelişmediği bir ortamda girişim sermayesi uygulamasının başarılı olmasını beklemek yanlış olacaktır.

ABD'de son 5 yılda yapılan girişim sermayesi yatırımları aşağıdaki gibidir;

Tablo 11: ABD'de Girişim Sermayesi Yatırımlarının Yıllar İtibariyle Dağılımı

Yıl	Yatırım Yapılan Firma Sayısı	Toplam Yatırım Miktarı*
2005	3208	22.967
2006	3748	26.382,86
2007	4027	30.518,26
2008	3985	27.981,71
2009	2799	17.753,52

Kaynak: www.nvca.org

* Milyon USD

ABD'de 2009 yılında yapılan girişim sermayesi yatırımları yapılan toplam yatırım açısından incelendiğinde biyoteknoloji sektöründe faaliyet gösteren

⁴⁶ Small Business Administration, <http://www.sba.gov/aboutsba/history/index.html> (08/04/2010).

⁴⁷ Ali Çelikkaya, AB'ye Uyum Sürecinde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına Sağlanan Vergisel Avantajların Değerlendirilmesi, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2007, http://www.anadolu.edu.tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler/pdf/2007-1/sos_bil_13.pdf (09/04/2010), s. 244,

⁴⁸ Abdullah Kaya, **Dünyada ve Türkiye'de Risk Sermayesi**, SPK, Ankara, 2001, <http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=437&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf> (09/04/2010), s.12.

işletmeler için % 30,6, yazılım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler için % 14,3, medikal araç ve gereçler üzerine faaliyet gösteren işletmeler üzerine % 11,7 oranında olduğu görülmektedir.⁴⁹

2.2.2.2.2. Güney Kore

1997 yılında yaşanan Asya ekonomik krizi sonrasında Güney Kore devleti uygulamaya koyduğu ekonomik paket ile KOBİ'lerin ekonomik yapılarını güçlendirmek adına çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Ekonominin ve sermaye piyasalarının gelişimini bir bütün olarak gören devlet, KOBİ'lerin sermaye piyasalarından finansman sağlayabilmeleri adına piyasada aktif rol oynamıştır. Güney Kore'de girişim sermayesi şirketlerinin KOSDAQ'a kote olabilmesi için hiçbir finansal şart aranmamaktadır.⁵⁰ Girişim sermayesi şirketlerinin ileri teknoloji şirketlerine yatırım yapması ve bu iş ortaklığının KOSDAQ'ta halka arzın gerçekleşmesi ile son bulması için oluşturulan sistemde devlet kurmuş olduğu fonlarla girişim sermayesi şirketlerine doğrudan yatırım yapabilir hale gelmiştir.⁵¹ Girişim sermayesi yatırımcılarına temettü ve sermaye kazancı teşvikleri getirilmiştir.⁵²

Devletin sağlamış olduğu teşvikler KOBİ'lere yönelik kurmuş olduğu piyasanın başarılı ve kalıcı olmasını sağlamıştır. Girişim sermayesi şirketlerine tanınan imtiyazlar sistemin başarısının artmasına katkıda bulunmuştur. KOSDAQ işlem hacmi ve işlem gören işletme sayısı göz önüne alındığında dünyanın önde gelen KOBİ borsalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oluşumun gerçekleşmesinde devletin rolü büyüktür.

---

⁴⁹ The National Venture Capital Association (NVCA), http://www.nvca.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=57&Itemid=317 (09/04/2010)

⁵⁰ Berna Taner ve Sevinç Güler, "Dünyada Kobi Borsaları Türkiye'de Kobi Borsasının Oluşumuna Yönelik Uygulamalar", **Ege Akademik Bakış**, 2008, http://eab.ege.edu.tr/pdf/8_2/C8-S2-M7.pdf (10/04/2010), s.529.

⁵¹ TSPAKB, Kobi Finansmanı, s.19.

⁵² TSPAKB, **Güney Kore ve Türkiye Sermaye Piyasaları**, Ankara, 2004, s.17.

2.2.2.2.3. İngiltere

İngiltere’de yoğun olarak bankalar, holdingler vb. kurumsal yatırımcıların girişim sermayesi yatırımlarında bulunmakta, büyüme potansiyeli taşıyan işletmelerin hisse senetlerini satın alarak sermaye desteğinde bulunmaktadır.⁵³ İngiltere girişim sermayesi yatırımlarını teşvik etmek amacıyla sermaye kazançlarının bir kısmını vergiden muaf tutmaktadır. Özel şahıs yatırımlarının yıllık 40.000 Pound’luk kısmı gelir vergisinden muaf tutulmaktadır.⁵⁴

---

⁵³ R. Ali Küçükçolak, **KOBİ’lerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü**, İMKB, İstanbul, 1997, s. 152.

⁵⁴ Çelikkaya, AB’ye Uyum Sürecinde, s.245.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KOBİ'LERİN FİNANSMAN OLANAKLARI

KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını karşılamada sağlayacakları maliyet avantajları, rekabet gücü yüksek ve kurumsallaşma yolunda ilerleyen işletmelerin sayısının artmasına neden olacaktır. Bu bağlamda KOBİ'lerin fayda sağlayabileceği ne kadar fazla alternatif finansman olanağı mevcutsa, ülke genelinde ve dünyada KOBİ'lerin rekabet gücünün artmasına o denli katkıda bulunulabilecektir. Bu bölümde KOBİ'lerin Türkiye'de finansman sağlamada tercih ettikleri ve edebilecekleri kaynaklar üzerinde durulacaktır.

3.1. BANKA KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI

KOBİ'lerin kamuyu aydınlatma, şeffaflık ve finansal rapor hazırlama konusundaki eksiklikleri sermaye piyasalarından yeterince faydalanamamalarına neden olmaktadır. Sermaye piyasalarından yeterince fon sağlayamayan KOBİ'lere, Türkiye'de banka dışı finans kurumlarının finans sektörü içindeki payının az olması eklenince, ülkemizde finans sektörünün en önemli oyuncularını konumundaki bankalar KOBİ'ler için vazgeçilemez bir finansman kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemiz açısından bakıldığında bankaların uzun yıllar büyük ölçekli işletmeler ile çalışmayı tercih ettiği, daha riskli buldukları KOBİ'ler ile kredi ilişkine girilirken daha yüksek teminatlar istedikleri ve KOBİ'lere sunulan kredi maliyetlerinin yüksek olduğu görülmektedir.⁵⁵ İstenilen teminatların yüksek olması ve kredi maliyetleri KOBİ'ler için en önemli finansman kaynağı olan bankalardan sağlanan fonların düşük seviyelerde kalmasına neden olmuştur.

Merkez Bankasının uygulamış olduğu politikalar ve fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik çabalar enflasyonun tek haneli rakamlara düşmesini sağlamıştır. Ekonomik istikrarın sağlanması yolunda atılan olumlu adımlar, Hazine'nin daha düşük maliyetle borçlanabilmesi sonucunu beraberinde getirmiştir.

---

⁵⁵ Yüksel, s.9.

Bu bağlamda devlet iç borçlanma senetlerine yoğun olarak yatırım yaparak kar elde eden bankaların, bu yolla elde ettikleri karlar azalmış ve yeni müşterilere ihtiyaç duyması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu noktada reel sektörün önemli bölümünü oluşturan KOBİ'ler bankalar için önemli bir potansiyel taşımaktadır. Küresel sermayeli bankaların ülkemizdeki sayısı arttıkça bankalar arasındaki rekabet artmış, piyasada daha fazla pay sahibi olmak isteyen bankalar KOBİ'ler ile olan ilişkilerini arttıracak pazarlama stratejileri geliştirmeye başlamışlardır.

3.1.1. Türkiye'de KOBİ-Banka İlişkisi

Son yıllarda yaşanan gelişmeler bankaların KOBİ'lere yönelik çalışmalarını arttırdığını göstermektedir. Bankacılık sektöründe yaşanan rekabet ile birlikte büyüme potansiyeline sahip KOBİ'ler bankaların ilgi odağı konumuna gelmiştir. Yabancı sermayeli bankaların ülkemiz piyasasındaki etkinliği ve payı arttıkça rekabet koşulları doğrultusunda piyasa paylarının büyümek isteyen bankaların KOBİ'ler ile mevcut ilişkilerini arttırmaya çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Yaşanan gelişmeler sonucunda sektörde "KOBİ Bankacılığı" adı altında yeni bir oluşumun söz konusu olduğu söylenebilir. Geçmişte kredi ilişkisine girmekten çekindikleri KOBİ'leri içinde bulduğumuz dönemde önemli bir müşteri sınıfı olarak gören bankaların ilgili kesim için hazırladıkları ürün paketleri ve pazarlama stratejileri ile pazar paylarını arttırmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Bankaların KOBİ'ler için hazırladıkları ürün paketleri aracılığıyla işletmeler ile uzun ve istikrarlı bir ilişki kurmaya çalışarak uzun dönemde bu ilişkiden kar elde etmeyi amaçladıkları söylenebilir. Finansman maliyeti açısından bankalar arasında yaşanan rekabet ile KOBİ'ler kendisine minimum maliyet sağlayacak kurumları tercih eder konuma gelmiştir. Kaliteli hizmet anlayışı ve süreçlerin en kısa zamanda sonuçlanması işletmelerin çalışacakları bankaları tercih etmesinin önemli nedenleri arasında bulunmaktadır. Bankalar bugünkü yaklaşımlarıyla KOBİ'lere her açıdan destek olmayı tercih eden bir iş ortağı gibi hareket ederek, izledikleri politikalarla küçük işletmelere önem verildiği hususunu özellikle yansıtmaktadırlar.

Bankaların KOBİ'lere yönelik ürün sınıflaması yaptığı, ürün tanıtımları şubelerde bulunan uzman personel ile birlikte bankalar tarafından KOBİ'lere özel hazırlanan internet siteleri üzerinden müşterilerine sunduğu gözlemlenmektedir. Çapraz satış olanakları bankaların işletmelerden elde ettiği karı ve faydayı arttırmaktadır.

KOBİ-banka ilişkileri, KOBİ'lerin bankalar aracılığı ile sağlamış olduğu kredi miktarının toplam krediler içindeki payı üzerinden incelendiğinde, ekonomik koşullar doğrultusunda kullanılan kredi miktarının değiştiği gözlemlenmiştir. KOBİ kredilerindeki artış, 2009 yılı itibariyle kendisini tüm dünyada gösteren küresel ekonomik kriz ile birlikte sona ermiştir. Talepte meydana gelen azalış ile birlikte yaşanan daralmanın yansımaları KOBİ tanımına giren firmaları etkilemiş, bankalar tarafından kullanılan kredilerde azalmaya neden olmuştur.

Tablo 12: Türlerine Göre Kredi Dağılımı (Milyon TL)

	2007	2008	2009
KOBİ	76.842	84.919	83.886
KURUMSAL	113.795	165.076	179.662
BİREYSEL	94.980	117.449	129.073

Kaynak: BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, 2009/12, s.64.

2009 yılı içerisinde KOBİ kredilerinin toplam krediler içindeki payının % 21,4 olduğu görülmektedir.⁵⁶ Tablo incelendiğinde küresel ekonomik krizin KOBİ tanımına giren işletmeleri kullanılan krediler açısından da etkilediği görülmektedir. 2008 yılına göre kurumsal ve bireysel nitelikteki krediler artışını sürdürürken, KOBİ kredilerinde 2008 yılına göre % 1,2 oranında azalış yaşandığı görülmektedir. Bu noktada bankaların kriz dönemlerinde KOBİ'lere karşı daha temkinli davrandıkları sonucuna varmak mümkündür.

2009 yılı sonu itibariyle ekonomik krizin etkilerinin yavaş yavaş azalmaya başladığı görülmekte, iç ve dış piyasalardaki talep artışı bunu desteklemektedir.

⁵⁶ BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, 2009/12, sayı 16, s.64.

Nitekim KOBİ kredilerinin takibe intikal oranı 2009 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre değişmeyerek % 7,6 düzeyinde kalmıştır. Kriz etkisinin en çok hissedildiği 2008 yılının ikinci yarısı ve 2009 yılı içerisinde % 3,8 seviyelerinden % 7,6'ya yükselen KOBİ kredileri takibe dönüşüm oranı, KOBİ'lerin krizlere karşı olan kırılganlıklarının yüksek olduğu tezini desteklemekte, bir anlamda bankaların kriz dönemlerinde KOBİ'lere kullandırdıkları kredilerde azalmanın nedenini açıklamaktadır.⁵⁷

3.1.2. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların KOBİ'lere Sağladıkları Hizmetler

Bankaların KOBİ'lere olan ilgisi her geçen gün artmakta, hazırlanan ürün paketleriyle KOBİ'lerin ilgisi arttırılmaya çalışılmaktadır. Bankalar, izledikleri politikalar doğrultusunda KOBİ'lere yalnızca finansal destek sağlamamakta, müşteri ilişkileri stratejileri ile her anlamda destek ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Uzun vadede, karşılıklı güvene dayanan, kalıcı bir müşteri sadakati yaratacak ilişkiler içine girmek, ürün farklılaştırmasına giderek talep yaratacak ürünlerin sınıflandırılması ve müşteriye sunulması için stratejiler geliştirmek günümüz bankacılığının vazgeçilmezi olmuştur. Bu bağlamda bankalar müşteri sadakatini sağlayacak altyapıyı oluşturmak için bünyelerinde KOBİ'lere yönelik ayrı birimler oluşturmakta, uzman personelleri ve şube ağları ile çok sayıda müşteriye aynı anda ulaşarak mevcut portföylerini büyütme ve portföy kalitesini arttırmaya çalışmaktadırlar.

2009/12 itibariyle Türkiye'de 3 adet kamu mevduat bankası, 11 adet özel mevduat bankası, 17 adet küresel sermayeli mevduat bankası, 13 adet kalkınma ve yatırım bankası, 4 adet katılım bankası ve 1 adet TMSF bünyesinde bulunan banka olmak üzere toplam 49 adet banka faaliyet göstermektedir.⁵⁸ Bankaların toplam aktifler içerisinde en yüksek paya sahip 10 banka arasında yapılan incelemede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

---

⁵⁷ BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, s. 68.

⁵⁸ BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, s. 37.

Bankaların KOBİ'lere yönelik ürün ve hizmet paketlerini, bünyelerinde yapılanmalara giderek KOBİ'ler için hazırladıkları özel birimler ile karşıladıkları görülmektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren bankalardan en yüksek aktif büyüklüğe sahip 10 banka için hazırlanan tabloda, bankaların mevcut yapıları itibariyle KOBİ'lere sundukları hizmetleri sınıflandırma şekilleri gösterilmektedir;

Tablo 13: Aktif Büyüklüklerine Göre İlk 10 Bankada KOBİ Bankacılığı

Banka Adı	Toplam Aktif İçindeki Pay%	Sermaye Yapısı	KOBİ Bankacılığı
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	14,9	Kamu	Kurumsal Bankacılık/KOBİ
Türkiye İş Bankası A.Ş.	13,6	Özel	KOBİ Bankacılığı
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	12,6	Yabancı Sermayeli	KOBİ Bankacılığı
Akbank T.A.Ş.	11,4	Özel	Şirket Bankacılığı
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	7,8	Kamu	Ticari Bankacılık/KOBİ
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	7,7	Yabancı Sermayeli	KOBİ Bankacılığı
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	7,3	Kamu	KOBİ Bankacılığı
Finansbank A.Ş.	3,5	Yabancı Sermayeli	KOBİ Bankacılığı
Denizbank A.Ş.	2,6	Yabancı Sermayeli	İşletme Bankacılığı
Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş.	1,8	Yabancı Sermayeli	KOBİ Bankacılığı

Kaynak: BDDK, Tabloda yer alan bankaların web siteleri.

Bankalar, bilgi ve danışmanlık hizmeti vermek amacıyla KOBİ'lere yönelik web siteleri ve çağrı merkezleri aracılığı ile en hızlı biçimde bilgiye ulaşımı sağlamaktadırlar. Türkiye'de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar içinde yapılan incelemede bazı bankaların mevcut web sitesi üzerinden ürün tanıtımlarını gerçekleştirdiği, bazı bankaların ise KOBİ'ler için ayrı web siteleri oluşturdukları görülmektedir. KOBİ'ler için ayrı bir web sitesi oluşturan bankalar aşağıdaki gibidir;

- Türkiye İş Bankası A.Ş. (<http://www.istekobi.com.tr/default.aspx>).
- Türkiye Garanti Bankası A.Ş. (<http://www.kobigaranti.com/wps/portal>)
- Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. (<http://www.kobiline.com.tr>)
- Finansbank A.Ş. (<http://www.kobifinans.com.tr/tr>)
- Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş. (<http://www.tebkobitv.com> ,
<http://www.tebkobiakademi.com>)

Belirtilen web siteleri pazarlama, dış ticaret, lojistik, finansman, mevzuat, muhasebe, reklam, finansal araçlar, halkla ilişkiler, e-ticaret vb. konularda KOBİ'lere bilgi sunmakta, karşılaştıkları sorunlar için çözüm üretebilecek uzmanlara ulaşım sorularına en kısa sürede yanıt almalarına yardımcı olmaktadır. İlgili web sitelerinde güncel konular üzerinde durularak, KOBİ'lere kamu ve özel kesim tarafından sunulan fırsatlar, sağlanan destekler hakkında bilgi verilmektedir. Bankaların kendi bünyelerinde oluşturdukları kampanyalar, kredi faiz oranları ve kredi maliyetleri hakkında detaylı bilgi bulunabilecek olan web sitelerine işletmelerin üyelikleri sağlanarak veri tabanı oluşturulmakta, bankalar bu yolla yeni müşterilere ulaşmaya ve mevcut müşteri portföylerini büyümeye çalışmaktadırlar.

İlgili web sitelerinde bankaların sektörel bazda ayrıma giderek, ortaya çıkabilecek ihtiyaçları karşılayabilecek ürün ve hizmetleri sınıflandırdıkları, hazırladıkları ürün paketleri ile KOBİ'lerin ihtiyacı olabilecek her türlü hizmeti aynı anda sağlamayı hedefledikleri görülmektedir. Belirtilen web siteleri üzerinde yapılan incelemede bankaların sektörel bazda ortaya çıkabilecek ihtiyaçları karşılamada ürün sınıflandırmasına giderken, sektöre özel kullanılacak kredileri sınıflandırdığı ve sektöre yönelik talepleri karşılayabilecek ürün paketleri hazırladıkları tespit edilmiştir. Bankaların müşteriye sunulan paket içerisindeki ürünlerin tamamının satın alınması halinde faiz oranı, istihbarat ücreti, sigorta vb. ürünlerde indirim olanakları sundukları görülmektedir. Bu noktada bankaların pazarlama ve satış stratejileri doğrultusunda finans sektörü içerisinde faaliyet gösteren leasing, factoring, ve sigorta iştirakleri aracılığı ile mevcut pazar payını arttırmaya çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Bankalar KOBİ'lere sundukları ürün paketlerinde ürün farklılaştırmasını sağlarken pazarlama stratejilerinin ön plana çıktığı görülmekte, müşteriye sunulan ürünlerin benzer niteliklere sahip olması nedeniyle piyasada farklı özelliklere sahip bir ürün sunulduğunda diğer bankaların kısa zamanda benzer nitelikli ürünü müşterilerine sunduğu ve etkileşimin çok kısa sürede gerçekleştiği görülmektedir. Bankaların KOBİ sınıfına giren işletmelere yönelik hazırlanmış olduğu ürün paketlerinden “imalat sektörü”, KOBİ'lere sunulan ürünler açısından incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Tablo 14: Bankaların KOBİ'lere Sundukları Ürünler

Türkiye İş Bankası A.Ş.	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Akbank T.A.Ş.
Makine İmalat Sektörü Kredisi	Makine/Ekipman Kredisi	Taksitli Ticari Kredi
Makine İmalat Yatırım Kredisi	Hazır Hesap	Makine/Ekipman Kredisi
Makine İmalat İhracat Kredisi	Nakit Kediler	Yurt Dışı Fuar Katılım Kredisi
İnovasyon Kredisi	POS	İşyeri Kredisi
Faturalı Teknoloji Kredisi	Yurt Dışı Fuar Katılım Kredisi	İşyeri Yenileme Kredisi
Türev Ürünler	Şirket Kredi Kartı	Dış Ticaret İşlemleri
KOSGEB, KGF, SELP II Kredileri	Sertifika Alım Kredisi	İşyeri Sigortası
Kredili Ticari Mevduat Hesabı	Teminat Mektubu	Leasing Hizmetleri
Şirket Kredi Kartı	İşyeri Alım Kredisi	
Doğrudan Borçlanma Sistemi	Sigorta	
Sigorta Ürünleri	KOBİ İhtiyaç Kredileri	
Gayrinakdi Krediler	KOBİ Emeklilik Planı	
Üye İşyeri Anlaşması		
Çek karnesi		
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Finansbank A.Ş.
Makine Donanım Kredisi	İşletme ve Yatırım Kredisi	Sabit Taksitli Kredi
KOBİ AR-GE Kredisi	Finansal Destek Kredisi	Artan Taksitli Kredi
Ticari Taşıt Kredisi	Döviz Kredisi	3, 6, 9, 12, 15ay Geri Ödemesiz Kredi
Esnek Ticari Hesap	Ürün Geliştirme Kredisi	Teminat Mektubu
Ticari İşyeri Kredisi	Fuar ve Sergilere Katılım Kredisi	Çek Karnesi
Teminat Mektubu	ISO 9000 Kalite Standartları -ve CE Kredisi	Kredili Mevduat Hesabi
Üye İşyeri Anlaşması	Dost Hesap Kredisi	Sigorta
Sigorta	Kambiyo İşlemleri	
Leasing	Çek Karnesi	
Dış Ticaret İşlemleri	Şirket Kredi Kartı	
Çek karnesi	KGS Business Card	
	Sigorta	

Kaynak: Tabloda yer alan bankaların web siteleri.

Tabloda belirtilmeyen diğer dört bankanın KOBİ'lere sunmuş olduğu ürünleri sektörel bazda sınıflandırılmamakla birlikte, benzer ürün ve hizmetleri müşterilere sunulduğu tespit edilmiştir. Diğer bankalardan farklı olarak Denizbank A.Ş. İşletme Bankacılığı adı altında devam ettiği uygulamada KOBİ'lere hizmet veren çalışanlarının sınıflandırarak, "Turuncular" adını verdiği uygulamayı hayata geçirmiştir. İşletmelerin ve sahiplerinin her türlü bankacılık işlemleri ilgili bölüm tarafından gerçekleştirilirken, özel kredi ve yatırım ürünleri müşteriye sunulmakta, müşterinin ihtiyacının saptanıp, uygun çözüm yolları sunulduğu belirtilmektedir.⁵⁹

Sunulan ürünlerin benzer nitelikte oluşu, KOBİ'lerin çalışacakları bankayı tercih etmeleri açısından; bankaların personel ve hizmet kalitesi, fiyatlandırma ve süreçlerin hızlı sonuçlandırılması koşullarını öne çıkılmaktadır. Bilgiye çok kısa sürede ulaşan işletmeler bankalar arasındaki kıyaslamayı çok kısa sürede yaparak, en fazla avantaj sağlayacağı bankaya yönelmektedirler. Bu açıdan bakıldığında bankaların mali verileri güçlü firmalara teminat ve fiyat açısından ilani faiz oranlarının altında fiyatlamalar sunabilmekte olduğu ve talepleri en kısa sürede karşılamaya çalışarak müşteri portföylerini büyümeye ve korumaya çalıştıkları görülmektedir.

Bankaların güncel ekonomik konular, değişen piyasa ve rekabet koşulları, bölgesel ve uluslararası fırsatlar, iş geliştirme imkanları vb. konularda düzenlemiş oldukları toplantılar, sponsor oldukları fuarlar ile birlikte KOBİ'lerin sorunlarını ve ihtiyaçlarını yüz yüze konuşma fırsatları yarattıkları görülmekte, görsel ve işitsel araçlarla KOBİ'ler ile olan temaslarını arttırmaya çalıştıkları gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda bankaların yapmış olduğu bazı çalışmalar şu şekildedir;

- Türkiye İş Bankası A.Ş., Türkiye ve KKTC'de çeşitli illerde "İş'le Buluşmalar" adı altında toplantılar organize etmekte, "Türkiye ve Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler ve Beklentiler" ve "BASEL II Uygulamaları

---

⁵⁹ Denizbank A.Ş., http://www.denizbank.com/TR/Bankacilik/Isletme_Bankaciligi/IsletmenizeOzel/IsletmenizeOzel.asp (25/04/2010).

Bilgilendirme Toplantıları” adı altında toplantılar düzenlenmekte, farklı illerde, farklı sektörlere yönelik fuarlara katılım sağlanmakta,⁶⁰

- Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Dünya Gazetesi ve gidilen ilin sanayi ve ticaret odaları ile birlikte “Anadolu Sohbetleri” adı altında toplantılar düzenlemekte,⁶¹
- Akbank T.A.Ş., BASEL II, değişen iş dinamikleri, değişen iş geliştirme ve yönetim modelleri konuları ile ilgili “Akbank ile KOBİ Sohbetleri” adı altında toplantılar düzenlemekte, hibe ve destek programları hakkında tanıtım programları gerçekleştirmekte,⁶²
- Türkiye Halk Bankası A.Ş., kuruluş amacı itibarıyla kuruluşundan bu yana KOBİ’lere yönelik çalışmalarda bulunan bir banka konumunda olup, KOSGEB, ATO, İTO, TOBB, KGF vb. kuruluşlar ile işbirliğine giderek çeşitli destek paketleri sunmakta,⁶³
- Finansbank A.Ş., yayımlamakta olduğu Kobifinans dergisi ile danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermekte,⁶⁴
- Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş., TEB KOBİ TV ile başlatmış olduğu projeyi , TEB Kobi Akademi, TEB Kobi Kulüp, TEBlingo adı altında verdiği hizmetler ile genişletmektedir.⁶⁵

Bankalar web siteleri üzerinden güncel ekonomik gelişmeleri, piyasaları anında takip etme olanağı sunmakta, KOBİ’lere sunulan teşvik, hibe programları hakkında bilgi vermekte, sunmuş olduğu üyelik imkanları ile işletmelerin tanıtım ve reklam ihtiyaçlarını ücretsiz olarak gerçekleştirmelerine imkan vermektedirler. Birçok bankanın KOBİ’ler ile ilgili düzenlenen toplantı ve görüşmelere sponsor olarak destek verdiği görülmektedir.

---

⁶⁰ Türkiye İş Bankası A.Ş., <http://www.istekobi.com.tr/kobi-penceresi> (25/04/2010).

⁶¹ Türkiye Garanti Bankası A.Ş., http://www.kobigaranti.com/wps/portal/!ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0Y_QjzKLN4g3cjIESYGYxqb6kWhCjgiRIH1vfV-P_NxU_QD9gtzQiHJHR0UA3h31fg!!/delta/base64xml/L3dJdyEvd0ZNQUFzQUMvNEIVRS82XzBfMTJE?url=/wps/themes/html/GbTheme/html/anadolusohbetleri.html (25/04/2010).

⁶² Akbank T.A.Ş., <http://www.akbank.com/akbank-ile-kobi-sohbetleri.aspx> (25/04/2010).

⁶³ Türkiye Halk Bankası A.Ş., <http://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=281> (25/04/2010).

⁶⁴ Finansbank A.Ş., <http://www.kobifinans.com.tr/tr/dergi/> (25/04/2010).

⁶⁵ Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş., <http://www.tebkobitv.com/default.aspx> (25/04/2010).

Bu bağlamda bankaların KOBİ'leri büyüme potansiyeli yüksek bir müşteri sınıfı olarak nitelendirdikleri ve önümüzdeki dönemlerde mevcut ilişkileri arttırmak adına daha fazla girişimde bulunacaklarını söylemek mümkündür.

3.1.3. BASEL II ve Türkiye'de KOBİ'lere Muhtemel Etkileri

BASEL Komitesi'nin yapmış olduğu çalışmalar ve aldığı kararlar bankacılık sektöründeki risklerin azaltılması ve bilinçli bir risk yönetimin kültürünün oluşmasını amaçlamaktadır. BASEL II ile birlikte piyasa disiplini, verilen kredilerin kalitesi ve şeffaflığın artması beklenmekte, risk ağırlıklarına göre yapılacak ürün fiyatlandırması ile mevcut sisteme göre birçok değişikliğin olacağı tahmin edilmektedir.⁶⁶ BASEL II'de kredi riski, krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre belirlenmekte olup, derecelendirme bağımsız denetim şirketleri veya bankacılık denetim otoritesinin iznine tabi olmak üzere bankaların kendi değerlemeleri doğrultusunda elde ettikleri derecelendirme sonuçlarına göre belirlenmektedir.⁶⁷

BASEL II'nin reel sektör üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, uluslararası standartlara göre mali tablo düzenleyemeyen, kayıtdışı faaliyet gösteren, kurumsallaşmamış işletmelerin etkileneceği aşikardır. Düzenlemeye göre kredi müşterisinin taşıdığı risk bankaların sermaye yükümlülüklerini etkilemekte, kredinin bankaya getirdiği maliyet kredi fiyatının belirlenmesinin temelini oluşturmaktadır.⁶⁸ Bu nedenle BASEL II standartları uygulanmaya başlamadan önce BDDK tarafından belirlenen yol haritası ile bu sürece geçişte yaşanacak sorunların en aza indirilmesi için stratejilerin belirlenerek ilgili kesimlere aktarılması hususunda çalışmalar yapılmaktadır.⁶⁹

⁶⁶ Ersin Özince, **BASEL II: KOBİ'lerin Yeni Kredi ve Finansman Kriterleri Toplantısı**, Ankara, 28/06/2005, http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/tbb.doc (25/04/2010), s.2.

⁶⁷ BDDK, **10 Soruda Yeni BASEL Sermaye Uzlaşısı (BASEL II)**, Ankara, Ocak 2005, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/125010_Soruda_Basel-II.pdf (10/03/2010), s. 2.

⁶⁸ Aras, BASEL II Sürecinde.s 9.

⁶⁹ BDDK, **10 Soruda Yeni BASEL Sermaye Uzlaşısı (BASEL II)**, s.5.

BASEL II’de kredi riskinin belirlenmesinde farklı hesaplama yöntemleri söz konusudur. BASEL II’de uygulanacak yöntem ile ilgili BDDK’nın yapmış olduğu çalışmada faaliyet gösteren bankaların % 75’nin standart yöntemini kullanmayı planladığı, % 12,38’lik kısmının ise standart ve temel içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımları beraber kullanmayı planladıkları tespit edilmiştir.⁷⁰

KOBİ’lerin BASEL II’ye uyum sağlamada yaşayacağı zorluklar nedeniyle KOBİ’lere tahsis edilen krediler azalabilecek ve kredi maliyetleri artabilecektir. BASEL II ile birlikte kredi riskini azaltacak teminatlar incelendiğinde, mevcut uygulamada ağırlıklı olarak kullanılan şirket ortaklarının kefaleti, grup firmalarının kefaleti, çek/senet vb. halen bankalar tarafından ağırlıklı olarak kabul gören teminatların, riski azaltıcı teminat olarak kabul edilmemesi, KOBİ’lerin verilecek teminatlar açısından daha bilinçli hale gelme zorunluluğunu doğurmaktadır.

BASEL II’nin uygulamaya geçiş tarihi net olarak belirtilmemekle birlikte, bankaların ilgili sürece hazırlanışları devam etmektedir. BASEL II ile birlikte reel kesimin finansmanında sıkıntılar yaşanabilecek olmakla birlikte, uluslararası muhasebe standartlarına göre mali tabloların düzenlenmesi, kayıtdışı çalışmanın önüne geçilmesi, şeffaflığın sağlanması, piyasa disiplinin artması, kurumsallaşma yolunda önemli adımlar atılması açısından uzun vadede ekonomiye olumlu etkilerinin daha fazla olacağını söylemek mümkündür.

3.2. TÜRKİYE’DE BANKA DIŞI FİNANSMAN OLANAKLARI

Türkiye’de banka dışı finansal sektörde faaliyet gösteren şirket sayısı Aralık 2009 yılı itibariyle 141’dir. Banka dışı finansal sektör; faktoring sektörü, finansal kiralama sektörü, tüketici finansman sektörü ve varlık yönetim şirketlerinden oluşmaktadır.⁷¹

---

⁷⁰ BDDK, **Bankacılık Sektörü BASEL II İlerleme Raporu**, Şubat 2010, (25/04/2010), s.15.

⁷¹ BDDK, **Finansal Piyasalar**, 2009/12, s.51.

3.2.1. Türkiye’de Banka Dışı Finansal Sektör

Factoring sektörünün aktif büyüklüğü 2009 yılı içerisinde bir önceki yıla göre % 34 oranında artış göstermiştir. Küresel ekonomik krizin yarattığı likitide sorunu, alacakların factoring şirketlerine iskonto ettirilmesi sonucunu doğurmuş ve sektörün aktif büyüklüğünün artmasını sağlamıştır. Factoring alacaklarının % 77’si ticari işletmelerden kaynaklanmaktadır. Alacakların takibe dönüşüm oranı içerisindeki en büyük pay KOBİ’lerden olan alacaklardan kaynaklanmaktadır. Bu noktada KOBİ’lerin krizlere karşı olan kırılganlıklarının büyük işletmelere göre daha fazla olduğu ve küresel ekonomik krizin en fazla KOBİ’leri etkilediği sonucuna varmak mümkündür.⁷²

Finansal kiralama sektörünün 2009 yılı performansı incelendiğinde ekonomik durgunluğun sektörü önemli derecede etkilediği görülmektedir. Finansal kiralama sektörünün aktif büyüklüğü 2008 yılına göre % 14,7 oranında azalmıştır. 2009 yılı içerisinde takibe dönüşüm oranı % 22 oranında artmıştır.⁷³

Tüketici finansman sektörünün aktif büyüklüğü 2008 yılına göre % 3,1 oranında, varlık yönetim şirketlerinin aktif büyüklüğü % 3,9 oranında azalmıştır.

Tablo 15: Türkiye’de Bankacılık Dışı Finans Sektörü

	Toplam Aktif Büyüklüğü(Milyon TL)	Banka Dışı Finansman Sektörü İçindeki Payı
Factoring Sektörü	10400	% 34,90
Finansal Kiralama Sektörü	14600	% 48,80
Tüketici Finansman Sektörü	4500	% 15,10
Varlık Yönetim Şirketleri	355,4	% 1,20

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, 2009/12, s.51-60.

⁷² BDDK, Finansal Piyasalar, 2009/12, s.55.

⁷³ BDDK, Finansal Piyasalar, 2009/12, s.53.

3.2.2. Türkiye’de Banka Dışı Finansal Sektörün Ekonomiye Olan Katkısı

Finans sektörü içerisinde bankacılık dışı finansal sektörü oluşturan şirketlerin toplam aktifler içerisinde payı % 20 dolaylarındadır. Bu bağlamda banka dışı finansal sektörün büyümesi ve gelişmesi ülkemizin gelişimine katkıda bulunması ve KOBİ’lerin daha fazla finansman kaynağı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Bankacılık dışı finansal sektörün KOBİ’lere olan katkısının yeterli düzeyde olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. 2009 yılı içerisinde finans sektörü içerisinde banka dışı finans sektörünün aktif büyüklüğü % 2,8’dir. Bankaların 2009 yılında 392,6 milyar TL kredi kullandığı, banka dışı finans kurumlarının ilgili dönemde 23,1 milyar TL fon sağladığı görülmektedir.⁷⁴ 31/12/2009 itibariyle faktoring şirketleri içerisinde bankalara ve iştirakleri içerisinde bankalarında bulunduğu sermaye gruplarına ait şirketlerin sayısı 13’tür. Belirtilen şirketlerin faktoring şirketleri içindeki aktif büyüklüğü % 46’dır.⁷⁵ Finansal kiralama şirketleri incelendiğinde bankalara ve iştirakleri içerisinde bankalarında bulunduğu sermaye gruplarına ait şirket sayısının 23 olduğu görülmekte, toplamda sayı ve aktif büyüklük açısından önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bankacılık dışı finans sektörünün sağladığı fon açısından ve sektörde faaliyet gösteren işletmelerin önemli bölümünün banka ve iştiraklerine ait olması nedeniyle istenilen seviyenin çok altında kaldığını söylemek mümkündür.

Factoring, finansal kiralama ve tüketici finansman şirketleri 2006 yılına kadar Hazine Müsteşarlığı’na bağlı olarak faaliyet göstermiştir. 01/11/2005 tarihinde 25983⁷⁶ sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelik ile ilgili şirketlerin kuruluş ve faaliyetlerini, yönetim ve teşkilat yapılarını, hisse değişim ve tasfiyelerini düzenleme yetkisi BDDK’ya verilmiştir.⁷⁷ 2006 yılının Ocak ayından itibaren sektörde faaliyet gösteren işletmelere belirli standartlara sahip olmaları için süre tanınmış, ilgili süreç sonunda standartları sağlamayan şirketler tasfiye edilmiştir. 2006 yılı itibariyle

⁷⁴ BDDK, Finansal Piyasalar, s. 54.

⁷⁵ BDDK, **Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin BDDK’ya Devri Sonrası Gelişmeler**, 2010, s. 24.

⁷⁶ T.C. Resmi Gazete, **Bankacılık Kanunu**, 19/10/2005, Kanun No: 5411.

⁷⁷ BDDK, Finansal Kiralama, s. 4.

faaliyet gösteren şirket sayısı 180 iken yaşanan tasfiye ve birleşmeler ile faaliyet gösteren işletme sayısı 141'e gerilemiştir. BDDK'nın getirmiş olduğu düzenlemeler doğrultusunda sektörde faaliyet gösteren şirketlerin sermaye artırımına gitmesi sağlanmış ve 01/01/2006-15/04/2010 tarihleri arasında 429 milyon TL nakit kaynak girişi olmuştur. Sermaye yapısı güçlenen şirketlerin dış kaynak sağlama olasılıkları da yükselmiştir.⁷⁸

Bankacılık sektöründe kredilendirme süreci esnasında kredi kullanılacak işletmenin mali yapısı ve teminat çok önemli bir yer tutmaktadır. Faktoring işlemi gerçekleştirilirken faktoring firması faktoring yapmak isteyen bir işletmenin mali yapısı ile birlikte alacağının tahsil edileceği işletmeyi değerlendirmek zorundadır. Bazı durumlarda faktoring firması alacağın mali yapısı güçlü bir firmaya ait olması halinde faktoringe konu işletmenin mali yapısı iyi olmasa bile ilgili firmaya fon sağlayabilmektedir. Benzer şekilde finansal kiralama sürecinde de işletmelere bankalara göre daha esnek davranıldığını söylemek mümkündür. Yatırım konusu malın mülkiyetinin finansal kiralama şirketine ait olması nedeniyle, kredi kullanılan işletme finansal yükümlülüklerini yerine getirmediği ve hukuksal sürecin başladığı durumlar söz konusu olsa bile, ilgili malın mülkiyetinin finansal kiralama şirketine olması nedeniyle 3. şahıslar nezdinde talep söz konusu olmayacak ve malın üzerine haciz konulamayacaktır. Bu durumda finansal kiralama şirketi icra yoluyla satış yapmak yerine piyasada satış gerçekleştirerek alacağının önemli bölümün tahsil edebilecektir. İşletmelere sağladığı avantajlar açısından değerlendirildiğinde KOBİ'ler için önemli bir finansman aracı olmasına rağmen ülkemizde sektöre yeterli talebin bulunmadığı görülmektedir. Bankacılık sektörüne rakip olabilecek bir banka dışı finans sektörünün oluşması için yapılacak teşvikler işletmeleri ve ekonomiyi daha iyi noktalara götürmede atılacak önemli bir adım olacaktır.

30/12/2007 tarihinde 26742 sayılı resmi gazetede yayınlanan 2007/13033 karar sayılı "Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Karar" ile birlikte 2008 yılı başından itibaren finansal kiralamaya

---

⁷⁸ BDDK, Finansal Kiralama, s. 25.

konu mallardan alınacak katma değer vergisi % 1 oranından % 18'e yükseltilmiştir. Finansal kiralamanın ülkemizde orta ve uzun vadede yatırım imkanı sunması nedeniyle tercih edilmesi gereken alternatif bir finansman aracı olması gerekirken, genel olarak işletmeler arasında sağladığı vergi avantajı nedeniyle tercih sebebi olması ilgili değişikliğin gerçekleşmesiyle sektörde önemli derecede yankı bulmasına yol açmıştır. KDV oranındaki artış 2008 yılı içerisinde belirli sektörlerde % 8'e çekilmiş, ancak tartışmalar son bulmamıştır. KDV oranındaki artışın finansal kiralama sektörünü doğrudan etkilediğini söylemekle birlikte, küresel ekonomik kriz sonucu tüm dünyada yaşanan daralmanın etkileri göz önüne alındığında vergi artışının getirdiği olumsuz etkiyi tam olarak saptayabilmek için ekonominin düzelme trendine girmesini beklemek gerekmektedir.

3.3. SERMAYE PİYASASI KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI

Küresel rekabet ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda finans ve sermaye piyasalarının kapılarını tüm dünyaya açan ülkeler, ekonomilerinin gelişmesi adına uluslararası rekabeti giderek arttırmaktadır. Sermaye piyasalarının ülke ekonomilerinin büyümesine ve gelişmesine yapmış olduğu katkı göz önüne alındığında uluslararası rekabetin giderek artacağı bir sürecin oluşması kaçınılmazdır. Yatırımcıya sundukları maliyet avantajları, uzaktan ve ortak bir elektronik platform üzerinden yapılacak işlemler ile aynı anda daha fazla yatırımcıya ulaşmayı ve sermaye piyasalarına olan talebi arttırmayı hedefleyen ülkeler mevcut sermaye piyasalarını büyütmeyi amaçlamaktadırlar.

3.3.1. KOBİ'lere Yönelik Hisse Senedi Piyasaları

Sermaye piyasalarının ülke ekonomisinin gelişmesine ve uluslararası standartlara ulaşmada yapmış olduğu katkılar şu başlıklar altında özetlenebilir;

- Reel sektörün uzun vadede, düşük maliyet ile doğrudan finansman sağlaması,
- Uluslararası muhasebe standartları doğrultusunda hareket edilmesi sonucunda kayıtdışı ekonominin azalmasına katkı sağlanması,

- Tasarruf sahiplerinin yatırım kararlarını etkileyecek bilginin paylaşılması sonucu finansal şeffaflığın sağlanması,
- Kurumsal yönetim, finansal raporlama ve bağımsız denetçi kuruluşlar tarafından yapılan denetimlerin kurumsal gelişmeye katkı sağlanması,
- Kurumsallaşma doğrultusunda uluslararası rekabet gücünün artması.

Gelişmiş bir sermaye piyasasının varlığı, kurumsal ve rekabet gücü yüksek bir altyapı oluşmasının en önemli koşuludur. Gelişmiş bir sermaye piyasasının oluşabilmesi için ise alternatif yatırım ürünleri sunarak bireysel ve kurumsal yatırımcıların sermaye piyasası araçlarına olan taleplerini arttırmak, yabancı yatırımcıları da piyasanın içine çekebilmek gerekmektedir. Ülkemiz sermaye piyasaları değerlendirildiğinde talep yaratması açısından İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) başta olmak üzere, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (VOB) ve İstanbul Altın Borsası (İAB) gelmektedir. İşlenen konu doğrultusunda İMKB'nin yapısı incelenecek ve ülkeler karşılaştırılması yapılacaktır.

3.3.1.1. İMKB

İMKB yapılanma açısından dört ana grupta toplanmaktadır;⁷⁹

- Hisse Senetleri Piyasası,
- Tahvil-Bono Piyasası,
- Yabancı Menkul Kıymetler Piyasası,
- Gelişen İşletmeler Piyasası,

İMKB hisse senetleri piyasasında şirketler; Ulusal Pazar (Kot İçi Pazar), İkinci Ulusal Pazar (Kot Dışı Pazar), Yeni Ekonomi Pazarı, Gözaltı Pazarı ve Kurumsal Ürün Pazarı olmak üzere beş ana pazar işlem görmektedirler. Kotasyon

---

⁷⁹ İMKB, <http://www.imkb.gov.tr/Markets.aspx> (11/04/2010).

koşulları şirketlerin hisse senedi piyasasında işlem görebilmeleri için sağlamaları gereken koşullardır. Ulusal Pazar kotasyon koşullarını sağlaması için;⁸⁰

- Son 3 yıl ve ilgili ara dönem mali tablolarının bağımsız denetimden geçmiş olması,
- Kuruluşundan itibaren en az 3 takvim yılı geçmiş olması ve son 3 yıllık mali tablolarının yayınlanması,
- Başvuru tarihinden önceki son 2 yılda vergiden önce kar etmiş olması (halka arz edilen hisse senetlerinin piyasa değerinin en az 45 milyon TL veya son bir yılda halka açıklık oranının en az % 35 olması halinde),
- Bağımsız denetimden geçmiş son bilançosundaki özsermayesinin en az 16 milyon TL olması,
- Halka arz edilen hisse senetlerinin piyasa değerinin en az 24 milyon TL ve nominal değerinin ödenmiş ya da çıkarılmış sermayesine oranının en az % 25 olması (bu oranın % 25'in altında olması halinde, halka arz edilen hisse senetlerinin piyasa değerinin en az 45 Milyon TL olması),
- Finansman yapısının, faaliyetleri sağlıklı bir biçimde yürütebilecek düzeyde olduğunun Borsa Yönetimi'nce tespit ettirilmiş ve kabul edilmiş olması,
- Şirketin üretim ve faaliyetlerini etkileyecek önemli hukuki uyuşmazlıkların bulunmaması,
- Şirketin kuruluş ve faaliyet bakımından hukuki durumu ile hisse senetlerinin hukuki durumunun tabi oldukları mevzuata uygun olduğunun belgelenmesi gerekmektedir.

İkinci Ulusal Pazar, Ulusal Pazar kotasyon şartlarının sağlayamayan ve özellikle KOBİ tanımı içerisinde yer alan şirketlerin sermaye piyasalarından faydalanabilmesi için kurulmuştur. Şirketlerin İkinci Ulusal Pazara kabul edilebilmeleri için;⁸¹

---

⁸⁰ İMKB, **Kotasyon Yönetmeliği**,

<http://www.imkb.gov.tr/initialpublicoffering/Listing/ListingStocks/ListingatNationalMarket/ListingCriteria/ListingCriteriaCompanies.aspx> (11/04/2010).

⁸¹ İMKB, **Kot Dışı Pazar (Bölgesel Pazarlar) Esasları**, http://www.imkb.gov.tr/Libraries/%C4%B0kinci_Ulusal_Pazar_Esaslar%C4%B1/%C4%B0kinci_Ulusal_Pazar_Esaslar%C4%B1.sflb.ashx (11/04/2010).

- Hisse senetlerinin tedavülünü engelleyici bir husus bulunmamak kaydıyla, şirketin mali ve hukuki durumu, faaliyetleri, hisse senetlerinin tedavül hacmi gözönüne alınarak yapılacak inceleme ve değerlendirme sonucunda Borsa Yönetim Kurulu'nun olumlu karar vermesi gerekmektedir.

Yeni Ekonomi Pazarı kuruluş amacı telekomünikasyon, bilişim, elektronik, internet, bilgisayar üretim, yazılım, donanım, medya ve Borsa Yönetim Kurulu'nca kabul edilecek benzeri alanlarda faaliyet gösteren teknoloji şirketlerinin sermaye piyasalarından kaynak sağlamak ve söz konusu şirketlerin hisse senetlerinin borsada güven ve şeffaflık ortamında, organize ikincil piyasada işlem görmesini temin etmektir.⁸²

Yeni Ekonomi Pazarı'nda işlem görecektir hisse senetlerini belirleme yetkisi İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetim Kurulu'na aittir. Ulusal Pazar işlem görme ve takas esasları Yeni Ekonomi Pazarı için de geçerlidir.⁸³

Tablo 16: Yıllar İtibariyle İMKB'de İşlem Gören Şirket Sayısı

	2006	2007	2008	2009	2010
Ulusal Pazar	290	292	284	233	233
İkinci Ulusal Pazar	15	14	18	20	22
Yeni Ekonomi Pazarı	3	3	3	2	2
Gözaltı Pazarı	8	10	12	12	12
Menkul Kıymet Yat.Ort	-	-	-	33	33
Gayrimenkul Yat.Ort.	-	-	-	13	13
Girişim Sermayesi	-	-	-	2	2

Kaynak: www.imkb.gov.tr (06/04/2010)

* 2010 yılı verileri 04/02/2010 tarihi itibariyledir.

** Daha önce Ulusal Pazar'da sınıflandırılmış olan Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları 13/11/2009'dan itibaren Kurumsal Ürünler Pazarı altında sınıflandırılmıştır.

⁸² İMKB, **Yeni Ekonomi Pazarı Kuruluş ve Çalışma Esasları**, http://www.imkb.gov.tr/Libraries/Yeni_Ekonomi_Pazar%20c4%b1_Esaslar%20c4%b1/Yeni_Ekonomi_Pazar%20c4%b1_Esaslar%20c4%b1.sflb.ashx (11/04/2010)

⁸³ İMKB, <http://www.imkb.gov.tr/initialpublicoffering/Listing/ListingStocks/NewEconomyMarket.aspx> (11/04/2010).

3.3.1.2. Gelişen İşletmeler Piyasası

18/03/2003 tarih, 25052 sayılı resmi gazetede yayımlanan Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik ile; KOBİ'ler ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip işletmelerin sermaye piyasalarından fon sağlamasına imkan tanımak adına sermaye piyasası araçlarının alım satımının yapıldığı teşkilatlanmış piyasaların kuruluş, teşkilat, faaliyet , denetim, ilke ve esasları düzenlenmiştir.⁸⁴

İMKB dışında bir menkul kıymet piyasası oluşturmak amacıyla SPK'ya yapılan başvuru sonucunda 14/07/2005 tarihinde Gelişen İşletmeler Piyasası A.Ş.'ye (GİP) izin verilmiş, 30/12/2005 tarihinde ticaret siciline tescil edilerek tüzel kişilik kazanmıştır.⁸⁵ 10.000.000 TL sermaye ile kurulan GİP ortaklık yapısı TSPAKB, TOBB, KOSGEB ve 52 aracı kurum katılımıyla kurulmuştur.⁸⁶

08/12/2007 tarihinde 26724 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmelikle yapılan değişiklikte; piyasaya ilişkin organizasyonu oluşturmak, geliştirmek, piyasanın güven ve istikrar içerisinde, serbest rekabet koşulları altında, dürüstlük ve açıklık ilkeleri çerçevesinde faaliyette bulunmasını sağlamakla görevli anonim şirketi olarak, kurucu şirket tanımlaması yapılmış, kuruluşu izin verilebilmesi için;⁸⁷

- Ekonomik durum ve gelişmelerin uygun olması,
- Piyasada işlem görecekt sermaye piyasası araçlarına ilişkin arz talep koşulları ile beklenen işlem hacminin mevcut bir borsa ya da piyasadan ayrı olarak piyasa kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde olması,
- Anonim şirket şeklinde esas sözleşmesinin hazırlanması,

---

⁸⁴ SPK, **Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik**, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_7/7_2_1_Borsa_Disi_Teskilat_Piy_Yon.pdf (14/04/2010), s.1-8.

⁸⁵ SPK, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=12&pid=2&subid=2> (14/04/2010).

⁸⁶ Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, Sayı: 6470, s. 897, <http://www.ticareticil.gov.tr/gosteryeni.php?sayi=6470&sayfa=898> (14/04/2010).

⁸⁷ SPK, **Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik**, s.159-162.

- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması,
- Sermayelerinin SPK tarafından belirlenen miktardan az olmaması

koşulları belirlenmiştir. İlgili yönetmelikte faaliyet izni verilen kurucu şirketin 1 yıl içerisinde faaliyete geçmesi öngörülmüştür.

09/12/2007 tarihinde kendisine verilen sürenin dolması sonucu faaliyete geçmek için ek süre talep eden GİP A.Ş. için genel yönetmelik değişikliği yapılarak, 30/06/2008 tarihine kadar süre tanınmıştır.⁸⁸ Yapılan incelemeler sonucunda GİP A.Ş.'nin mevcut yapısının faaliyetlerini sürdürmesine yeterli olmayacağı öngörülerek, GİP'in likitide, işlem hacmi, altyapı ve yazılım açısından değerlendirildiğinde İMKB altında yapılanmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır.⁸⁹ Bu doğrultuda 25/03/2009 tarihinde 27180 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmelik ile “İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği” madde 72/B ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip şirketlerin sermaye piyasalarından fon sağlamalarına imkan tanımak üzere İMKB’de pazarlar oluşturulması ve işletilmesiyle görevli Gelişen İşletmeler Piyasası Müdürlüğü kurulmuştur.⁹⁰ GİP A.Ş. 13/04/2010 tarihinde 7542 no’lu ticaret sicil gazetesinde yayınlanan karar ile kayıtlı sermayenin 9.950.000 TL azaltılarak 50.000 TL’ye indirilmesine karar vermiştir.⁹¹

18/08/2009 tarihinde 27323 sayılı resmi gazetede yayınlanan “İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Gelişen İşletmeler Piyasası Yönetmeliği” ile çalışma esas

---

⁸⁸ SPK, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=12&pid=2&subid=2> (14/04/2010).

⁸⁹ İTO, Haftalık Gazetesi, “**Kobi Borsası İçin İlk Başvuru Mayıs Ayında**” (19/02/2010), http://www.ito.org.tr/wps/portal/!ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3iDgCBzUzcPIwM Df39TA6MwTxfPEA8DQ3dPI_2CbEdFAKzYb-w!/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/ito_portal_tr/ito-portal/gazete/gzt-2010/gzt-2010-2/gzt-2010-2-19/3b320280417818b0bc43bcbe32f3b04d (11/04/2010).

⁹⁰ İMKB, **İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği**, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_7/7_1_2_1_12_IMKB_Teskilat_Yon.pdf (15/04/2010), s. 141.

⁹¹ Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, Sayı:7542, s. 398.

ve kuralları belirlenmiştir. GİP'te işlem görebilmek için kabul şartları aşağıdaki gibidir;⁹²

- Kabul için başvuruda bulunan şirket anonim şirket statüsünde olması, kuruluş ve faaliyet bakımından hukuki durumu ile paylarının hukuki durumunun tabi olduğu mevzuata uygun olduğunun belgelenmesi,
- Mevcut ortakların yeni pay alma haklarının kısmen veya tamamen kısıtlanması suretiyle sermaye artırımını ya da tahsisli sermaye artırımını sonucunda ihraç edilecek paylar için yapılmış olması,
- Şirket ana sözleşmesinin işlem görecekt payların devir ve tedavülünü kısıtlayıcı veya pay sahibinin haklarının kullanılmasına engel olacak kayıtlar içermemesi,
- Başvuru tarihi itibarıyla son yıl sonu finansal tablolarının bağımsız denetimden geçmiş olması, ancak bağımsız denetime esas bilanço tarihinden itibaren dokuz ay geçmesi halinde ayrıca altı aylık ara dönem finansal tablolarının da bağımsız denetimden geçmesi,
- Şirket ile piyasa danışmanı arasında başvuru tarihi itibarı ile en az iki yıl süre ile geçerli bir piyasa danışmanlığı anlaşmasının imzalanmış olması gerekmektedir.

Hazırlanan yönetmeliğin önemli bir noktası “piyasa danışmanı” kavramının kullanılmış olması ve sistemin işleyişi açısından piyasa danışmanına sorumluluk yüklenmesidir. Yönetmeliğin 17. maddesinde piyasa danışmanı, “şirket paylarının GİP Listesine⁹³ kabulü öncesinde GİP Listesi'ne kabul başvurusu için gerekli hazırlıkların tamamlanmasında şirkete yardımcı olmakla, Borsa'ya iletilen ve kamuya açıklanan bilgi ve belgelerin doğruluğunu işlem görecekt şirket ile birlikte onaylamakla, şirket paylarının GİP Listesi'ne kabulü sonrasında SPK ve Borsa düzenlemelerine uyum konusunda şirkete yardımcı olmakla” görevli olduğu belirtilmiştir.

---

⁹² İMKB, **İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Gelişen İşletmeler Piyasası Yönetmeliği**, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_7/7_1_2_1_13_IMKB_GIP_Yon.pdf (15/04/2010), s.148/1-148/22.

⁹³ GİP Listesi; Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görebilecek menkul kıymetler listesini gösterir.

Piyasa danışmanı olabilecek şirket, İMKB Yönetim Kurulu önerisi doğrultusunda SPK tarafından belirlenecektir. Piyasa danışmanı olarak görev yapmak isteyen şirketlerin niteliklerini ve başvuruların değerlendirilmesine ilişkin esasları Yönetim Kurulu belirler. Yönetim Kurulu tarafından dönemsel olarak piyasa danışmanının performansı değerlendirilerek Piyasa Danışman Listesi güncellenecektir.⁹⁴

SPK tarafından kayda alınan menkul kıymetler GİP Listesi'ne kabul edilebilir ve GİP'te işlem görebilir. Piyasa danışmanının vereceği olumlu görüş doğrultusunda İMKB Yönetim Kurulu şirket paylarının GİP Listesi'ne kabul edilip edilmeyeceğine karar verir. GİP Listesi'ne kabul edilecek paylar yalnızca halka arz yoluyla yapılacak sermaye artırımını veya tahsisli sermaye artırımını yoluyla ihraç edilecek paylardan oluşur.⁹⁵ Hisse senedi piyasasından farklı olarak GİP'te sermayenin işlem göreceği olan kısmı GİP Listesi'ne kabul edilecektir.

Yönetmeliğin 48. maddesinde belirtilen işlem yöntemi ile ilgili, payların alım satımında “tek fiyat” veya “çok fiyat” yöntemlerinden hangisinin uygulanacağı İMKB Yönetim Kurulu tarafından belirlenecektir. Tek fiyat yöntemi; Borsa'ya iletilen emirlerin en çok işlem miktarını gerçekleştirecek şekilde belirlenen tek fiyat seviyesinden ve öncelik kurallarına uygun olarak eşleştirilmesi, çok fiyat yöntemi ise; Borsa'ya iletilen emirlerin öncelik kurallarına uygun olarak çeşitli işlem fiyatlarından eşleştirilmesi yöntemidir. Çok fiyat yöntemi Borsa Yönetim Kurulu'nun vereceği karar doğrultusunda sürekli müzayede veya sürekli müzayede içinde piyasa yapıcılığı şeklinde uygulanabilmektedir.

Ülkemizde sermaye piyasalarından faydalanan işletme sayısı son derece sınırlıdır. 2010 yılı içerisinde İMKB altında faaliyet gösteren ikinci ulusal pazarda 22, yeni ekonomi pazarında 3 şirket işlem görmektedir. Gelişmiş ülkelerde KOBİ'lere ve teknoloji şirketlerine yönelik oluşturulmuş olan borsalar ile karşılaştırıldığında ülkemizde mevcut KOBİ'lere yönelik borsalardan ne denli az faydalanıldığı ortaya çıkmaktadır.

⁹⁴ İMKB GİP Yönetmeliği, s.148/7.

⁹⁵ İMKB GİP Yönetmeliği, s.148/3.

Tablo 17: Çalışma Kapsamında İncelenen Ülkeler ile Türkiye KOBİ Borsaları Karşılaştırması

BORSA	İŞLEM GÖREN FİRMA SAYISI	İŞLEM GÖREN FİRMA SAYISI	TOPLAM PİYASA DEĞERİ*	TOPLAM PİYASA DEĞERİ*
	2008	2007	2008	2007
NASDAQ	2952	3069	36.446.548,50	28.116.428,20
KOSDAQ	1037	1022	277.388,80	539.318,00
AIM	1550	1694	89.457,40	102.461,90
İMKB İKİNCİ ULUSAL PAZAR	18	14	1.807,50	3.419,10
İMKB YENİ EKONOMİ PAZARI	3	3	169,3	428,9

Kaynak: The World Exchange Federation, Yıllık Rapor 2008.

* Milyon USD

KOBİ'lere yönelik sermaye piyasalarının gelişmesi ve işletmelerin sermaye piyasalarından daha fazla fon sağlamalarına yönelik faaliyete geçmesi planlanan GİP ile ilgili ülkemizde Anadolu'da faaliyet gösteren ve görece olarak sermaye piyasalarına karşı daha çekingen davranan işletmeleri sermaye piyasalarından faydalanmaya teşvik etmek piyasanın oluşturulmasında amaçlanan hedeflerden biridir. GİP'in oluşumu ile, İMKB kotasyon koşullarını sağlayamayan, içinde buldukları durum itibarıyla organize olmuş bir ikinci el piyasaya ihtiyaç duyan işletmelerin taleplerini karşılayabilmek, bölgesel bazda katılımı sağlayabilmek ve bu doğrultuda sermaye piyasalarını bir yatırım aracı olarak görmeyen tasarruf sahiplerini kendi yöresinde faaliyet gösteren, bildiği şirketlere yatırım yapmaya teşvik edecek bir borsa oluşturulması amaçlanmaktadır.⁹⁶

Uygulama açısından bakıldığında ana borsa içerisinde faaliyet gösteren KOSDAQ ve AIM, piyasa değeri ve işlem gören şirket sayısı açısından başarılı ve piyasada belirli bir talep oluşturulabilmiş borsalar olarak göze çarpmaktadır. Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip, ulaşılan piyasa hacmi ve faaliyet gösteren şirket sayısı açısından bakıldığında tüm dünya tarafından kabul edilmiş olduğu sonucuna varılabilecek NASDAQ, gelişmekte olan ülkeler tarafından yakından izlenmekte ve benzer borsalar oluşturulmaya çalışılmaktadır. İlgili ülke örnekleri incelendiğinde bireysel

⁹⁶ Serpil Yaşar ve Ayhan Topçu, **BASEL II Sürecinde KOBİ'ler: Sermaye Piyasaları ve Anadolu Yaklaşımı Çerçevesinde Konunun Değerlendirilmesi**, SPK Araştırma Raporları, 2008, s. 59.

ve kurumsal yatırımcılarda talep oluşturabilmek için devletin özellikle vergisel anlamda çeşitli teşviklerde bulunduğu, ilgili piyasaların gelişimine doğrudan destek sağladığı görülmektedir.

2005 yılından bu yana faaliyete geçmesi planlanan GİP için yasal düzenlemeler tamamlanmıştır. Organize piyasalar oluşturmakta başarılı olmuş ülkeler ve piyasaların oluşumuna katkıda bulunabilecek teşvikler incelendiğinde, GİP'in benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. GİP Listesi'ne kabul için işletmelerden sermaye büyüklüğü, karlılık, piyasa değeri vb. sayısal ölçütler talep edilmemektedir. Piyasada arz yaratabilmek açısından başvuru ve işlem görme maliyetlerinin İMKB'ye göre önemli derecede düşük tutulması, SPK kayıt ücreti, Merkezi Kayıt Kurulu A.Ş. (MKK) ücretleri ve GİP'te işlem görececek şirket payları için alınacak ücretlerde önemli derecede muafiyet sağlanması hedeflenmektedir.⁹⁷

Başarılı ülke uygulamaları incelendiğinde piyasada talep yaratabilmek adına bireysel ve kurumsal yatırımcılara yönelik teşviklerin önemli yer tuttuğu görülmektedir. Güler Aras ve Alövsat Müslümov tarafından yapılan çalışmada kurumsal yatırımcının sermaye piyasalarının gelişimine katkıda bulunduğu, gelişmiş sermaye piyasalarının ise kurumsal yatırımcı için talep yarattığı ve kurumsal yatırımcının büyümesine yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.⁹⁸ Ülkemiz açısından bakıldığında kurumsal yatırımcı olarak nitelendirilen emeklilik şirketleri, sigorta şirketlerinin sermaye piyasalarındaki payının oldukça küçük olduğu görülmektedir. Devletin bireysel emeklilik sistemine tanımış olduğu vergi avantajları ile genişleyen sektörde önümüzdeki yıllarda emeklilik şirketlerinde birikecek fonların sermaye piyasalarında değerlendirilmesi, ülkemiz sermaye piyasalarının gelişmesi açısından son derece önem taşımaktadır.

Sermaye piyasalarında tasarruf sahiplerine sunulacak alternatif ürünler piyasaya olan talebi arttıracaktır. Borsa yatırım fonları bu ürünlerden biridir. Borsa yatırım fonu, gün içinde alım-satım işlemi yapılabilen, bir endeksi baz alan ve

---

⁹⁷ İTO Haftalık Gazetesi, “Kobi Borsası İçin İlk Başvuru Mayıs Ayında”.

⁹⁸ Güler Aras ve Alövsat Müslümov, “Kurumsal Yatırımcılar ve Sermaye Piyasası Gelişmesi: Nedensellik İlişkisi Analizi”, **İMKB Dergisi**, Cilt:8, Sayı: 29, s. 12.

borsada işlem gören bir yatırım aracıdır.⁹⁹ İçinde bulunduğumuz dönemde borsa yatırım fonlarının, finans sektörünün temelini oluşturan bankaların iştirakleri konumunda olan yatırım şirketleri tarafından tasarruf sahiplerine sunulduğu görülmekte, oluşturulan fonların ortaklık yapısı incelendiğinde büyük hissedarının bankalar olduğu görülmektedir . Müşteri ile temas açısından son derece avantajlı konumda bankalar alternatif ürünler sunarak gelişmekte olan bu piyasa içerisinde pay sahibi olmak istemekte, soyundukları rol ile sermaye piyasalarına katkıda bulunmakta ve kurumsal yatırımcı profiline dahil olmaktadır. Alternatif yatırım ürünleri arttıkça ülkemizde sermaye piyasası kültürü oluşacağı ve bu kültürün sermaye piyasalarımızın gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmasında önemli rol oynayacağı tahmin edilmektedir.

İncelenen piyasalar içinde KOSDAQ devletin piyasa oluşumuna katkısının en fazla olduğu borsadır. Devlet piyasada aktif rol oynayarak, vergi muafiyeti başta olmak üzere piyasaya olan talebi arttıracak çeşitli teşvikler getirmiştir. Özsermaye, rekabet gücü vb. kriterler göz önünde bulundurulduğunda daha fazla risk unsuru teşkil eden bir piyasaya talep yaratabilmek ancak sarsılmaz bir güven mekanizması ve şeffaflığın sağlanabilmesi ile mümkündür. Bu noktada denetim mekanizması son derece önem taşımaktadır. Devletin piyasaya verdiği desteğin bireysel ve kurumsal yatırımcı tarafından algılanabilmesi piyasanın büyümesinde etkin rol oynayacaktır.

GİP piyasa danışmanı mekanizması oluşturulması ve piyasa danışmanına sorumluluk yüklenmesi, işlem görebilme koşulları açısından Londra Borsası altında faaliyet gösteren AIM'ye benzemektedir. AIM'nin en önemli özelliği piyasada işlem görebilmek için şirketlerin sayısal ölçütler ile sınırlamalara tabi tutulmaması, ancak bilgi paylaşımı konusunda son derece şeffaf bir ortamın var olması için denetim mekanizmasının üst düzeyde tutulmasıdır. GİP'in başarılı olabilmesi için kamuya bilgi aktarımı ve şeffaflığın sağlanabilmesi çok önemlidir. Bu bağlamda piyasa danışmanına yüklenecek sorumluluk piyasanın işleyişi ve belirli bir standarda ulaşabilmek açısından önem arz etmektedir.

---

⁹⁹ Çetin Ali Dönmez, "Sermaye Piyasalarımız İçin Yeni Bir Enstrüman: Borsa Fonları (Exchanged Traded Funds)", **İMKB Dergisi**, Cilt:6, Sayı:23, s. 15.

Kuşkusuz ki sermaye piyasalarının büyümesi ve derinliğin sağlanabilmesinde yabancı sermayenin katkısı büyüktür. Yabancı sermayeyi ülkeye çekebilmenin ön koşulu sürdürülebilir bir ekonomik istikrarın sağlanabilmesidir. 2009 yılı içinde tüm dünya ekonomilerini etkileyen küresel ekonomik kriz, özellikle finans kesiminde önemli şirketlerin iflas etmesine veya devlet tarafından el konulmasına yol açmıştır. Dünya borsaları son yılların en düşük seviyelerine gerilemiş, tedirginlik ve kaos sermaye piyasalarından önemli çıkışların gerçekleşmesine neden olmuştur. Benzer şekilde İMKB endekslerinde de önemli düşüşler yaşanmıştır. 2010 yılı itibariyle ekonomik verilerdeki olumlu gelişme ve iyimser bir havanın oluşması sonucu özellikle gelişmekte olan ülke borsalarında önemli yükselişler yaşanmıştır. Nitekim İMKB Nisan 2010 ayının ortasında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. GİP'in sermaye piyasalarına talebin yüksek olduğu bir dönemde faaliyete geçmesi de son derece önemlidir. Büyüklük açısından ilk 500'de bulunan şirketlerin yalnızca % 35-40'nın İMKB'de faaliyet gösterdiği düşünüldüğünde, KOBİ tanımına giren işletmeler veya ileri teknoloji şirketlerinin GİP'te yapılacak başarılı halka arzları piyasanın gelişmesine olumlu yansıtacak ve katkısı büyük olacaktır. Ülkemizin tanınan, bilinen şirketlerinin piyasada işlem görmesi piyasanın güvenilirliğini arttıracaktır.

3.3.2. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları

Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ile ilgili yasal mevzuat 20/03/2003 tarihli ve 25054 sayılı resmi gazetede yayımlanan “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” ile belirlenmiştir.¹⁰⁰ Yürürlüğe giren tebliğ ile birlikte daha önceden yürürlükte olan 06/11/1998 tarihli ve 23515 sayılı resmi gazetede yayımlanan “Risk Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” kaldırılmıştır.

Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları kurulabilmesi için;¹⁰¹

- Kayıtlı sermayeli anonim şirket şeklinde kurulması,

¹⁰⁰ SPK, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği**, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_4/4_5_1_1_SeriVI_No15.pdf (09/04/2010).

¹⁰¹ SPK, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği**, s.306-307.

- Başlangıç sermayesinin 5 trilyon Türk Lirasından az olmaması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Ticaret unvanında “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı” ibaresinin bulunması,
- Esas sözleşmesinin TTK, Kanun ve bu tebliğ hükümlerine göre düzenlenmesi,
- Ortaklıkta % 10’dan fazla paya sahip tüzel kişi ortakların yönetim kurulu üyelerinin;
  - * Kurucular ile sermayedeki doğrudan veya dolaylı pay sahipliği % 10 veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişilerin muaccel vergi ve prim borcu bulunmaması,
  - * Sermayede % 10 ve daha fazla paya sahip olacak kurucuların, gerekli kaynağı kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan ari olarak sağlamaları,
  - * Gerçek kişi ortakların; kendileri veya sınırsız sorumlu ortak oldukları kuruluşlar hakkında iflas kararı verilmemiş ve konkordato ilan edilmemiş olması,
- Kurucu ortaklardan en az birisinin lider sermayedar (ortaklık hisse senetlerinin halka arz edilmesi sonrasındaki pay edinimleri hariç olmak üzere, ortaklıkta tek başına veya bir araya gelmek suretiyle sermayenin asgari % 25’i oranında pay sahibi olan) olması gerekmektedir.

İlgili mevzuatın 18. maddesinde girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının yatırım sınırlamaları belirtilmiştir. Buna göre girişim sermayesi yatırım ortaklıkları;¹⁰²

- Girişim sermayesi dışında kalan ve ikinci el piyasalarda işlem gören menkul kıymetlere yapılan yatırımların toplam portföy değerinin % 50’sini aşamaz. Bu girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının portföyünün en az % 50’sinin girişim sermayesi yatırımlarına yönlendirilmesi anlamına gelmektedir.

¹⁰² SPK, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği**, s.310.

- Yapılan yatırımlar yatırım yapıldığı tarihteki portföy değerinin % 10'unu aşamaz.
- Yapılan yatırımlarda tek bir şirketin ihraç etmiş olduğu menkul kıymetlere portföy değerinin % 10'undan fazlasını yatıramaz.
- Ortaklıkta % 10'un üzerinde pay sahibi olan ortakların, tüm oy hakkının % 10'un üzerinde olduğu şirketlere yatırım yapamaz .

2010 yılı itibariyle sermaye piyasalarından faydalanan ve İMKB'de işlem gören girişim sermayesi yatırım ortaklığı şirketi sayısı ikidir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının ülkemizde sermaye piyasalarının gelişmesine katkı sağlayacak düzeyde olduğunu söylemek güçtür. Bu nedenle girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının sermaye piyasalarında işlem görmesine yönelik teşviklerin artırılması gerekmektedir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının yatırım portföylerinin önemli bölümünü teknoloji ve bilişim sektöründe faaliyet gösteren şirketler oluşturmaktadır. Bu bağlamda ileri teknolojiye ulaşmada Ar-Ge yatırımlarına sağlanacak teşvikler de girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sağlanan teşvikler arasında yer alabilir.

Ülkemizde sektöre sağlanan vergi indirimleri ve teşvikler aşağıdaki gibidir;

- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarını kurumlar vergisinden muaf tutmuştur.¹⁰³
- 01/01/2006 tarihinden geçerli olmak üzere işletme bünyesinde gerçekleştirilen ve yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 40'ı, 01.04.2008 tarihinden itibaren ise % 100'ü, beyanname ile bildirilen kurum kazancından indirilebilecektir.¹⁰⁴(KVK md.10/1-a; GVK md.89/1-9)
- “Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve

¹⁰³ T.C. Resmi Gazete, **5520 Kurumlar Vergisi Kanunu(Yeni)**, m.5/d-3.

¹⁰⁴ T.C. Resmi Gazete, **Kurumlar Vergisi Kanunu**, m.10/1-a.

kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı ile 500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerinde ayrıca o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine göre kurum kazancının ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır. Ayrıca bu harcamalar, Vergi Usul Kanununa göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilir, bir iktisadi kıymet oluşmaması halinde ise doğrudan gider yazılır. Kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devredilir. Devredilen tutarlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanununa göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.” (5746 s. Kanun md. 3/1)

- “Kamu personeli hariç olmak üzere yukarıda çerçevesi çizilen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personelinin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için yüzde doksanı, diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden müstesnadır.” (5746 s. Kanun md. 3/2)
- “Kamu personeli hariç olmak üzere yukarıda çerçevesi çizilen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.” (5746 s. Kanun md. 3/3)

- “5746 kanun kapsamındaki kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz.” (5746 s. Kanun md. 3/4)
- “Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından, üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilir.” (5746 s. Kanun md. 3/5)
- Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin bölgedeki yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31/12/2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisnadır.
- Teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31/12/2013 tarihine kadar gelir vergisinden istisnadır.
- Teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketlerinin 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar da 31/12/2013 tarihine kadar gelir veya kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

3.3.2.1. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Destekleyen Kurumlar

İlgili bölümde girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının ülkemizde mevcut örneklerine yer verilecek olup, ilgili şirketlerin yapmış oldukları yatırımlar ve ortaklık yapıları incelenecektir.

3.3.2.1.1. İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı 2000 yılında faaliyete geçmiş olup, Türkiye’de en çok işlem yapan girişim sermayesi yatırım ortaklığı konumundadır. 2000 yılından bu yana 12 şirkete yatırım yapıp, 4 yatırımdan çıkış gerçekleştirmiştir.

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı’nın 2004 yılında % 37,6’lık payı İMKB’de halka arz edilmiştir. İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. halen İMKB’de işlem gören iki girişim sermayesi yatırım ortaklığından biridir.

2000 yılından bu yana yapılan yatırımlar sonucu devam eden ortaklıklar aşağıdaki gibidir;¹⁰⁵

Tablo 18: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Bağlı Ortaklık ve İştirak Pay Oranı (%)

Nevotek Bilişim Ses.İle.Sis.San.Tic.A.Ş.	88,24
Probil Bilgi İşlem Destek Danış.San.Tic. A.Ş.	10,00
İletişim Teknoloji Danışmanlık ve Tic. A.Ş.	34,98
ODE Yalıtım San. ve Tic. A.Ş.	17,24
Turkmed Diyaliz ve Böbrek Sağlığı Kurumları A.Ş.	25,78
Ortopro Tıbbi Aletler San. ve Tic. A.Ş.	30,00
Dr. F. Frik İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.	20,00

Kaynak: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Faaliyet Raporu 2009, s. 19.

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı son olarak 24/03/2010 tarihinde HAVAŞ Havalimanları Yer Hizmetleri Yatırım Holding A.Ş.’nin % 6.667’lik hissesi için 8.000.000 EUR ödeme yapmıştır.¹⁰⁶

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı 4 adet yatırımdan çıkış gerçekleştirdiği, Cinemars, Beyaz Filo, TÜYAP yatırımlarında satın alınan hisselerin

¹⁰⁵ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. , **Faaliyet Raporu**, 2009, <http://www.isgirisim.com.tr/docs/spk/faaliyet.html> (18/04/2010), s. 19.

¹⁰⁶ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. , **Faaliyet Raporu**, 2009, s. 19.

mevcut pay sahiplerine geri satıldığı, Probil'in iştiraklerinden Bizitek'in Ericsson'a satışı ile dolaylı çıkış yapıldığı görülmektedir.¹⁰⁷

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı'nın 07/04/2010 tarihi itibariyle ortaklık portföy değeri 152.296.333 TL olup, portföyün % 53,82'lik kısmı girişim sermayesi yatırımlarına aittir.¹⁰⁸

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ortaklık yapısı şu şekildedir;

Tablo 29: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Ortaklık Yapısı

ORTAKLAR	PAY TUTARI (TL)	PAY ORANI (%)
	2009/12	
İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	7.309.711	29,00
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	4.200.000	16,67
TTGV	2.800.000	11,11
Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	1.680.000	6,67
Milli Reasürans T.A.Ş.	1.120.000	4,44
İş Factoring Finansman Hiz. A.Ş.	224.000	0,89
Diğer	7.866.289	31,22
TOPLAM	25.200.000	100,00

Kaynak: İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Faaliyet Raporu 2009.

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. 2009 yılı içerisinde toplam 181 proje incelemesi gerçekleştirmiştir.¹⁰⁹

3.3.2.1.2. Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

İMKB nezdinde işlem gören bir diğer girişim sermayesi yatırım ortaklığı olan eski ünvanı ile Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. 22/04/1996 tarihinde Türkiye'nin ilk girişim sermayesi yatırım ortaklığı olarak kurulmuştur. 2000 yılında İMKB'de halka arzı gerçekleştirilen Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı

¹⁰⁷ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., <http://www.isgirisim.com.tr/TR/tarihce.asp> (19/04/2010).

¹⁰⁸ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., **Sürekli Bilgilendirme Formu**, <http://www.isgirisim.com.tr/docs/spk/spk.html> (19/04/2010).

¹⁰⁹ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. , **Faaliyet Raporu**, 2009, s. 15.

A.Ş.'nin ödenmiş sermayesi 900.000 TL'dir. Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin yapmış olduğu yatırımlar Teknoplasma A.Ş. ve İnova Biyoteknoloji A.Ş. 2005 ve 2006 yıllarında tasfiye sürecine girmiştir.¹¹⁰ Son üç yıldır aktif bir yatırıma bulunmayan ve % 68,85'lik kısmı halka açık Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin, % 31,15'lik kısmının satın almak için Rhea Yatırımın yapmış olduğu başvuru sonucunda taraflar anlaşmaya varmış ve 2.150.000 TL karşılığında hisse satışı gerçekleştirilmiştir. 07/04/2010 tarihinde 7538 sayılı ticaret sicil gazetesini ile firma ünvanı Rhea Girişim Sermaye Yatırım Ortaklığı A.Ş. olarak değişmiştir.¹¹¹

Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin SPK'ya yaptığı şirket ünvanının "Rhea Girişim Sermaye Yatırım Ortaklığı A.Ş." olarak değiştirilmesi ve kayıtlı sermaye tavanının 2.000.000 TL'den 18.000.000 TL'ye artırılması talebi SPK tarafından olumlu karşılanmıştır.¹¹²

3.3.2.1.3. Türk Teknoloji Geliştirme Vakfı

Türk Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) Türkiye'de kamu ve özel sermaye ortaklığı ile kurulmuş, Ar-Ge ve inovasyonun ülkemizde desteklenmesi ve özel/kamu sektörünün rekabet gücünün artırılması amacı taşıyan bir kurum olarak 1991 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. TTGV kamu Ar-Ge desteklerinin özel sektöre aktarılması konusunda aracı konumunda olmuş, Dünya Bankası projesi kapsamında sağlanan finansman ile gerçekleştirilmiş projeler ile araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik yeteneğinin güçlenmesini destekleyecek yeni mekanizmaların geliştirilmesi ve uygulanması konusunda önemli görevler üstlenmiştir. Dünya Bankası projesi kapsamında destek olunmuş iki girişim sermayesi yatırım ortaklığı İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı ve Turkven Girişim Sermayesi halen

¹¹⁰ Vakıf Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., <http://www.vakifgirisim.com.tr/yatirimlarimiz.htm> (19/04/2010).

¹¹¹ Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, Sayı:7538, s.459.

¹¹² SPK, **Haftalık Bülten**, 2010/9, Madde 12, <http://www.spk.gov.tr/apps/haftalikbulten/displaybulten.aspx?yil=2010&sayi=9&ext=.pdf> (19/04/2010), s.4.

faaliyetlerine devam etmektedir.¹¹³ TTGV, İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin % 11,11 ortağı konumundadır.

3.3.2.1.4. Turkven Private Equity

2000 yılında kurulmuş olan Turkven Private Equity, Türkiye’de faaliyet gösteren büyüme ve gelişme potansiyeli taşıyan şirketlere yatırım yapan bir girişim sermayesi şirkettir. Ortaklık yapısı içerisinde Türk sermayedar bulunmayan Turkven, International Finance corporation (IFC), European Investment Bank (EIB), Dutch Development Bank (FMO), German Development Bank (DEG) ve TTGV’den finansman ve destek sağlamaktadır.

Turkven’in kuruluşundan bugüne yapmış olduğu yatırımlar aşağıdaki gibidir;¹¹⁴

- 2003 yılında Unmaş Unlu Mamüller,
- 2004 yılında Intercity Rent a Car,
- 2005 yılında Trend Teknoloji Proje Gel. A.Ş. ve Retro Medya İnteraktif Tek. A.Ş.
- 2006 yılında Pronet Güv. Sis.Yön.Ser.Hiz.A.Ş., Roma Plastik San.Tic.A.Ş.,
- 2007 yılında Provus Bilişim Hiz.A.Ş.,
- 2008 yılında Next Generation Media, Tekin Acar Büyük Mağacılık T.A.Ş., Migros Türk T.A.Ş., Mavi Jeans Giyim San.Tic.A.Ş.

Turkven 2008 yılı içerisinde BCPartners ve DeA Capital ile gerçekleştirdiği konsorsiyumda 3,1 milyar ABD Doları değerindeki Migros yatırımı ile bugüne kadar gerçekleştirilmiş en büyük girişim sermayesi işlemini yapmıştır.¹¹⁵

¹¹³ TTGV, <http://www.ttg.org.tr/page.php?id=12> (04/04/2010).

¹¹⁴ Turkven, <http://www.turkven.com> (19/04/2010).

¹¹⁵ İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. , **Faaliyet Raporu**, 2009, s.9.

3.3.2.1.5. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.

20.000.000 TL ödenmiş sermayesi bulunan KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK ve 16 Sanayi ve Ticaret Odası ortaklığında faaliyet göstermektedir.

KOBİ A.Ş.'nin devam eden yatırımları şu şekildedir;¹¹⁶

- BUTEK Mak.San.Tic.A.Ş.
- Makin Makina Teknolojileri San.Tic.A.Ş.
- İntermak Makine İmalat İth.İhr.San.Tic.A.Ş.
- Uçak Plastik Kalıp Metal İth.İhr.San.Tic.A.Ş.
- ATB İktisadi İşletmesi A.Ş.

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. tarafından 2009 yılının ilk altı ayı içerisinde yapılan toplantı ve organizasyonlarda yaklaşık 400 KOBİ'ye girişim sermayesi hakkında bilgi verilmiş, değişik gazete ve dergilerde konu ile ilgili haberlere yer verilmiştir.¹¹⁷

3.3.2.1.6. İstanbul Girişim Sermayesi Fonu (İVCİ)

2007 yılında KOSGEB, Türkiye Kalkınma Bankası, TTGV, Garanti Bankası, National Bank Of Greece Grubu ve Avrupa Yatırım Fonu (EIF) tarafından kurulan İstanbul Girişim Sermayesi Fonu'nun halen devam eden 1 yatırımı bulunmaktadır.¹¹⁸

Ülkemizde girişim sermayesi yatırımlarının son yıllarda artarak devam ettiği görülmektedir. Girişim sermayesi şirketlerinin yatırımlardan çıkışları incelendiğinde ülkemizde halka arz ile sona eren iş ortaklığının bulunmadığı tespit edilmiştir. Sermaye piyasalarının gelişmesi açısından girişim sermayesi şirketlerinin

¹¹⁶ KOBİ A.Ş., <http://www.kobias.com.tr> (20/04/2010).

¹¹⁷ KOSGEB, **2009 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu**, <http://www.kosgeb.gov.tr/UserFiles/File/PlanVeRaporlar/2009%20YILI%20KURUMSAL%20MALI%20DURUM%20VE%20BEKLENTILER%20RAPORU.pdf> (26/04/2010), s. 2.

¹¹⁸ İstanbul Girişim Sermayesi Fonu, <http://www.ivci.com.tr/Default.aspx> (07/04/2010).

yatırımlardan çıkışlarını halka arz ile gerçekleştirmemesi ülkemiz açısından önemli bir eksik olarak göze çarpmaktadır.

3.4. KAMU KAYNAKLI FİNANSMAN OLANAKLARI

KOBİ'lerin ülke ekonomilerine ve bölgeler arasındaki dengeli büyümeye, yaratmış olduğu istihdam ve gelir dağılımına olan katkıları göz önüne alındığında, rekabet gücü yüksek bir KOBİ sektörünün ülke gelişimine yapacağı katkı tartışmasız yüksek olacaktır. KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılması, kaynakların etkin kullanımı ve verimliliğin artırılması konusunda devlet tarafından izlenecek politikalar ve KOBİ'lere sağlanacak destekler son derece önem taşımaktadır. Bu bölümde Türkiye'de KOBİ'lere yönelik politika oluşturan kamu kaynaklı kurumlar ve izlenen politikalara yer verilecektir.

3.4.1. KOSGEB

KOSGEB, 12/04/1990 tarih ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresinin kurulması hakkında kanun ile faaliyete geçmiş, ilgili kanunun ilgili maddesinde 22/04/2009 tarih, 5981 sayılı kanun ile yapılan değişiklikle

“Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB'dir. KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir Kamu Kuruluşu olup, tüzel kişiliğe haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabidir.”

şeklinde düzenlenmiştir.

KOSGEB'in nihai amaçları arasında KOBİ'lerin finansman sorunlarına yönelik çözüm olanakları sunmak, bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği

yapmak ve uygulamalara yönelik çalışmalara katılmak bulunmaktadır. KOSGEB, KOBİ'lerin finansal konularda bilgilendirilmelerine yönelik çalışmalarda bulunmakta, yapılan toplantı ve organizasyonlarda aktif rol oynamaktadır.

KOSGEB'in kamu kuruluşu niteliğine sahip olması, hükümet tarafından izlenen politikaları ön plana çıkarmaktadır. Nitekim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın hazırlamış olduğu stratejik yol haritaları, Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) hazırlamış olduğu kalkınma planları kapsamında KOBİ'lere yönelik yapılması planlanan çalışmalar ve ayrılan ödenekler KOSGEB'in faaliyetlerinin artırılmasında çok önemli bir yer tutmaktadır. KOSGEB'in 2003 yılından itibaren TOBB ile ortaklaşa yürüttüğü çalışmalar doğrultusunda hizmet ve desteklerinin ülke geneline yayılması ve artmasında aşama kaydettiğini söylemek mümkündür.

04/05/2004 tarih, 7131 sayılı "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla KOSGEB tarafından uygun koşullarda finansal destek sağlanması" hakkında Bakanlar Kurulu Kararı ile kamu sermayeli bankalar aracılığı ile KOBİ'lere finansman desteği sağlanması amaçlanmıştır.¹¹⁹ 24/04/2005 tarihinde 25795 sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelik ile verilen desteklerin niteliği, kapsamı ve miktarı belirlenmiştir.¹²⁰ KOSGEB'in imalat sanayi KOBİ'lerine uygun koşullarda kredi faiz desteği sağlanmasına yönelik 2008 yılında yayımlanan 13524 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kredi faiz desteğinde özel bankalar ile de işbirliği yapılması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

KOSGEB tarafından 2008 yılından bu yana sağlanan kredi faiz desteği programları aşağıdaki gibidir;¹²¹

- 1000+1000 KOBİ Makine Teçhizat Yatırımı Destek Kredisi

---

¹¹⁹ T.C. Resmi Gazete, "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı", 04/05/2004, Sayı: 25452.

¹²⁰ T.C. Resmi Gazete, "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri Yönetmeliği", 24/04/2005, Sayı: 25795.

¹²¹ KOSGEB, 2008 Yılı Faaliyet Raporu, <http://www.kosgeb.gov.tr/UserFiles/File/PlanVeRaporlar/KOSGEB%202008%20YILI%20FAALİYET%20RAPORU.pdf> (26/04/2010), s.76.

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
09.06.2008	5 özel banka	100.000 TL

* Orta-Düşük ve Düşük teknoloji sektöründeki KOBİ'leri için üst limit işletme başına 50.000 TL olarak belirlenmiştir.

- 0 Faizli İmalatçı Esnaf ve Sanatkarlara İşletme Destek Kredisi

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
19.08.2008	3 kamu bankası, 5 özel banka	30.000 TL

* Kadın girişimci için üst limit 30.000 TL olarak belirlenmiştir. Kadın girişimci dışında işletme başına üst limit 25.000 TL'dir.

- 0 Faizli KOBİ İhracat Destek Kredisi

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit
12.09.2008	3 kamu bankası, 5 özel banka	100.000 USD

- 0 Faizli İstihdam Endeksli İmalatçı Esnaf, Sanatkar ve KOBİ Destek Kredisi

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
25.11.2008	2 kamu bankası, 5 özel banka	100.000 TL

* İmalatçı esnaf ve sanatkar ile mikro ölçekli KOBİ'ler için üst limit 25.000 TL, imalatçı kadın esnaf ve sanatkar için üst limit 30.000 TL olarak belirlenmiştir.

2009 yılında sağlanan kredi faiz desteği programları aşağıdaki gibidir;¹²²

- 100.000 KOBİ Destek Kredisi

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
02.11.2009	3 kamu bankası, 13 özel banka	30.000 TL

* Kadın girişimci için üst limit 30.000 TL olarak belirlenmiştir. Kadın girişimci dışında işletme başına üst limit 25.000 TL'dir.

- Acil Kredi Faiz Desteği

¹²² KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=2&refContent=6> (01/05/2010).

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
20.11.2009	3 kamu bankası, 13 özel banka	100.000 TL

- GAP Bölgesi KOBİ Makine Teçhizat Yatırımı Destek Kredisi

Protokol Tarihi	Protokol İmzalanan Banka Sayısı	Üst Limit*
20.11.2009	12 banka	300.000 TL

Kredi faiz destekleri incelendiğinde protokol imzalanan banka sayısının 2009 yılı itibariyle arttığı görülmekte, ilgili protokollere taraf olarak Kredi Garanti Fonu'nun (KGF) katıldığı görülmektedir. Kredilerin, işletmelere tahsis edilen kredi miktarına göre, kredi faizinin önemli bölümünün KOSGEB tarafından karşılanması şeklinde veya işletmelere 3-6 aylık periyotlarda ödemesiz, maksimum 18-24-36 ay vadelerde eşit taksit ödemeli olarak kullandırıldığı görülmektedir. Yapılan protokollerde kredi ve verilecek teminatlar ile ilgili bankaların alacağı asgari ve azami masraflar belirlenmektedir. Kredilere başvuru ön koşulları arasında KOSGEB veri tabanına kayıtlı olma koşulu aranmaktadır. Krediyeye başvuran işletmelerin vergi ve SSK prim borcu olmadığına dair resmi belge temin etmesi gerekmektedir. İlgili kredi başvuruları KOSGEB'e yapılmakta, KOSGEB tarafından ön onayı verilen müşteri tercihi doğrultusunda protokol imzalanan bankalardan birine başvurusunu iletmektedir. Bankalar bankacılık mevzuatı ve kredi ilkeleri doğrultusunda krediyi tahsis etme veya reddetme yetkisine sahiptir.

KOSGEB tarafından 2003 yılından bu yana sağlanan KOBİ finansman destek kredi dağılımı aşağıdaki gibidir;¹²³

Tablo 20: KOSGEB Tarafından Sağlanan KOBİ Finansman Kredi Destekleri

KREDİ TÜRÜ	Yararlanan İşletme Sayısı	Kullandırılan Kredi Tutarı (Milyon)	KOSGEB Tarafından Karşılanan Faiz (Milyon)
KOBİ Destek Kredisi (2003-2005)	1.053	99,00 TL	
Ekspres KOBİ Destek Kredisi (2003-2004)	1.143	74,00 TL	

¹²³ KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/Istatistikler/finansmandestek.aspx> (21.03.2010).

KOBİ İhracat Destek Kredisi (2004-2006)	6.682	857,00 TL + 607,00 USD	
KOBİ İstihdam Destek Kredisi (2005-2006)	1.058	84,00 TL	
KOBİ İstihdam Destek Kredisi (2007 -2008)	6.850	579,79 TL	121,08 TL
KOBİ İhracat Destek Kredisi (2007-2008)	4.220	726,17 TL + 558,59 USD	24,98 TL
Gıda Sektörü Makine Teçhizat Kredisi (2007-2008)	469	42,35 TL	13,83 TL
Deri Sektörü OSB' ye Taşınma Destek Kredisi (2007-2008)	103	11,76 TL	3,89 TL
E-KOBİ Bilişim Destek Kredisi (2007-2008)	232	3,25 TL	0,61 TL
1000+1000 KOBİ Makine Teçhizat Destek Kredisi (09.06.2008-31.12.2008)	941	224,74 TL	41,24 TL
İmalatçı Esnaf Destek Kredisi (19.08.2008-31.01.2009)	5.108	129,24 TL	23,50 TL
İhracat 2008 Destek Kredisi (12.09.2008-31.01.2009)	3.191	465,19 TL + 310,13 USD	12,20 TL
İstihdam Endekli Cansuyu Destek Kredisi (26.11.2008-15.05.2009)	12.897	616,51 TL	94,19 TL
KOBİ İhracat Finansman Destek Kredisi (27.02.2009-	4.838	1.210,54 TL + 733,66 USD	28,60 TL
0 Faizli Diyarbakır İli İşletme Sermayesi Destek Kredisi (19.10.2009-	773	22,52 TL	3,18 TL
100.000 KOBİ Destek Kredisi (02.11.2009-	55.220	1.361,47 TL	99,99 TL
Toplam	104.332	6.507,53 TL	461,17 TL

Kaynak: KOSGEB(Veriler 08/01/2010 itibariyledir.)

<http://www.kosgeb.gov.tr/Istatistikler/finansmandestek.aspx> (21.03.2010).

KOSGEB'in sağlamış olduğu destekler içerisinde KOBİ'lerin finansman olanaklarına katkıda bulunacak faiz desteğinin önemli paya sahip olduğu görülmektedir. KOSGEB için 2008 yılında Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile toplam 222.368.000 TL ödenek ayrılmış olup, ilgili ödeneğin % 80'ni geri ödemeli

ve geri ödemesiz destek harcamaları için kullanılmıştır. Geri ödemesiz destek harcamaların toplam harcamalar içindeki payı % 78'dir.¹²⁴

KOSGEB'e tahsis edilen bütçe içerisinde toplam harcamalar açısından en büyük paya sahip finansal destekler baz alınarak, finansal destek uygulamalarının 2010 yılı içerisinde devam ediyor olması, KOSGEB'in KOBİ'lere sağlamış olduğu bu desteğin işletmelerin rekabet gücünü arttırdığı ve ekonomik faaliyetlerine katkıda bulunduğu sonucuna vardığını göstermektedir. Nitekim KOSGEB yıllık faaliyet raporları ile uygulamaya konulan destek programlarının sonuçlarını karşılaştırmalı olarak incelemekte ve belirlediği kriterler üzerinden performansını değerlendirmektedir. İlgili raporlarda sayısal ölçütler üzerinden değerlendirme yapılarak sağlanan desteğin faydasının ölçülmeye çalışılmaktadır. Sağlanan desteklerin ekonomiye reel etkisi ölçülürken kısa vadeli tespitler yapıldığı, kullanılan kredilerin belirtilen dönem içerisindeki etkisinin tespit edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sağlanan finansal destek açısından, önceki yıllar ile yapılan karşılaştırmaların, kredi kullanılan işletme sayısı ve kullanılan kredi toplamı açısından değerlendirildiği tespit edilmiştir. Kredi başvurusunda bulunan işletmelerin tamamı için ön onay verilmesi, kredi kullanan işletmelerin tamamı için üst onay veriliyor olmasına rağmen, işletmeler ile ilgili veri tabanı oluşturulmadığı, tahsis edilen kredilerin firmalara yapmış olduğu katkıların belirlenmediği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda KOSGEB'in mevcut bütçesiyle yaptığı finansal desteğin ekonominin geneline olumlu katkıda bulunduğu varsayımından hareketle faiz desteğine devam ettiği sonucuna varmak mümkündür. Kaynakların önemli bir bölümünü destek programlarıyla işletmelere aktaran KOSGEB'in verilen finansal destekten maksimum verimlilik sağlayabilecek tespitleri yapabilmesi gerekmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu ve KOSGEB nezdinde halihazırda yol gösterebilecek nitelikte istatistiksel verilerin olmadığı tespit edilmiştir. Kurumlar arasında yapılacak işbirliği ile KOBİ'lere yönelik kapsamlı bir veri tabanını oluşturulması KOSGEB'in etkinliğinin artmasını sağlayacaktır.

---

¹²⁴ KOSGEB, 2008 Yılı Faaliyet Raporu, s. 33-34.

3.4.2. Kredi Garanti Fonu A.Ş.

Kredi Garanti Fonu A.Ş., KOBİ'lere bankalardan kullanacakları kredilere teminat oluşturmak amacıyla kefalet vermektedir. Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin sermayesi 240.000.000 TL olup, ortaklık yapısı TOBB (% 33,19), KOSGEB (% 33,18), Türkiye'de faaliyet gösteren 20 adet banka (her bir bankanın payı % 1,66), TESK (% 0,29), TOSYÖV (% 0,01), MEKSA (% 0,01)'dan oluşmaktadır.¹²⁵

KGF, KOBİ'lerin bankalardan kullanacakları kredilere sağlamış olduğu kefalet karşılığında, kredi vadesi boyunca her yıl peşin olarak kefil olunan miktar üzerinden komisyon almaktadır. İşletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda nakdi ve gayrinakdi olmak üzere her türlü kredi talebine kefalet verebilen KGF, kredinin en fazla % 80'ne kefalet vermektedir. Kefalet limiti bir işletme için maksimum 1.000.000 TL ile, risk grubu için 1.500.000 TL olarak belirlenmiştir.¹²⁶

KGF'ye yapılan başvuru değerlendirmeye alınırken, sunulan projenin gerçekleştirilebilir olması, proje gerçekleşmesi sonucu yaratılacak katma değer ve istihdam göz önünde bulundurularak, kredinin geri ödenebilirliği ve işletmenin güvenilirliği doğrultusunda karar verilerek işletmelere teminat sağlanmaktadır.¹²⁷

KGF'nin vermiş olduğu kefaletler tür açısından dağılımı; % 86,5'i nakdi, % 11,4'ü gayrinakdi, % 2,1'i leasing şeklindedir. Kefaletlerin işletme ölçeklerine göre dağılımı incelendiğinde; % 60'lık kısmın küçük ölçekli işletmelere, % 19'luk kısmın orta ölçekli işletmelere, % 21'lik kısmın mikro işletmelere verildiği görülmektedir.¹²⁸

¹²⁵ KGF, <http://www.kgf.com.tr/2ortaklar.htm> (01/05/2010).

¹²⁶ KGF, <http://www.kgf.com.tr/3kefaletmaliyeti.htm> (01/05/2010).

¹²⁷ Mustafa H. Çolakoğlu, **KOBİ Rehberi**, Ankara, 2002, s.166.

¹²⁸ KGF, http://www.kgf.com.tr/4_13.htm (01/05/2010).

KGF'nin yıllar itibariyle vermiş olduğu kefalet aşağıdaki gibidir;¹²⁹

Tablo 21: KGF'nin Yıllar İtibariyle Vermiş Olduğu Kefalet Tutarları

Yıllar	Kefalet Talep Edilen Kredi Tutarı (Gelen Talep)		Talep Edilen Kefalet Tutarı (Gelen Talep)	Verilen Kefalet ile Yaratılan Kredi Hacmi		Verilen Kefalet Tutarı
	Kefalet Adeti	Tutar (TL)	Tutar (TL)	Kefalet Adeti	Tutar (TL)	Tutar (TL)
1994-2004	3104	280,454,636	191,867,502	1914	149,218,362	101,489,188
2005	487	103,300,251	67,589,957	298	56,652,415	37,279,764
2006	574	169,320,094	101,523,205	317	74,993,370	46,859,899
2007	595	166,452,342	114,281,876	305	75,449,435	52,995,372
2008	1897	757,390,744	557,879,360	1138	402,581,086	284,593,868
1994-2008	6657	1,476,918,067	1,033,141,900	3,972	758,894,668	523,218,091

Kaynak: KGF

Ülkemizde kredi garanti sisteminin gelişmiş olduğunu söyleyebilmek güçtür. BASEL II ile birlikte bankalar tarafından risk azaltıcı olarak kabul edilecek teminatlardaki farklılık sonucu ortaya çıkacak teminat sorunu, gelişmiş bir kredi garanti sistemi ile KOBİ'lerin bankalardan sağladığı finansmanın azalmasını engelleyecektir.

3.4.3. Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank)

Türk Eximbank 1987 yılında ihracatın desteklenmesi, geliştirilmesi, girişimcilere gerekli desteğin sağlanması amacıyla kurulmuş, kredi, garanti ve sigorta işlemlerinin tek bir çatı altında toplandığı, sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığı'na ait bir kurumdur. Türk Eximbank bütün kredi uygulamalarında

¹²⁹ KGF, <http://www.kgf.com.tr/4yillarkefalet.htm> (01/05/2010).

KOBİ'lere öncelik vermekte olup, Türk Eximbank tarafından kredi limiti tahsis edilen aracı bankalar, TL ve döviz bazındaki sevk öncesi ihracat kredileri genel limitlerinin en az % 30'unu KOBİ'lere kullanırmak zorundadır.¹³⁰

Türk Eximbank 2008 yılı içerisinde kısa vadeli ihracat kredilerinin % 34'ü olmak üzere KOBİ'lere 1.882.700 TL kredi kullanırmıştır. KOBİ tanımına giren firmaların teminat konusunda yaşadıkları sıkıntıları çözebilmek amacıyla KGF A.Ş.'nin verdiği kefaletler kabul edilmeye başlanmıştır.¹³¹

3.4.4. Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. kamu bankası niteliğinde olup, sanayi ve turizm sektörleri başta olmak üzere özel sektör projelerini desteklemektedir. Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kurulması ile 13, 165, 329 ile 401 Sayılı KHK'ların Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnemelerin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair 4456 sayılı kanunla bankanın amaçları;

“Türkiye'nin kalkınması için; anonim şirket statüsündeki teşebbüslere kârluluk ve verimlilik anlayışı içinde kredi vermek, iştirak etmek suretiyle finansman ve işletme desteği sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı tasarrufları kalkınmaya dönük yatırımlara yöneltmek, sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak, yurtiçi, yurtdışı ve uluslararası ortak yatırımları finanse etmek ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yapmak”

olarak belirlenmiştir.¹³²

¹³⁰ Türk Eximbank A.Ş., **2008 Faaliyet Raporu**, http://www.eximbank.gov.tr/html_files/kisaeximbankpg.htm (01/05/2010), s.17.

¹³¹ Türk Eximbank A.Ş., **2008 Faaliyet Raporu**, s.21.

¹³² Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., **2008 Yılı Faaliyet Raporu**, <http://www.kalkinma.com.tr/data/file/faaliyetraporlari/Turkiye%20Kalkinma%20Bankasi%202008%20Faaliyet%20Raporu.pdf> (01/05/2010), s. 11.

Bankanın ödenmiş sermayesi 160.000.000 TL olup, % 99,08'lik kısım Hazine Müsteşarlığına aittir. % 0,92'lik kısım İMKB'de halka arz edilmiştir. Banka anonim şirket statüsündeki işletmelere kredi vererek, iştirak ederek, sermaye piyasalarının gelişimine katkıda bulunarak, girişimcilere teknik destek vererek istihdam ve gelir düzeyinin artmasına katkıda bulunmayı hedef olarak belirlemiştir.¹³³ Bu bağlamda yurt içi ve yurt dışından temin edilen kaynakları, yurtiçi, yurt dışı ve uluslararası ortak yatırımları finanse etmek için kullanmaktadır. Avrupa Yatırım Bankası kaynaklı Kobi Geliştirme Kredileri, Dünya Bankası kaynaklı Kobi-II Apeks kredisi, İslam Bankası kaynaklı yatırım kredisi Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.'nin KOBİ'lerin finansmanına sunduğu yurt dışı kaynaklı kredilerdir.¹³⁴

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.'nin 2008 yılı sonu itibariyle iştirak sayısı 12'dir. İştiraklerin 3'ü çok ortaklı veya halka açık, 8'i halka açık niteliği bulunmayan, 1'i temel sanayi kuruluşundan oluşan şirketlerdir. Banka girişim sermayesinin ülkemizde olan uygulamalarına katkıda bulunmak amacıyla oluşturulan İstanbul Risk Sermayesi Girişimi'nin kurucuları arasında yer almaktadır. Bankanın iştiraki olan Kalkınma Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ile sermaye piyasalarında faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir.¹³⁵

KOSGEB yıllık faaliyet raporları incelendiğinde verimlilik artışı sağlamak için belirlenen hedeflerin ve kurumlar arasındaki ilişkinin artırılması için önemli adımlar atıldığı görülmektedir. KOSGEB 2008 yılı içerisinde kredi garanti sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için KGF A.Ş.'nin tanıtılması ile ilgili 78 toplantı düzenlemiş, işletmenin sermaye artırımını için 19.416.700 TL ödeme yapmıştır. KOBİ'lerin kurumsallaşması ve BASEL II kriterlerine uyum sağlayabilmeleri amacıyla KOSGEB, TOBB, SPK, TESK, Halk Bankası A.Ş., TOBB-ETÜ ve KGF A.Ş. arasında "BASEL II ve İyi Yönetişim İlkeleri" konulu bilgilendirme toplantıları iş birliği protokolü imzalanmıştır.¹³⁶ Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları KOBİ A.Ş. tarafından düzenlenen bilgilendirme toplantılarına iştirak edilmiştir. KGF

¹³³ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., **2008 Yılı Faaliyet Raporu**, s. 20.

¹³⁴ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., <http://www.kalkinma.com.tr/kredi-urunleri.aspx> (01/05/2010).

¹³⁵ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., **2008 Yılı Faaliyet Raporu**, s.29.

¹³⁶ KOSGEB, **2008 Yılı Faaliyet Raporu**, s. 79.

A.Ş.'nin KOBİ'lerden aldığı komisyon oranlarının düşürülmesi sağlanarak minimum maliyetle teminat desteği sağlanması için girişimde bulunulmuştur. Belirtilen noktaların her biri KOBİ'lere sağlanan desteklerin önemli bir göstergesidir. Devletin izlediği politikalar ve hazırlanan kalkınma planları doğrultusunda bu sürecin daha verimli hale gelmesi ve etkinliğinin artması daha güçlü bir ekonomiye ulaşmamıza yardımcı olacaktır.

SONUÇ

Ülkemizde KOBİ'lerin özkaynakları dışında tercih ettikleri en önemli finansman kaynağı bankalardır. Bankalar KOBİ'lerin en kolay ulaştığı finansman kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte KOBİ'lerin bankalardan sağladığı finansmanın yeterli düzeyde olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. KOBİ kredilerinin toplam krediler içindeki payı son yıllarda artmakla birlikte, yıllara oranla % 20 civarında kaldığı ve kriz dönemlerinde sektöre kullandırılan kredi miktarında azalış yaşandığı gözlemlenmektedir. KOBİ'lerin kriz dönemlerindeki kırılganlıklarının fazla olması, bireysel ve ticari nitelikli kredilere oranla daha yüksek risk taşıyan KOBİ kredilerinin azalmasına neden olmaktadır.

Bankaların, izledikleri kredi politikaları ve ülkemiz ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmeler doğrultusunda, reel sektöre kullandırmış oldukları kredi miktarında artış yaşandığı görülmektedir. Bankalar arasındaki rekabetin ekonominin önemli bölümünü oluşturan KOBİ'ler üzerine yönelmesi, bankaların sektöre yönelik ürün paketleri oluşturmalarına ve sektörde KOBİ bankacılığı kavramının oluşmasına neden olmuştur. Bu bağlamda bankalar, KOBİ'ler için hazırlanan ürün paketlerini kredi maliyetleri üzerinden indirimler yaparak cazip hale getirmekte, kredi dışında sunulan ürünlerin çapraz satışı ile uzun dönemde bu ilişkiden kar elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Türkiye'de aktif büyüklük açısından üst sıralarda bulunan bankaların KOBİ'lere yönelik hizmet ağı kapsamında ayrı web siteleri oluşturdukları, işletmelerin talep ve sorunlarını en kısa sürede çözmeye yönelik birimler oluşturdukları görülmektedir. KOBİ'ler için yapılan çalışmaların önemli bölümünün özel sermayeli bankalar tarafından gerçekleştirildiği görülmekte olup, kamu desteğinden bağımsız gerçekleştirilen hizmetlerin KOBİ'lerin gelişmesine ve rekabet gücünün artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de bankacılık sektörünün finans sistemi içerisindeki payı % 80 civarındadır. KOBİ'lerin en önemli finansman kaynağı olan bankaların sermaye yeterlilikleri ile ilgili uygulamaya konması planlanan BASEL II kriterleri KOBİ'leri de yakından ilgilendirmektedir. BASEL II kriterleri ile işletmelerin kredi

derecelendirme notları ile taşıdıkları risk belirlenecektir. İşletmelerin taşıdığı risk verilen teminatlar doğrultusunda azalacak, işletmelerin ortaklık yapısı, özsermayesi, finansal bilgileri ve rekabet gücü derecelendirme notunu etkileyecektir. Yüksek risk taşıdığı belirlenen işletmelere kullandırılan kredinin maliyeti de yüksek olacaktır. BASEL II kriterlerinin uygulamaya konması ile birlikte finansal şeffaflığı sağlamakta güçlük çeken KOBİ'lere kullandırılacak kredilerde azalış yaşanması yüksek olasılıktır. BDDK'nın yapmış olduğu çalışmalar doğrultusunda bankalar BASEL II kriterlerine uyum sağlayabilmek adına içsel derecelendirme sistemleri oluşturmaktadır. Konu ile ilgili KOSGEB, TOBB, TBB gibi kuruluşların bilgilendirme toplantıları yaptığı, sektörde faaliyet gösteren önemli bankaların işletmelerin mali verileri doğrultusunda düşük maliyetli kredi fırsatları sunarak, sistemin işleyişine katkıda bulunduğu görülmektedir. BASEL II süreci ile ilgili yapılan çalışmaların ve bilgilendirme toplantılarının artırılması, kayıt altında çalışmanın KOBİ'ler için uzun dönemde kurumsallaşma ve büyüme yolunda daha faydalı olacağı bilgisinin aşılması gerekmektedir. KOBİ'lerin bu süreçte proaktif davranarak ilgili sürece hazırlanmaları, güçlü bir sermaye yapısı ile daha düşük maliyetle kredi kullanabileceklerini bilmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde risk yönetimi standartlarının sağlanmasına yönelik BASEL II kriterlerinin ülkemizde uygulamaya konma süreci uzun zaman alacaktır.

Banka dışı finans sektörü içinde yer alan faktoring ve leasing şirketlerinin dönemsel olarak işlem hacimlerinin arttığı görülmektedir. 2008 ve 2009 yılları içerisinde etkisini yoğun biçimde gösteren küresel ekonomik kriz sonucu yaşanan likidite sorunu ile birlikte, Türkiye'de faktoring firmalarının işlem hacimlerinin arttığı, yaşanan talep azlığı ile birlikte leasing firmalarının cirolarının düştüğü görülmektedir. İlgili sektörlerin büyümesi ve finans sektörü içindeki payının artması, ekonominin ve KOBİ'lerin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Türkiye'de reel sektörün önemli finansman kaynaklarından biri de satıcı kredileridir. Satıcı kredilerinde ödeme aracı olarak en fazla çek kullanılmaktadır. Sektörel bazda yaygın biçimde kullanılan satıcı kredileri özellikle kriz dönemlerinde ödenmeyen çek ve senetler ile birlikte nakit akışını sağlayamayan işletmelerin

finansman sıkıntılarının artmasına neden olmaktadır. Bankalar tarafından teminat olarak kabul edilen gerçek satış çekleri ve senetleri, BASEL II kriterleri ile birlikte risk azaltıcı teminat olarak kabul edilmeyecek ve işletmelerin kredi maliyetlerini azaltıcı etkide bulunmayacaktır. Bu bağlamda BASEL II kriterleri ile birlikte özellikle faktoring sektörünün ülkemizde ivme kazanacağı ve büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Türkiye’de sermaye piyasaları incelendiğinde yıllar itibariyle sektörün büyüme gösterdiği görülmekle birlikte, ülkemizde sermaye piyasası ile ilgili arz ve talebin yeterli düzeyde olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. Türkiye’de sermaye piyasalarının en önemli kısmını İMKB oluşturmaktadır. KOBİ’lerin sermaye piyasalarından fon sağlayabilmesine yönelik yapılan çalışmalar doğrultusunda İMKB bünyesinde oluşturulan İkinci Ulusal Pazar ve Yeni Ekonomi Pazarı istenilen ve olması gereken büyüklüğe ulaşamamıştır. Sermaye piyasalarının gelişebilmesi için sektöre olan arz ve talebin artması gerekmektedir. Ülkemiz açısından bakıldığında işletmelerde sermaye piyasalarından fon sağlama isteğinin yeterli düzeyde olmadığı, çeşitli nedenlerle işletmelerin halka arzdan uzak durdukları görülmektedir. Türkiye’nin ilk 500 büyük sanayi kuruluşundan yalnızca % 20’lik kısmının İMKB nezdinde işlem gördüğü göz önüne alındığında, sermaye piyasalarımızın gelişmesi ve halka arzların artması için işletmelere daha fazla teşvik sunmak gerektiği açıktır.

KOBİ’lerin sermaye piyasalarından fon temin edebilmelerine yönelik yapılan çalışmalar sonucunda İMKB bünyesinde Gelişen İşletmeler Piyasası oluşturulmuştur. İlgili piyasaya kotasyon koşulları İMKB’ye göre oldukça esnek belirlenmiştir. Piyasa ile ilgili mevzuat tamamlanmış olup, Gelişen İşletmeler Piyasası’nın 2010 yılı içerisinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Uygulama ve faaliyet yapısı incelendiğinde, GİP’in başarılı dünya KOBİ borsası uygulamalarına benzer şekilde oluşturulduğu görülmektedir. GİP’in dünya uygulamaları örneklerindeki başarıyı yakalaması için KOBİ’lere sunulacak teşvikler büyük önem taşımaktadır. Konu ile ilgili kurumlar tarafından yapılan çalışmalarda sanayi sektöründe faaliyet gösteren ilk 1000 şirketin halka arzlarını gerçekleştirebilmek için çeşitli bilgilendirme toplantıları

yapıldığı görülmektedir. Özellikle Anadolu'da faaliyet gösteren çok sayıda büyük ölçekli firma sermaye piyasalarında halka arz edilebilecek niteliktedir. Fakat ilgili piyasalarda talep yaratacak adımların atılması gerekmektedir.

GİP'in kuruluş aşamasında ana borsadan ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olarak faaliyet göstermesi planlanmıştır. İzleyen dönemlerde GİP'in kendisine tanınan sürede faaliyete geçmemesi üzerine, İMKB altında yapılandırılmasına karar verilmiş ve ortaklık yapısı değişmiştir. GİP'in, sistemi oturmuş ve talep gören bir borsa altında yapılandırılması, yatırımcıda güven unsurunun sağlanması açısından atılmış önemli bir adımdır.

Esas olarak İMKB bünyesinde işlem gören işletmelerin önemli bir bölümü KOBİ tanımına girmektedir. İşlem hacmi ve işlem gören firmalar açısından İMKB'den ayrı bir yapılanmaya giderek, ayrı bir KOBİ borsası oluşturmak doğru olmayacaktır. İşletmeler bazında değerlendirildiğinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası da KOBİ borsası olarak tanımlanabilir. Buradaki en önemli nokta kotasyon koşullarının esnetilerek, sermaye piyasalarından daha fazla işletmenin faydalanmasını sağlamaktır. Bu bağlamda oluşturulan borsada arz ve talep yaratabilmek büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerin sermaye piyasaları incelendiğinde, kurumsal yatırımcı olarak nitelendirilen bireysel emeklilik ve sigorta şirketlerinin sermaye piyasalarında önemli tasarruflar yaptığı görülmektedir. Ülkemizde benzer bir fon birikiminin olmaması, sermaye piyasalarının gelişebilmesi açısından devletin oynayacağı rolü ön plana çıkarmaktadır. Güney Kore örneği incelendiğinde devletin sermaye piyasalarında önemli bir oyuncu konumunda olduğu görülmektedir. KOSDAQ'ın bugün gelmiş olduğu noktada, devlet tarafından verilen desteğin önemi büyüktür. Güney Kore uygulamasında, devletin girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının sermaye piyasalarında işlem görmesi için borsaya kotasyon koşullarını önemli derecede hafiflettiği görülmektedir. Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının özellikle teknoloji sektöründe faaliyet gösteren işletmelere yatırım yapması ve yatırımdan çıkışı KOSDAQ nezdinde halka arz ile gerçekleştirmesi yönünde devletin teşvikleri söz konusudur. Ayrıca devlet girişim sermayesi yatırım

ortaklıklarına doğrudan yatırım yaparak sermaye piyasalarındaki en önemli kurumsal yatırımcı konumundadır.

Ülkemizde sermaye piyasalarının büyümesi için devletin sağlayacağı destek son derece önem taşımaktadır. Faaliyet gösteren girişim sermayesi yatırım ortaklıkları incelendiğinde, İMKB nezdinde iki girişim sermayesi yatırım ortaklığının işlem gördüğü ve mevcut durumda yatırımdan çıkışların halka arz yerine payların ortaklara geri satışı yoluyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda sermaye piyasalarının gelişebilmesi ve GİP'in derinliğinin sağlanabilmesi için Güney Kore benzeri uygulamaların ülkemizde de gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle KOBİ A.Ş. gibi kamu sermayeli girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının GİP nezdinde işlem görebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması ve yönlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte bireysel yatırımcıya sunulan teşviklerin artırılması, kurumsal yatırımcı olarak nitelendirilen emeklilik fonları ve sigorta şirketlerinin sermaye piyasalarına belirli bir oranda yatırım yapabilmelerine yönelik mevzuatın hazırlanması gerekmektedir.

KOSGEB'in imalat sanayi dışında hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelere de destek olması yönünde yapılan değişiklikler, teknoloji ve bilişim sektöründe yüksek büyüme potansiyeline sahip işletmelerin desteklenebilmesi açısından önem taşımaktadır. KOSGEB'in 2003 yılından bu yana kaynaklarının önemli bölümünü işletmelere kullandırılan kredilere faiz desteği sağlayarak faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. KOSGEB'in izlediği faiz destek politikasının 2010 yılı içerisinde de devam ettiği görülmekte, ilerleyen yıllarda da devam edeceği tahmin edilmektedir. Sağlanan faiz desteği işletmelere önemli bir maliyet avantajı sağlıyor olsa da, KOSGEB'in görevinin işletmelere mali destek sağlamak olmaması gerektiği düşünülmektedir. 2009 yılının ikinci yarısı ve 2010 yılı başında bankaların özellikle bilanço dönemlerinde mevduata kredi maliyetlerinin üzerinde bir getiri sundukları düşünüldüğünde, KOSGEB'in sağlamış olduğu faiz desteğinin verimli olmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte KOSGEB'in faaliyet raporları incelendiğinde sağlanan destek ile ilgili geri bildirimlerin yeterli düzeyde olmadığı, kaynaklarının etkin kullanıp kullanılmadığının tespit edilmediği

görülmektedir. Sağlanan desteğin ne kadarının ihtiyacı olan veya yatırım yapan firmalara aktarıldığı ilgili faaliyet raporlarında belirtilmemektedir. KOSGEB desteklerinde işletmelerden ön koşul olarak talep edilen kayıtlı üye olma koşulu, KOSGEB bünyesinde veri tabanı oluşturulabilmesine imkan tanımaktadır. Fakat istatistiksel açıdan yol gösterecek nitelikte sonuçların elde edilebilmesi için, KOSGEB'in sağlamış olduğu destekler ile ilgili konusunda uzman raporlama şirketleri ile işbirliğine giderek sağlamış olduğu desteğin sonuçlarını ölçebilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda KOSGEB'in mali destek programını gözden geçirmesi ve programı revize etmesi gerektiği düşünülmektedir. KOSGEB'in ve ilgili diğer kuruluşların, ülkemizde bankacılık sektörüne endesklenmiş finansman sistemine alternatif yaratacak sermaye piyasası kaynaklı finansman yöntemlerinin geliştirilmesi ve destek sağlanması için atacağı adımlar çok önemlidir. Kaynakların önemli bölümünün günü kurtaracak çözümler yerine, kendi dinamikleri ile büyüyecek sermaye piyasalarının gelişimi için aktarılması gerekmektedir.

KGF A.Ş.'nin aktif rolü ve işlerliğinin artırılması KOBİ'lere sağlanan desteğin artırılması açısından önem taşımaktadır. Sektörde faaliyet gösterecek alternatif kredi garanti fonlarının oluşturulması, KOSGEB, TOBB vb. kuruluşların farklı kredi garanti fonlarının oluşumuna destek olması ve uygulama örneklerinin artırılması gerekmektedir.

Özetle KOBİ'ler ülkemiz ekonomisi açısından son derece önemli bir konuma sahiptir. KOBİ'lerin istihdam açısından ekonomiye yapmış oldukları katkı yadsınamaz. Devletin KOBİ'lere sağladığı destek taşıdığı sosyal boyutu açısından da değerlendirilmeli, bu nedenle devlet KOBİ'lerin büyümesi ve rekabet güçlerinin artması için sağladığı teşvikleri arttırmalıdır. KOBİ'lerin özkaynakları dışında sağlayacağı finansman büyümelerine yardımcı olacaktır. Ülkemizde sermaye piyasalarının gelişmesi KOBİ'lerin kendilerine alternatif bir finansman olanağı sağlaması açısından son derece büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

AKSOY, Tamer. **BASEL II ve İç Kontrol**, Başak Matbaası, Ankara, 2007.

ALKİN, Kerem ve Esin Okay. **Türkiye’de KOBİ’lerin BASEL-II’ye Uyum Süreci ve Öneriler**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2008.

AKBULAK, Sevinç. **BRICS Ülkeleri ile Güney Kore Ekonomilerine ve Sermaye Piyasalarına İlişkin Temel Göstergeler ve Kısa Değerlendirmeler**, SPK, Ankara, 2008,

<http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=956&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>
(10/04/2010).

AKGEMCİ, Tahir. **KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, KOSGEB, Ankara, 2001.

ARAS, Güler. **BASEL II Sürecinde KOBİ’ler İçin Yol Haritası**, Deloitte CEO/CFO Serisi, http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey-tr_ceo_Basel2KOBiler_250707.pdf (08/11/2009).

ARAS, Güler ve Alövsat Müslümov. Kurumsal Yatırımcılar ve Sermaye Piyasası Gelişmesi: Nedensellik İlişkisi Analizi”, **İMKB Dergisi**, Cilt:8, Sayı: 29.

ARAS, Güler ve İsmail Duymaz. **BASEL II ve KOBİ’ler Üzerindeki Etkileri (Ekonomi Forumu)**, Ege Basım, İstanbul, 2006.

AYPEK, Nevzat. **Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği**, Tübitak Matbaası, Ankara, 1998.

BDDK. **Bankacılık Sektörü BASEL II İlerleme Raporu**, Şubat 2010, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/7613%20C4%20B0lerlemeRaporu-02-10.pdf> (25/04/2010).

BDDK. **Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin BDDK’ya Devri Sonrası Gelişmeler**, 2010, s. 24, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/8008Rapor_Devir_Sonrasi.pdf (25/07/2010).

BDDK. **Finansal Piyasalar Raporu**, 2009/12, sayı 16, http://www.bddk.gov.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRAral%20C4%20B1k2009.pdf (23/04/2010).

BDDK. **10 Soruda Yeni BASEL Sermaye Uzlaşısı (BASEL II)**, Ankara, Ocak 2005, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/125010_Soruda_Basel-II.pdf (10/03/2010).

CANSIZ, Mehmet. **Türkiye’de KOBİ’ler ve Kosgeb**, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 2008.

ÇELİK, Adnan ve Tahir Akgemci. **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler**, Genişletilmiş 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.

ÇELİKKAYA, Ali. AB’ye Uyum Sürecinde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına Sağlanan Vergisel Avantajların Değerlendirilmesi, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2007,

http://www.anadolu.edu.tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler/pdf/2007-1/sos_bil_13.pdf (09/04/2010).

ÇELİKKOL, Hakan, Mediha M. Çelikkol ve Yasemin D. Koç, Ticaret Bankacılığında Yeni Bir Boyut: Kobi Bankacılığı ve Türkiye Değerlendirmesi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2008, sayı:21,

<http://sbe.dpu.edu.tr/21/14-hakan.pdf> (17/01/2010).

ÇOLAKOĞLU, Mustafa H. **KOBİ Rehberi**, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara, 2002.

Dönmez, Çetin Ali. “Sermaye Piyasalarımız İçin Yeni Bir Enstrüman: Borsa Fonları (Exchanged Traded Funds)”, **İMKB Dergisi**, Cilt:6, Sayı:23, s. 15.

DPT. **KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı**, 2004.

ERTAN, Oktay ve Alptekin Güney, “Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri”, **21. Yüzyılda KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu**, 2002,

http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf (19/10/2009).

European Commission, **Impact Assesment Of The SME-Specific Meaures FP5 and FP6,2009**, 2010, http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/pdf/sme_impact_assess_2009-short.pdf (18/05/2010).

European Commission. **The New SME Definition User Guide And Model Decleration**, 2005,

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_en.pdf (07/02/2010).

Gelir İdaresi Başkanlığı, **5520 Kurumlar Vergisi Kanunu (Yeni)**,

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (17/04/2010).

İMKB. **İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği**, http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_7/7_1_2_1_12_IMKB_Teskilat_Yon.pdf (15/04/2010).

İMKB. **Kotasyon Yönetmeliği**,

<http://www.imkb.gov.tr/initialpublicoffering/Listing/ListingStocks/ListingatNationalMarket/ListingCriteria/ListingCriteriaCompanies.aspx> (11/04/2010).

İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. , **Faaliyet Raporu**, 2009,
<http://www.isgirisim.com.tr/docs/spk/faaliyet.html> (18/04/2010).

İTO. Haftalık Gazetesi, “**Kobi Borsası İçin İlk Başvuru Mayıs Ayında**”
(19/02/2010),
http://www.ito.org.tr/wps/portal!/ut/p/c4/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3iDgCBzUzcPIwMDf39TA6MwTxfPEA8DQ3dPI_2CbEdFAKzYb-w!/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/ito_portal_tr/ito-portal/gazete/gzt-2010/gzt-2010-2/gzt-2010-2-19/3b320280417818b0bc43bcbe32f3b04d (11/04/2010).

KAYA, Abdullah. , **Dünyada ve Türkiye’de Risk Sermayesi**, SPK, Ankara, 2001,
<http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=437&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>
(09/04/2010).

KOCABIYIK, Turan ve M. Akif Altunay. **Artan Rekabet Ortamında KOBİ’lerin Sorunları ve Buna İlişkin Bir Araştırma**, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 25, Sayı 2, 2008, ss.749-761,
http://iibf.marmara.edu.tr/dosya/fakulte/iibfdergi_2008_2/33-ARTAN-REKABET-ORTAMINDA-KOBİ.LERİN-SORUNLARI-VE-BUNA-İLİŞ.pdf (10.01.2010).

KOÇ, İdil Özlem. **Türk Kobileri Bugünü ve Geleceği**, Arıkan Yayım, İstanbul, 2008.

KORKMAZ, Sezer. “Küçük ve Orta Büyüklükteki işletmelerin Pazarlama ve Finansman Sorunlarının Çözümünde Risk Sermayesinin Kullanılabilirliği Üzerine Bir Araştırma”, **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2003,
<http://www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2003/Sayı2/233-258.pdf>
(17/01/2010).

KOSGEB. **KOSGEB Saha Araştırma Çalışması Ön Değerlendirme Raporu**, 2004,
<http://www.kosgeb.gov.tr/Yayinlar/duyuru.aspx?yID=130>.

KOSGEB, **2008 Yılı Faaliyet Raporu**,
<http://www.kosgeb.gov.tr/UserFiles/File/PlanVeRaporlar/KOSGEB%202008%20YILI%20FAALİYET%20RAPORU.pdf> (26/04/2010).

KOSGEB. **2009 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu**,
<http://www.kosgeb.gov.tr/UserFiles/File/PlanVeRaporlar/2009%20YILI%20KURUMSAL%20MALI%20DURUM%20VE%20BEKLENTİLER%20RAPORU.pdf> (26/04/2010).

KÜÇÜKÇOLAK, R. Ali. **KOBİ’lerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü**, Karizma Yayıncılık, İstanbul, 1997.

MÜFTÜOĞLU, Tamer. **Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ’ler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007.

MÜSLÜMOV, Alövsat. **21. Yüzyılda Türkiye’de KOBİ’ler, Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri**, Literatür Yayınları, İstanbul, 2002.

OKTAY, Ertan ve Alptekin Güney. **Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri**, KKTC, 2002,
http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/ertan_oktay.pdf .

ÖZİNCE, Ersin. **BASEL II: KOBİ’lerin Yeni Kredi ve Finansman Kriterleri Toplantısı**, Ankara, 28/06/2005,
http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/tbb.doc (25/04/2010).

SARISOY, İdris. **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Yönelik Vergi Teşvik Politikası**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2008.

SBA. **Size Standarts Methodology**,
<http://www.sba.gov/contractingopportunities/officials/size/summaryofssi/index.html> (14.03.2010).

SBA. **Table Of Small Business Size Standarts Matched To North American Industry Classification System Codes** ,
http://www.sba.gov/idc/groups/public/documents/sba_homepage/serv_sstd_tablepdf.pdf
(14/03/2010).

SPK. **Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik**,
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=89&fn=89.pdf> (08/11/2009).

SPK, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği**,
http://www.spk.gov.tr/mevzuat/pdf/Bolum_4/4_5_1_1_SeriVI_No15.pdf (09/04/2010).

SPK. , **Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6**,
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=71&fn=71.pdf>. (19/12/2009).

TANER, Berna ve Sevinç Güler. “Dünyada Kobi Borsaları Türkiye’de Kobi Borsasının Oluşumuna Yönelik Uygulamalar”, **Ege Akademik Bakış**, 2008,
http://eab.ege.edu.tr/pdf/8_2/C8-S2-M7.pdf (10/04/2010).

TBB. **Risk Yönetimi ve BASEL II’nin KOBİ’lere Etkileri**, 2004,
http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/Konferans_KOBI_Kit_apcigi.pdf .

TSPAKB. **Dünya Uygulamaları Çerçevesinde Kobi Borsaları**, 2006, Ankara,
http://www.tspakb.org.tr/tr/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282-c6475cdb7ee7/AIM_Yayin_ve_Raporlar_Arastirma_Raporlari_Dun_Uyg_Cer_Kobi_Borsalari.pdf (06/12/2009).

TSPAKB. **Güney Kore ve Türkiye Sermaye Piyasaları**, Ankara, 2004,
<http://www.tspakb.org.tr/tr/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282->

[c6475cdb7ee7/AIM Yayin ve Raporlar Arastirma Raporlari kore turkiye.pdf](http://www.aim.gov.tr/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282-c6475cdb7ee7/AIM_Yayin_ve_Raporlar_Arastirma_Raporlari_kore_turkiye.pdf)
(09/04/2010).

TSPAKB. **KOBİ Finansmanı ve Borsa Dışı Teşkilatlanmış Piyasa Hakkında Rapor**, 2003,

[http://www.tspakb.org.tr/tr/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282-c6475cdb7ee7/AIM Yayin ve Raporlar Calisma Gruplari KOB Borsasi Raporu.pdf](http://www.tspakb.org.tr/tr/Portals/57ad7180-c5e7-49f5-b282-c6475cdb7ee7/AIM_Yayin_ve_Raporlar_Calisma_Gruplari_KOB_Borsasi_Raporu.pdf)
(08.11.2009).

TURGUT, Ahmet, Bankalar ve KOBİ'ler İçin Dönüm Noktası: BASEL II Standartları, **KMU İİBF Dergisi**, 2007,s.29-44,
<http://iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/aralik2007/PDF/2.pdf> (08/11/2009).

TÜRK Eximbank A.Ş. **2008 Faaliyet Raporu**,
http://www.eximbank.gov.tr/html_files/kisaeximbankpg.htm (01/05/2010).

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., **2008 Yılı Faaliyet Raporu**,
[http://www.kalkinma.com.tr/data/file/faaliyetraporlari/Turkiye% 20Kalkinma% 20Bankasi% 202008% 20Faaliyet% 20Raporu.pdf](http://www.kalkinma.com.tr/data/file/faaliyetraporlari/Turkiye%20Kalkinma%20Bankasi%202008%20Faaliyet%20Raporu.pdf) (01/05/2010).

YAŞAR, Serpil ve Ayhan Topçu. **BASEL II Sürecinde KOBİ'ler: Sermaye Piyasaları ve Anadolu Yaklaşımı Çerçevesinde Konunun Değerlendirilmesi**, SPK Araştırma Raporları, 2008, s. 59. www.spk.gov.tr.

YÜKSEL, Ayhan. **BASEL-II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri**, BDDK, Araştırma Raporları 2005/4, Ağustos 2005.
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1275Basel_II_SME.pdf
(08.11.2009).

ZAİMOĞLU, Tülay. **Risk Sermayesi ve Türkiye'de Uygulama Olanakları**, Pelin Ofset, Ankara, 1995.

www.akbank.com.tr

www.bddk.gov.tr

www.denizbank.com.tr

www.dpt.gov.tr

www.eximbank.gov.tr

www.finansbank.com.tr

www.garanti.com.tr

www.halkbank.com.tr

www.iab.gov.tr

www.imkb.gov.tr

www.isbank.com.tr
www.isfaktoring.com.tr
www.isgirisim.com.tr
www.isleasing.com.tr
www.istikobi.com.tr
www.kalkinma.gov.tr
www.kgf.com.tr
www.kobias.com.tr
www.kobifinans.com.tr/tr
www.kobigaranti.com
www.kobiline.com.tr
www.kobinet.org.tr
www.kobitek.com
www.kosgeb.gov.tr
www.nvca.org
www.sanayi.gov.tr
www.sba.gov
www.spk.gov.tr
www.tbb.org.tr
www.tcmb.gov.tr
www.teb.com.tr
www.tebkobiakademi.com
www.tebkobitv.com
www.ticareticil.gov.tr
www.tobb.org.tr
www.tskb.com.tr
www.tspakb.gov.tr
www.ttg.gov.tr
www.tuik.gov.tr
www.turkven.com
www.vakifbank.com.tr
www.vakifgirisim.com.tr

www.vob.org.tr

www.yapikredi.com.tr

www.ziraat.com.tr